

T.C.
SIIRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ADNAN TOPRAK

**DARİSTANA ŞÊRÎN MASAL SETİNDEKİ MASALLARIN
TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMESİ VE BU MASALLARIN TÜRKÇE
EĞİTİMİ AÇISINDAN UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. CAHİT EPÇAÇAN

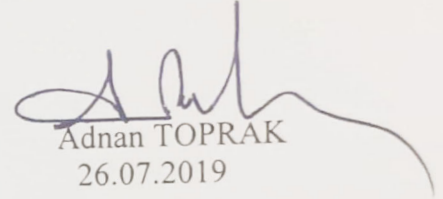
SIIRT-2019

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Siirt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Daristana Şêrîn Masal Setindeki Masalların Türkçeye Çevrilmesi ve Bu Masalların Türkçe Eğitimi Açısından Uygunluğunun İncelenmesi" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

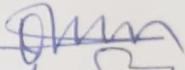
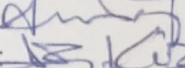
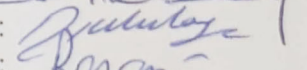

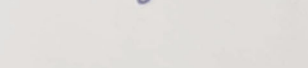

Adnan TOPRAK
26.07.2019

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Prof. Dr. Cahit EPÇAÇAN danışmanlığında, Adnan TOPRAK tarafından hazırlanan bu çalışma 26.07.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. A. Halim ULAŞ
Jüri.Üyesi (Tez Danışmanı) : Prof. Dr. Cahit EPÇAÇAN
Jüri.Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir KIRBAŞ
Jüri.Üyesi : Doç. Dr. Nurullah ULUTAŞ
Jüri.Üyesi : Doç. Dr. Rezan KARAKAŞ

İmza:
İmza:
İmza:
İmza:
İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

26.07.2019

İmza

Doç. Dr. Veysel OKÇU

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
KISALTMALAR DİZİNİ.....	VI
TABLolar DİZİNİ.....	VII
ÖNSÖZ.....	VIII
GİRİŞ KISMI.....	1
I.PROBLEM DURUMU.....	1
II. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
III. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
IV. SINIRLILIKLAR.....	4
V. VARSAYIMLAR.....	4
VI. TANIMLAR.....	4
BİRİNCİ BÖLÜM	
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	5
1.1. ÇOCUK EDEBİYATI.....	5
1.1.1. Çocuk Edebiyatının Tanımı.....	5
1.1.2. Çocuk Edebiyatının Nitelikleri.....	6
1.1.3. Çocuk Edebiyatında Kahraman/Tip.....	8
1.1.4. Çocuk Edebiyatında Konu ve Tema.....	9
1.1.5. Çocuk Edebiyatında Dil ve Anlatım.....	11
1.1.6. Çocuk Edebiyatında Görsellik.....	12
1.1.7. Bir Çocuk Edebiyatı Türü Olarak Masallar.....	13
1.2. DEĞERLER EĞİTİMİ.....	15
1.3. İLKÖĞRETİM TÜRKÇE DERS KİTAPLARINA ALINACAK METİNLERİN NİTELİKLERİ.....	19
İKİNCİ BÖLÜM	
YÖNTEM.....	20
2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	20
2.2. ÇALIŞMA MATERYALİ.....	20

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ÇÖZÜMLENMESİ	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
BULGULAR VE YORUM.....	23
3.1. SEVİMLİ ORMAN MASAL SETİNDE YER ALAN MASALLARIN TÜRKÇE ÇEVİRİLERİ.....	23
3.1.1. Yılanın Pişmanlığı	23
3.1.2. Kanguru Gogo	25
3.1.3. Korkak Sincap	27
3.1.4. Güzel Kırlangıç.....	28
3.1.5. Maymun Hanım ve Ailesi.....	31
3.1.6. Ağustos Böceği ve Komşuları	33
3.1.7. Kaplan Pilo'nun Uykusu	37
3.1.8. Anneler Günü	39
3.1.9. Babalar Günü	41
3.1.10. Siyah Beyaz Sevimli Orman	43
3.2. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	44
3.2.1. Sevimli Orman Masal Setindeki Masalların Görsel Açından İncelenmesi	44
3.2.2. Sevimli Orman Masal Setindeki Masallarda Dil ve Anlatım	46
3.3. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	49
3.3.1. Adil olma.....	50
3.3.2. Aile birliğine önem verme	51
3.3.3. Bağımsızlık	53
3.3.4. Barış.....	53
3.3.5. Bilimsellik	54
3.3.6. Çalışkanlık.....	54
3.3.7. Dayanışma	55
3.3.8. Duyarlılık.....	57
3.3.9. Dürüstlük.....	58
3.3.10. Estetik	59
3.3.11. Hoşgörü.....	60
3.3.12. Misafirperverlik.....	60
3.3.13. Özgürlük	60

3.3.14. Sağlıklı olmaya 6nem verme.....	61
3.3.15. Saygı.....	62
3.3.16. Sevgi.....	63
3.3.17. Sorumluluk	64
3.3.18. Temizlik	64
3.3.19. Vatanseverlik	65
3.3.20. Yardımseverlik	66
3.4. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	67
3.5. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	68

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	73
KAYNAKÇA	76
EKLER	80
ÖZGEÇMİŞ	87

ÖZET**DARİSTANA ŞÊRÎN MASAL SETİNDEKİ MASALLARIN TÜRKÇEYE
ÇEVİRİLMESİ VE BU MASALLARIN TÜRKÇE EĞİTİMİ AÇISINDAN
UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ****Adnan TOPRAK****Tez Danışmanı: Prof. Dr. Cahit EPÇAÇAN****Jüri Üyesi: Prof. Dr. Abdulhak Halim ULAŞ****Jüri Üyesi: Doç. Dr. Rezan KARAKAŞ****Jüri Üyesi: Doç. Dr. Nurullah ULUTAŞ****Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir KIRBAŞ****2019, 87 Sayfa**

Masallar, öğrencilerin diğer edebi metinlere nazaran daha keyifle okudukları veya kendilerine okunduğunda daha keyifle dinledikleri metinlerin başında gelmektedir. Nitelikli ve öğrencilerin seviyelerine uygun olarak yazılan masallardan eğitimde daha fazla yararlanmak gerekir.

Bu araştırmanın amacı Kürtçe yazılmış bazı masalların Türkçeye çevrilerek bu masalların Türkçe eğitiminde kullanılabilirliğini incelemektir. Bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Daristana Şêrîn masal setinin orijinali yayınevinden temin edildikten sonra Türkçeye çevrilmiştir. Bu sette yer alan masallar teker teker dil, anlatım, içerik ve değerler açısından incelenmiştir. Hangi masalda hangi değere ilişkin kaç örneğin olduğu tablo halinde gösterilmiştir. Ayrıca bu masalların okunabilirlik açısından ortalama hece ve cümle uzunlukları temel alınarak bu masallara ait zorluk dereceleri tablo haline getirilmiştir.

Araştırmada bu masalların gerek dil anlatım ve içerik açısından gerekse değerler eğitimi açısından ilköğretim düzeyine uygun olduğu ve Türkçe ders kitaplarında kullanılabilecekleri sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Masallar, Türkçe Eğitimi, Değerler, Okunabilirlik

ABSTRACT**TRANSLATION OF THE FAIRY TALES IN THE TALE SET
DARİSTANA ŞÊRÎN INTO TURKISH AND INVESTIGATION OF THEIR
SUITABILITY IN TERMS OF TEACHING TURKISH****Adnan TOPRAK****Supervisor: Prof. Cahit EPÇAÇAN****Prof. Abdulhak Halim ULAŞ****Assoc. Prof. Rezan KARAKAŞ****Assoc. Prof. Nurullah ULUTAŞ****Assist of Prof Abdulkadir KIRBA****2019, 87 Pages**

Fairy tales are one of the foremost kinds of texts that students read or listen with more pleasure regarding to the other literary texts. Tales that are qualified and written suitable for the level of the students should be used in education more frequently.

The aim of this research is to examine the practicality of some tales written in Kurdish by translating them into Turkish for teaching Turkish. In this research, the document analysis method was used. The original Daristana Şêrîn fairy tale set was obtained from the publisher and translated into Turkish. The tales in this set were examined one by one in terms of language, narration, content and values. How many values are there in each fairy tale is presented in tables. Moreover, the difficulty of the syllables of these tales have been presented in tables based on the average number of syllables and sentence lengths in terms of comprehensibility.

In the current study, it is concluded that these tales are suitable for primary education level both in terms of language expression and content, and that they can be used in Turkish textbooks.

Keywords: Children's Literature, Fairy Tales, Turkish Language Teaching, Values, Comprehensibility

KISALTMALAR DİZİNİ

- ABK : Ağustos Böceği ve Komşuları
AG : Anneler Günü
BG : Babalar Günü
GK : Güzel Kırlangıç
KG : Kanguru Gogo
KPU : Kaplan Pîlo'nun Uykusu
KS : Korkak Sincap
MHA : Maymun Hanım ve Ailesi
TDK : Türk Dil Kurumu
vb. : ve benzeri
YP : Yılanın Pişmanlığı

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1 : Değerlerin Masallara Göre Dağılımı

Tablo 2 : Masalların Okunabilirlik Düzeyine İlişkin Bilgiler

Tablo 3 : Türkçe ğretim Programına Göre Temalar ve Konu nerileri

Tablo 4 : Sevimli Orman Masallarında İşlenen Konular ve İlgili Oldukları Temalar

ÖNSÖZ

Masallar bilgilendirici metinlere veya olay metinlerine göre öğrencilerin daha çok hoşlandıkları metinlerdir Türkçe öğretim programı, masalların ilköğretimin tüm sınıf düzeylerinde kullanılabileceğini ifade etmektedir (MEB, 2019). Bu yönüyle eğitimde masallardan daha fazla istifade etmek gerekmektedir. Özellikle çocuklara değer aktarımında, masallardan yararlanılabilir. Bu değerleri barındıran masalların dil, anlatım ve içerik açısından da zengin öğeler barındırması olmazsa olmazlar arasında yer alır. Bu araştırmada da Türkçe ders kitaplarında kullanılabilecek metinlere alternatif geliştirme ve bu metinlerin uygunluğunu saptama bakımından bazı masallar incelenmiştir.

Bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; problem durumu ve probleme ilişkin cümleler, araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları yer almaktadır. İkinci bölümde, kuramsal çerçeve yer almaktadır. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi anlatılmakta, araştırmada kullanılan materyal tanıtılmakta, verilerin nasıl analiz edildiği yer almaktadır. Dördüncü bölümde, araştırmada elde edilmiş bulgulara yer verilmekte ve bu bulgulardan yola çıkarak yorumlar yapılmaktadır. Son bölüm olan tartışma, sonuç ve öneriler kısmındaysa elde edilen bilgiler ışığında varılan sonuç ve benzer araştırmaların sonuçları yer almaktadır.

Bu araştırma boyunca ve öğrenciliğim süresince hiçbir zaman değerli vakitlerini, ilgi ve bilgilerini benden esirgemeyen değerli hocam, danışmanım, sayın Prof. Dr. Cahit EPÇAÇAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Aynı zamanda değerli jüri üyeleri Prof. Dr. Abdulkhak Halim ULAŞ, Doç. Dr. Rezan KARAKAŞ, Doç. Dr. Nurullah ULUTAŞ ve Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir KIRBAŞ hocalarıma ayrı ayrı teşekkür ederim. Tez yazım süresince başım her sıkıştığında danıştığım ve sabırla bana yol gösterici olan Siirt Üniversite Eğitim Fakültesi hocalarından Dr. Öğr. Üyesi Hasan KURNAZ'a teşekkürü bir borç bilirim. Masalların çevirisinde bana yardımcı olan meslektaşım, yeğenim Ömer TOPRAK'a teşekkür ederim. İktisat bölümünde tez hazırlayan, birlikte çalıştığımız, birbirimize katkı sunduğumuza inandığım ve aynı gün tez savunmasına gireceğimiz Alaattin ETİZ'e teşekkür ederim. Her zaman yanımda durmuş, varlığıyla bana güç katmış, çocuklarımın hem annesi hem öğretmeni olan bize ve öğrencilerine fazlasıyla zaman ayırdığı için kendi akademik çalışmalarına yeterince zaman ayıramayan sevgili eşim Cahide TOPRAK'a da ayrıca şükranlarımı belirtmek isterim.

GİRİŞ

I.PROBLEM DURUMU

Masalın, ulusal ve evrensel değerlerin aktarılması ve benimsetilmesinde, çocuğun hayal dünyasının geliştirilmesinde, soyut kavramları algılama yeteneğiyle dili kullanma (cümle kurma, betimleme, anlatım, vb.) becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir yeri vardır (Karatay, 2007, s. 470). Tabii çocuklara okutulan veya onlara okunan masalların, bu hassasiyetler gözetilerek yazılmış olmaları gerekmektedir. Kurnaz (2019) da bu durumu vurgulamıştır. Öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede kullanılacak metinlerin bazı niteliklere sahip olması gerektiğini, metin uzunluklarının, türlerinin, içerik, dil ve anlatım özelliklerinin hedef kitleye uygun olması gerektiğini ifade etmiştir (Kurnaz, 2018).

Çocuğun dil becerisi, temas kurduğu bu masallar sayesinde gelişir. Bu durumu Gürel, Temizyürek ve Şahbaz (2007) da şu şekilde ifade etmişlerdir: Çocuk masalları dinlerken, okurken sözle veya yazıyla anlatırken kelime hazinesini geliştirir ve kelimeleri daha yerli yerinde kullanmayı öğrenir (Gürel, Temizyürek, & Şahbaz, 2007)

Çocuğun, içinde yaşadığı toplumun ahlaki ve insani değerlerini eğlenerek ve hoşça vakit geçirerek öğrenmesinde özellikle masalların önemli bir görev üstlendiği söylenebilir (Karatay, 2007). 2018 yılında programlarda yapılan değişikliklerle fizikten matematiğe, Türkçeden beden eğitime birçok dersin öğretim programına kök değerler yerleştirilmiştir. Yeni müfredatlarda belirlenen kök değerler; “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” tir (MEB, 2018) Bu kök değerlerin yanında, başka evrensel ve milli değerlerin aktarımında da masallardan yararlanılmaktadır.

Öğrencilere yapılan doğrudan nasihatlerin öğrenciler üzerinde ciddi bir etki meydana getiremeyeceği yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle öğrencilere verilmek istenen veya öğrencilere kazandırılmak istenen davranışların sezdirilerek verilmesi gerekmektedir. Bunun da en belirgin yolu bu duruma hizmet edecek kalitedeki metinlerden yararlanmaktır. Çocukların hem keyifle okuyabilecekleri hem de bu anlamda çocuklara olumlu örneklik teşkil edecek metinlerin Türkçe ders kitaplarında kullanılması önemlidir.

Bu kapsamda Türkçe ders kitaplarında kullanılabilen metinleri artırmak adına başka dilden çeviri yapmak da bu alana katkı sağlayacaktır. Genellikle Türkçeye Batı dillerinden çeviriler yapılmıştır. Bu çalışmada Kürtçe yazılan Daristana Şêrîn (Sevimli Orman) masal setinin çevirisi yapılmış ve bu masalların Türkçe öğretim programına uygunluğu değişik yollarla belirlenmeye çalışılmıştır.

I.I. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Bu araştırmada ana problem olarak Sevimli Orman setindeki masalların Türkçe öğretimi bakımından elverişliliği sorgulanmaktadır. Bu ana problem çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Sevimli Orman setindeki masallar içerik, dil, anlatım ve görsel bakımından ilköğretim öğrencilerine uygun mudur?
2. Sevimli Orman setindeki masallardaki eğitsel değerlerin dağılımı nasıldır?
3. Sevimli Orman setindeki masallar okunabilirlik yönünden hangi düzeydedir?
4. Sevimli Orman setindeki masallar Türkçe Öğretim Programındaki (2019) hangi temalarla ilişkilendirilebilir?

II. ARAŞTIRMANIN AMACI

Diller birbirlerinden çeşitli düzeylerde etkilenirler. Bunların en tipik örnekleri sözcük alışverişleridir. Özellikle çevirilerin artmasıyla birlikte metinler de bir dilden başka bir dile çevrilmişlerdir hatta bazı edebi türlerin ilk örnekleri başka dilden çevrilmiş eserler olmuştur. İnsanlar nasıl ki yaşadıkları sürece birbirleriyle iletişim kuruyorlarsa, birbirlerinden etkileniyorlarsa diller de bu şekilde birbirlerinden etkilenir, alışveriş içinde olur. Özellikle tüm insanlık için ortak değerler barındıran eserlerin başka dillere çevrilmesi, başka dillerden ilgi görmesi kaçınılmazdır. Bu çalışmada da evrensel değerler içerdiği düşünülen Daristana Şêrîn masal seti, Türkçeye çevrilerek Türkçe metin zenginliğine katkı sağlanmak istenmiştir. Bunun yanında Sevimli Orman (Daristana Şêrîn) masal setindeki masalların okunabilirlik ve eğitsel değerlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Ayrıca Sevimli Orman (Daristana Şêrîn) masal setindeki masalların Türkçe öğretimine katkılarının saptanması hedeflenmektedir.

III. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Toplumlar da insanlar gibi geleceğe kalmayı arzular. Geleceğe kalmanın yolu da ancak nesiller aracılığıyla mümkündür. Gelecekteki nesillerin nasıl özelliklere sahip olması gerektiği ve bunun neyle mümkün olacağı soruları akla gelmektedir. Eğitim yoluyla çocukların, gençlerin sahip olmalarını istediğimiz özellikleri edinmeleri hedeflenir. Eğitim deyince de akla ilk gelenlerin başında; okullar, okullarda öğretilen ders programları ve bu programların uygulanmasında önemli bir yer tutan ders kitapları gelmektedir. Ders kitaplarının kalitesini belirleyen de nitelikli metinlere sahip olmalarıdır. Nitelikli bir metinde olması gereken özelliklerin ne olduğu hakkında farklı fikirler mevcuttur. Ancak bir metinde olmazsa olmaz özelliklerin başında metnin ilgi uyandıran bir yapıya sahip olması gelmektedir. Bu ilgi gerek başlık, gerek içerik, gerek görsellik bakımından sağlanmalıdır. Söz konusu ilköğretim öğrencileri olunca ilgi çeken, merakla okunan metinlerin başında da masallar gelir. Masalların hem içerik, hem dil hem de görsellik açısından zengin olmaları gerekmektedir.

Çocuklar kendilerine yapılan nasihatlerden pek hoşlanmazlar. Dolayısıyla çocuklara yaptırmak istediğimiz veya onlara kazandırmak istediğimiz özellikleri metinler aracılığıyla gerçekleştirmek mümkündür. Bu doğrultuda evrensel değerlere sahip olan, paylaşmayı öğreten, bireysel sorumlulukları aşıl原因an metinlerin varlığı hayati öneme sahiptir. Ders kitaplarında yer alacak metinler seçilirken çocuklara kazandırılmak istenen özellikleri içeren metinlerin olması bu açıdan çok önemlidir. Demirel (2010), bir çocuk edebiyatı eserinin çocuğa görelilik ölçütlerini şu şekilde özetlemiştir:

1. *Çocuğun ilgi ve ihtiyacını karşılaması,*
2. *Çocuğun dil dünyasını dikkate alıp ve onu zenginleştirilmesi,*
3. *Çocuğa okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırması,*
4. *Çocukta merak duygusunu ve araştırma isteğini geliştirmesi gibi hassasiyetlerle kaleme alınmış olması gerekir (Demirel, 2010, s. 52-53).*

Bu yönüyle nitelikli metinlerin araştırılması, bu metinlerin ders kitaplarına kazandırılması önem arz etmektedir.

IV. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma, Karakoç (2015) tarafından yazılan, araştırmacı tarafından çevrilen Sevimli Orman masal setiyle sınırlıdır.

V. VARSAYIMLAR

1. Bu masal setinde yer alan masalların değerler eğitimi açısından zengin öğelerin barındırdığı varsayılmıştır.

2. Masalların Türkçe öğretimi açısından uygun olduğu varsayılmıştır

VI. TANIMLAR

Edebiyat: Duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerin sözlü ve yazılı olarak güzel ve etkili biçimde anlatılması sanatıdır (Kavcar, 1994, s. 132).

Çocuk edebiyatı: Çocukların içinde buldukları fiziksel, bilişsel ve duyuşsal evreleri dikkate alarak, onlara keyif alacakları ve onların üstün değerler adına olumlu örnekler görecekları edebiyattır.

Masal: Kahramanları insanlar, hayvanlar, bitkiler olabilen; yeri ve zamanı çok da önemli olmayan; olağanüstü olayların anlatılmasına rağmen okuyucuların okuma isteğini canlı tutabilen didaktik edebi türdür.

Değer: Toplumun tamamı tarafından üstün tutulan, insanlarda var olması istenen belirli tutum, düşünce ve davranışlar bütünüdür.

Okunabilirlik: Bir metnin hedef kitlesi tarafından rahatça okunup okunamayacağı saptanmasıdır.

Estetik: Bir metnin dil, içerik, görsellik bakımından okuyucular tarafından güzel görülmesi, bu metnin okuyucuların hoşuna gitmesidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ÇOCUK EDEBİYATI

1.1.1. Çocuk Edebiyatının Tanımı

Edebiyat; duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerin sözlü ve yazılı olarak güzel ve etkili biçimde anlatılması sanatıdır (Kavcar, 1994, s. 132).

Yine edebiyatı çok benzer bir şekilde Doğan (1996) şu şekilde tanımlamıştır: Edebiyat; düşünce, duygu ve hayallerin yazı veya sözle, dil vasıtasıyla güzel şekilde ifade edilmesi sanatıdır (Doğan, 1996, s. 320).

Edebiyat; eskiden çocuklar, gençler, yetişkinler için ayrı ayrı kategorize edilmemiştir. Hatta yetişkinler için yazılan bazı eserlerin, özellikle macera kitapları, çocuklar ve gençler tarafından daha çok ilgiyle okundukları da görülmüştür. Daha sonraları ise çocukların hedef kitle olarak alındığı eserler ortaya konmuştur. Bununla beraber çocuk edebiyatı tanımına ihtiyaç duyulmuştur. Bazı yazarların çocuk edebiyatına ilişkin tanımları aşağıda verilmiştir.

Çocuk edebiyatı ise, çocuklar için ve çocuğa göre yapılan edebiyattır; diğer bir ifadeyle her yaştan yetişkin yazar ve şairin çocuk duyarlılığını taşıması şartıyla vücuda getirdiği edebiyattır (Şimşek, 2005, s. 31).

Demirel (2010) de TDK'de geçen edebiyat ve çocuk kavramlarının tanımını birleştirerek çocuk edebiyatı tanımını şu şekilde yapmaktadır: “Temel malzemesi dil olan ve bu dil aracılığıyla çocuğun gelişim özelliklerini dikkate alarak onların hayal dünyalarına hitap eden, onları bayağılıktan ve çirkinlikten uzak tutan, onun anlama, kavrama ve yorumlama yeteneklerine katkıda bulunan, bir başka ifadeyle ona bu imkânları sağlayan, onu bir yandan eğitirken bir yandan da eğlendiren, ona hoşça vakit geçirten yazılı ve sözlü eserlerin bütününe verilen addır.” (Demirel, 2010, s. 45).

Sever (2008) de çocukların yaş gruplarını ve gelişim evrelerini dikkate alarak şu şekilde bir tanımlamaya gitmiştir: Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama

düzelelerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını, sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzelelerini yükselten ürünlerin genel adıdır (Sever, 2008).

Çocuk edebiyatının niçin gerekli olduğunu ise Dursunoğlu (2013) şu şekilde ifade etmiştir: Çocuğun fizyolojik ihtiyaçları nasıl ki ihmal edilmezse zihni ve ruhi gelişimi de ihmal edilemez. Zihni edebiyatla, edebi ürünlerle dolan; ruhu, edebiyatın güzellikleriyle beslenen çocuğun zihinsel, duygusal ve ruhsal gelişimi de farklı olacaktır. Daha hassas bir ruh, daha ince bir duygu, daha farklı bir algılayış, daha değişik bir bakış; bütün bunlar edebiyatla kazandırılabilir çocuğa. Bu nedenle çocuğa ilköğretim çağı öncesinde ailesi ve çevresi, ilköğretimle birlikte de okulun edebi zevki kazandıracak bir çabanın içerisinde olması gerekir (Dursunoğlu, 2013, s. 33). Yine yazar, çocuk edebiyatının gerekliliğini şu şekilde anlatmaya devam etmiştir: İlköğretim çağı (6-12 yaş) çocuklarının gelişim dönemi özelliklerine bakıldığında dil gelişiminin hızlandığı, mantıksal düşünme, zaman, mekân, boyut vb. kavramların yerleştiiği, anne ve babanın dışında öğretmen ve arkadaşların iletişim çevresine eklendiği, aileden kazandığı değerlerin yanında kendisinin de kendi değerlerini oluşturmaya başladığı, eleştirel düşüncenin arttığı gözlemlenmektedir. Böyle gelişimlerin olduğu bir çağda çocuğa en iyi rehberlik edecek olan değerlerden biri de edebiyattır (Dursunoğlu, 2013, s. 33).

1.1.2. Çocuk Edebiyatının Nitelikleri

Yetişkinler için yazılmış edebiyat ürünlerinin her zaman için çocukların hayal, duygu ve düşüncelerine uygun düşmeyeceği bilinmelidir (Oğuzkan, 2010, s. 3). Özellikle çocuklar için yazılmış edebi metinleri diğer türlerden ayıran önemli bir özellik; metinlerin görsel öğelerle, resimlerle bezenmiş olmasıdır. Bu sadece söz konusu edebi metni eğlenceli kılmanın yanında çocuğun gelişimine de önemli bir katkı sunacaktır. Bu durumu Tuğrul ve Feyman (2007) şu şekilde anlatmaktadır: Resimli öykü kitapları, içerdiği sözel içerik ve mesajlar nedeniyle beynin sol yarım küresini, görsel içerik nedeniyle de sağ yarım küreyi harekete geçirerek öğrenmeye ilişkin güçlü bir sinerji oluşmasına neden olurlar. Resimli öykü kitapları beynin bütüncül olarak çalışmasına olanak verdiği için gelişimsel ve eğitsel bir öneme sahiptir. Nitelikli resimli öykü kitapları, dil, zihin, sosyal ve duygusal gelişim alanıyla ilişkili olarak güçlü bir yapılanma etkisi de yaratır (Tuğrul & Feyman, 2007, s. 388).

“...çocuğa yönelik kaleme alınan metinlerde; temanın, tiplerin ve dilin de çocuğa göre yani çocuksu bakış açısına uygun olması gerekmektedir. Çocuksu metin basit, özensiz ve sanatsal derinliği olmayan metin değil; aksine daha derinlikli, daha özenli ve daha sanatkârane olmalıdır. Çünkü çocukların karşısına değerli bir metinle çıkılmadığında, çocuklar sözü döndürüp dolaştırmazlar. Birkaç cümle söylerler. Beğendim veya beğenmedim derler. Olağanüstülükleri hemen kabul ederler. Buna rağmen mantık kopukluklarını hemen fark ederler.” (Zarifoğlu, 2008, s. 9).

Çocuk kitabı yazarının başarısı, “Neleri yazmalıyım?” sorusunda gizlidir. “Nasıl yazarsam çocukların ilgisini çekebilirim?” sorusunu yorumlayabilen yazar, çocuk edebiyatı alanının içine girebilir (Şirin, Çocukluğun Kozası, 1998, s. 13). Çocuk edebiyatı yazarları, çocuklar için edebi metinler oluştururken bu metinlerin çocuğa göre olmasına dikkat etmelidirler. Dursunoğlu (2013) da bu *çocuğa görelik* ilkelerini şu şekilde özetlemiştir:

- Çocuğun hayal gücüne seslenen,
- Onun rahatça ve zevk alarak okuyup anlayabileceği dili ve anlatımı kendinde barındıran,
- Onun ilgi duyabileceği konuları işleyen,
- Onu duygu ve düşünce yönünden besleyen,
- Olay örgüsü karmaşık olmayıp onun kavrayabileceği düzeyde olan metinler akla gelir (Dursunoğlu, 2013, s. 32).

Demirel (2010), çocuk edebiyatı eserinin taşınması gerektiği nitelikleri şu şekilde sıralamıştır:

1. *Çocuk edebiyatı, çocukları ve çocuğu anlatan bir edebiyat değildir.*
2. *Çocuk edebiyatı yazarı özel bir birikime sahip olmalıdır. Onun için herkesin çocuk edebiyatı yazarı olmaması gerekir. Bir çocuk edebiyatı yazarının, çocuğun biyolojik, psikolojik ve sosyolojik gelişimini çok iyi bilmesi gerekir.*
3. *Çocuk edebiyatı verimleri, çocuğun gelişim ve paralel bir dil ve anlatım kullanılmalıdır. Çocuklara yönelik yazılan eserin, hangi yaş grubunu ilgilendirdiği kitabın üzerinde belirtilmesi yararlı olacaktır. Böylece çocuk, kendi yaş grubunu ilgilendiren eseri okuyacak, hem okuduğundan zevk alacak hem de okuduğu eserden yararlanmış olacaktır.*
4. *Çocuk edebiyatı eserleri, çocuğa göreliği ön planda tutmalıdır. Bu hususu gerçekleştirmek için ise, çocuk psikolojisi çok iyi bilmek veya çocuk psikologlarıyla yakın temas içerisinde bulunmak gerekmektedir.*
5. *Çocuk edebiyatı eserleri, çocuğun ilk dönemlerinden başlamak üzere, onun bütün dönemlerini irdeleyen ve bu duyarlılıkları anlatan bir edebiyat olmalıdır. Böylece çocuğun kendisini keşfetmesine ve daha iyi tanınmasına da yardımcı olmuş olacaktır.*

6. *Çocuksu bir dil ve anlatıma sahip olmalı, çocuğun ruh dünyasına ve zevk dünyasına hitap etmelidir. Çocuğun geniş hayal dünyasını keşfedecek bir zenginliğe ve onun bu zenginlik içinde kendi hayallerinin yansımalarını bulmasına zemin hazırlayıcı olmalıdır. Ancak, bu unsur işlenirken dengelerin iyi korunmasına, aşırılıklardan kaçınılmasına özen gösterilmelidir.*
7. *Bir çocuk edebiyatı yazarı kendisine neyi yazmalıyım sorusundan ziyade, nasıl yazmalıyım sorusunu daha çok sormalıdır. Böylece yazmış olduğu eser, çocuğu bir bütün olarak kuşatmış olacak, onu etkileyecektir.*
8. *Bir çocuk, edebiyatı sadece yazıda, sözde ve görüntüde değil, onun arkasında bulunan renkte, şekilde, resimde ve bunları birbirleriyle ilgili kalacak unsurların tamamında kendini göstermelidir (Demirel, 2010, s. 49-50).*

1.1.3. Çocuk Edebiyatında Kahraman/Tip

Bir edebiyat terimi olarak kahraman kavramı, TDK tarafından “Roman, hikâye, tiyatro vb. edebiyat türlerinde en önemli kişi” (TDK, 2019) olarak tanımlanmıştır. Tip kavramı da “Hikâye, roman, tiyatro gibi uzun anlatıma dayalı edebî eserlerde kişi kadrosu içinde yer alan ve belli bir düşüncenin, topluluğun zihniyetini ve ideolojinin temsilciliğini yüklenen kişi” (TDK, 2019) biçiminde yer almaktadır.

Belli bir yaşın altındaki bireylerin hedef kitle olarak alındığı kitaplar, o yaştaki çocukların hayatlarında önemli tesirler bırakır. Bunun içindir ki bu kitapların hazırlanmasında; oluşturulan kahramanlara, bu kahramanların özelliklerine oldukça dikkat edilmesi gerekmektedir. Çünkü çocuk kitabında yer alan kahraman, çocuk için yalnız bir eser kahramanı değil aynı zamanda örnek aldığı bir dosta dönüşebilmektedir.

Olumsuz tipler çocuğu olumsuz yönde, olumlu tipler ise olumlu yönde etkileme gücüne sahiptir. Bu nedenle çocuk edebiyatçısı seçtiği tiplere dikkat etmeli, bu tiplerin çocuğu etkileyeceğini aklından çıkarmamalıdır. Olumsuz bir tipin elbette çocuk kitaplarında da yer alması gayet doğaldır. Hatta böyle tiplerin bu eserlerde yer alması çocuğun dünyayı algılaması ve tanınması bakımından önemlidir. Fakat yazar bu tiplerin çocuğun dünyasında bir model hâlini almasına müsaade edecek şekilde yansıtılmamasına dikkat etmelidir. Kişilerin, çocuğun yaşadığı çevreye ait kişilere benzemesi oldukça önemlidir. Yaşadığı çevredeki insanlarla özdeşim kurabilen bir çocuk için bu eserler daha okunur hâle gelecektir (Kazan, 2012, s. 24). Bir çocuk edebiyatı eserinde kahramanların sayısı da önemlidir. Çok fazla kahramanın yer alması olumsuz bir durumdur; zira böyle bir durumda çocuk kendisine yakın kahraman belirlemede zorluk çekeceğinden okumaya

karşı isteksiz davranmayı tercih edebilir. Bundan dolayıdır ki eserde hem anlatılan olayın sade olması hem de kahraman kadrosunun az karakterden oluşması önemlidir.

Demirel (2010), kahramanların özelliklerinin belirlenmesinde birkaç yöntemin olduğunu ifade etmektedir. Eserlerde yer alan kahramanların yaşadıkları olaylara veya içinde buldukları durum karşısında verdikleri tepkiler bu yollardan biridir. Yine bu kahramanların karakter özelliklerinin belirlenmesinde karşılıklı konuşmaların önemi vardır. Bir diğer yol da kahramanların fiziksel özellikleridir, bu da yazar ve çizerlerin çocuklara sunduğu resimlerle mümkündür. Son olarak da kahramanların karakter özelliklerinin belirlenmesinde diğer karakterlerin ve yazarın yorumu da belirleyici bir yoldur. Tüm bu yollar çocuğa verilmek istenen iletinin sezdirilerek verilmesi için kullanılabilir. Aksi takdirde çocuğa direkt nasihat verme veya olduğu gibi bilgi yükleme yolunun tercih edilerek bu iletilerin verilmesi doğru olmayacaktır.

1.1.4. Çocuk Edebiyatında Konu ve Tema

Konu, genellikle eserde “Anlatılan nedir, bu metinde neyden bahsediliyor?” sorularına verilen cevaptır. TDK de konuyu: “Konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, olay veya durum, mevzu, süje” (TDK, 2019) olarak tanımlamıştır. Tema ise konuya benzer olmakla birlikte bazı farklılıklar göstermektedir. Yine, Türk Dil Kurumu sözlüğünde tema: “Öğretici veya edebî bir eserde işlenen konu, düşünce, görüş, tem, ana konu” (TDK, 2019) olarak ifade bulmuştur. Yani temanın içinde felsefi, dinsel, etiksel, siyasal, estetiksel yaklaşımlar yer tutar. Bu anlamıyla tema konuya göre daha geneldir. Türkçe ders kitaplarında da belirli temalar yer alır. Bu tema çerçevesinde birden fazla metin işlenerek o temaya değinilmiş olur. Yalnız; çocukların ilgisini çekmek ve bu ilgiyi canlı tutabilmek adına konuları özenle seçilmiş olan metinlerin yer alması gerekir.

Demirel (2010), Recep Nas’ın *Örneklerle Çocuk Edebiyatı* adlı eserinden yararlanarak bir çocuk edebiyatı eserinin konu bakımından taşınması gereken özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

1. Yaşama sevinci, iyimserlik aşılmalı, çocukları karamsarlıktan, kötümserlikten uzak tutmalıdır.
2. Çocuğa insanları, hayvanları ve tabiatı sevdirmelidir.
3. İnsanı tek boyutlu değil, iyi-güzel, güçlü-zayıf, olumlu-olumsuz gibi çelişkili bütün yönleriyle olduğu gibi vermelidir. İnsanı yenilmez, her zorluğun üstesinden gelen, insanüstü bir varlık olarak işlememelidir...

4. Konular, çocukta korku, acı, şiddet, kötülük, kin ve nefret gibi duyguları aşırı boyutta işlememelidir. Çünkü söz konusu duyguların aşırı boyutta işlenmesi çocukta onulmaz yaraların açılmasına neden olabilmekte, kitapları ya da kitaplardan filme ve çizgi filmlere yapılan uyarlamaları seyrettiğinde bunların etkisinde kalarak kimlik ve kişilik bozukluğuna uğrayabilmektedir.

5. Çocuğun içinde bulunduğu yaş ve gelişmişlik düzeyine uygun bir tasvir ve tahlil içermeli; özellikle aşırı, uzun tasvir ve tahlillerin çocuğu kitaptan soğutacağı, sıkacağı hatırdan çıkarılmamalıdır.

6. Çocuğun temel ihtiyaçlarından olan eğlenme ve hoşça vakit geçirmenin bir sonucu olarak, konunun yer yer mizah unsurunu da içermesine dikkat edilmelidir.

7. Çocuğa, toplumsal olaylara, yaşama karşı eleştirel, sorgulayıcı bir bakış kazandırmalıdır. Çocuk kendine, topluma yabancılaşmamalı; birey olma-ait olma dengesini kurabilmelidir.

8. Bağnazlığı, yazgıcılığı aşılamamalıdır. Çünkü hiçbir edebi eserin böyle bir amacı olamaz, özellikle hitap edilen kesim çocuk olunca, onun gelişim özellikleri dikkate alınınca bu konuda çok hassas davranılması gerekmektedir.

9. Konular belli bir din ve ırk üstünlüğünü ve ayrımcılığını aşılamamalıdır.

10. Şovenizmden arınmış ulus ve yurt sevgisi kazandırmalıdır.

11. Bireyciliği özendirmemeli, tam tersine yardımlaşma, paylaşma ve dayanışma anlayışını kazandırmalıdır.

12. Çocuğun barışçıl duygular beslemesine ve bu duygularla yetişmesine yardımcı olmalıdır.

13. Emeği, emeğiyle geçinenleri küçümseyen konulara yer verilmemelidir. Tersine emeğin kutsal olduğu, alın teriyle ve hak ederek kazanılmış değerlerin üstün tutulması işlenmelidir.

14. Otoriteye körü körüne itaat yerine, gerektiğinde eleştirmeyi, sorgulayabilmeyi kazandırmalı, böylece çocuğun sosyal sorumluluk duygusuna ve kişilik gelişimine katkıda bulunmalıdır.

15. Sadece insanların değil hayvanların birer sövgü aracı olarak kullanılmasını işlememelidir.

16. Ataerkil baskıyı öne çıkaran, bunu değerli kılan konulara yer vermemelidir. Bununla birlikte erkek çocuğu değerli kılan anlatımlar yerine kadın-erkek eşitliğini vurgulayan konular işlenmelidir.

17. Engelli insanları aşağılayıcı, küçük düşürücü anlatımlara yer vermemelidir.

18. Günlük hayatın içinde olabilecek veya olması mümkün hatta tamamen hayali konular işlenmeli, söz konusu konuların çocuğun dünyasına hitap etmesine dikkat gösterilmelidir.

19. Çocuk kitaplarında çocuğa doğrudan öğüt veren, öğretici tutum takınan içerik değil de bunların metnin içine serpiştirilmiş olmasına dikkat edilmelidir. Bu şekilde çocuğun anlama ve kavrama becerisi de faaliyete geçirilerek söz konusu konu/temaların çocuk tarafından kavranmasına imkân tanınmalıdır.

20. Çocuk kitaplarındaki konular doğrudan bilgilendirmeyi hedefleyen nitelikte olmamalıdır. Bununla birlikte eğer çocuklara birtakım bilgiler de kazandırılacaksa, bunlar konunun içine yedirilmeli ve çocuğun kavrayışına bırakılmalıdır.

21. Çocuk kitapları belli bir ideolojiyi/öğretiyi dayatmamalıdır. Bununla birlikte çocuğun içinde yaşadığı toplumun değer yargıları ve inançları ile tanışması, bunların ne anlama geldiğini anlaması için seviyesine uygun düzeyde olması şartıyla konular yurt, bayrak, vatan sevgisini içermelidir.

22. Konular çocuğun merak duygusunu canlı tutacak, eserin başından sonuna kadar başarılı bir kurguyla meydana getirilmiş olmalıdır.

23. Çocuk kitaplarında işlenen konular eğitimin temel ilkeleri ile paralellik arz etmelidir. Yani somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora, yakından uzağa gibi hususlarda öncelikle çocuğun rahatça anlayabileceği nitelikte olmalı, çocuğun yaşı ilerledikçe konuların seviyesi de buna göre değişebilmelidir.

24. Çocuk kitaplarında işlenen konular çocuğun kendisine güven içinde çevresiyle iletişim kurmasına imkân tanıyacak içerikte olmalıdır (Demirel, 2010, s. 55-57).

1.1.5. Çocuk Edebiyatında Dil ve Anlatım

Dil, insanlar arasında iletişim kurmayı sağlayan; duygu, istek, beğeni aktarımını ifade eden bir vasıta. Bundan dolayıdır ki insanların sağlıklı bir iletişim kurabilmeleri için kullandıkları dile ve üsluba çok dikkat etmeleri gerekmektedir. Söz konusu kitle çocuklar ise bu dikkat azami ölçüye çıkmaktadır.

“Bir kitap ancak çocuklar ondan zevk alıyorsa iyi bir kitaptır; yetişkinlerin gözünde klasik de olsa eğer çocuklarca okunmuyorsa veya içeriği onların canını sıkıyorsa böyle bir eser, kötü bir çocuk kitabıdır.” (Oğuzkan, 2010, s. 8).

Bir çocuk edebiyatı eserinin kendini zevkle okutabilmesinin sırrı da eserin dil ve anlatımına bağlıdır. Demirel (2010) çocuk edebiyatı bağlamında bir çocuk edebiyatı eserinin taşıması gereken özelliklerini şu şekilde maddelemiştir:

1. Çocuğun her yaştaki dil gelişimini göz önüne almalı,
2. Çocuğun anlama, kavrama, sentez yapabilme becerisini destekleyici nitelikte olmalı.
3. Çocuğun kelime hazinesi zenginleştirici nitelikte olmalı,
4. Çocuğun düşünme ve hayal gücünü geliştirecek özelliklerini barındırıyor olmalı,
5. Çocuğun yaratıcı yönünü destekleyecek ve ortaya koyacak nitelikte olmalı,

6. *Tekerleme, ninni, masal, şiir, hikâye gibi her bir türün kendisine has dil ve anlatım özellikleri çocuğun dil ve üslup gelişimine yeni ufuklar açıcı nitelikte olmalı,*
7. *Özellikle şiir türünün hem biçimsel hem de içeriksel yoğun anlatım imkânları çocukta estetik bir duygunun meydana gelmesine ve şekillenmesine katkıda bulunmalı,*
8. *Çocuğun gelişim özelliklerinin sonucu olarak, dil ve anlatımda basitten karmaşığa, kolaydan zora ve somuttan soyuta doğru bir yol izlenmeli,*
9. *Seçilen kelimeler, kurulan cümle ve paragraflar çocuğun gelişim özelliklerini dikkate almalı,*
10. *Çocuğun merak duygusunu kamçılayan ve eserin başından sonuna kadar bu duygusunu canlı tutacak bir anlatımda olmalı,*
11. *Çocukta anadil bilincinin oluşmasına katkıda bulunmalı ve anadilin zengin ifade kaynaklarının nelerden meydana geldiği konusunda çocuğu bilinçlendirmeli,*
12. *Çocuğun gelişim özellikleri çerçevesinde dilin ifade kaynaklarından olan benzetme, mecaz, cinas gibi edebi sanatları belli bir ölçüde barındırıyor olmalı,*
13. *Birbirinden farklı kelime türleri, tamlamalar ve cümle kuruluşları ile donatılmış olmalı,*
14. *Anadilin zengin ifade kaynaklarından olan kalıp sözleri, deyim ve atasözlerini içermeli ve aynı zamanda söz konusu unsurları yerli yerinde kullanmış olmalı,*
15. *Harf, hece ve kelime gibi çeşitli tekrarlar ve paralel söyleyişleri bünyesinde barındırarak çocuğun dil gelişimine katkıda bulunmalı (Demirel, 2010, s. 54-55).*

1.1.6. Çocuk Edebiyatında Görsellik

Çocuk kitaplarında görsellik olmazsa olmaz özelliklerin başında gelmektedir. Çocuklar, yetişkinlere göre oldukça fazla ve bir o kadar da renkli hayal gücüne sahiptir. Bu yüzden çocukların okuyacakları veya kendilerine okunacak olan kitapların renkli resimler barındırması vazgeçilmez bir özelliktir. Bu resimlerde kullanılan renklerin canlılığı da çocukları etkileyen önemli bir faktördür. Hatta resimler o kadar önemlidir ki bu kitaplar “*resimli kitaplar*” olarak adlandırılmaktadır. Yılar (2013) da resimli kitapların tanımını şu şekilde yapmaktadır: Genellikle 0-8 yaşlar arasındaki çocuklara yönelik olarak hazırlanmış kitaplara resimli kitaplar denir. Yani içinde resim bulunan her kitaba resimli kitap denilmez. Bebeklik döneminden başlayarak okul öncesi dönem ve ilköğretimin birinci kademe, birinci devresine devam eden çocuklara yönelik olarak hazırlanan bu kitaplar da seslendiği yaş grubuna ve amacına göre çeşitli boyutlarda ve içeriksel özelliklere sahip olarak kendi arasında çeşitlenir. Bu kitaplarda daha çok görsel

öğeler ön plandadır. Bu da yazıdan çok şekil, resim ve fotoğraflarla sağlanmaya çalışılır (Yılar, 2013, s. 44-45).

Mustafa Ruhi Şirin'e (2000) göre resimlemeler işlevlerine uygun olarak üç grupta incelenebilir. Bunların ilki metni süsleyici resimler, ikincisi metni açıklayıcı ve yorumlayıcı resimler ve son olarak metni tamamlayıcı resimlerdir (Şirin, 2000, s. 214).

Çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da eserdeki yazılar için tercih edilen puntodur. Yetişkinler için yazılmış kitaplarda daha küçük puntolar kullanılabilecekken çocuk kitaplarında kullanılan puntunun çocuğun gözlerini yormayacak büyüklükte olmasına dikkat edilmelidir.

Punto seçiminde çocuk kitabı ile göz arasındaki normal okuma uzaklığının yanı sıra, çocuğun yaş grubu da dikkate alınmalıdır. Okumayı yeni öğrenen çocuklar için tasarlanan çocuk kitabında daha büyük puntolu harfler tercih edilmelidir (Sürmeli, 2007, s. 555). Bu yazılarda kullanılan mürekkebin dağılmayan cinsten olması, yazıların net bir şekilde okunmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda estetik olarak da güzel, temiz bir şekilde görünmesini sağlayacaktır.

Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıdın kalitesi de önemlidir. Zira çocukların ince motor kasları yetişkinlerinkine nazaran daha az gelişmiştir ve bu durumda kâğıdın kalitesiz olması kitabın çabuk yıpranıp yırtılmasına sebep olacaktır. Kullanılan kâğıdın çocuğun gözlerini yormayacak parlaklıkta olmasına da azami titizlik gösterilmelidir.

Açık ton zemin üzerinde koyu ton yazı kullanımının, koyu ton zemin üzerinde açık ton yazı kullanımından daha okunur olduğu yapılan testlerle kanıtlanmıştır. Beyaz zemin üzerinde % 100 ton değeri olan bir yazıya göre % 70-80 ton değeri bulunan bir yazı daha rahat okunmaktadır. Aşırı siyah/beyaz kontrastlığın olmadığı üçüncü hamur samanlı kâğıtlara basılan eski kitaplardaki metinlerin de rahat okunduğunu söylemek mümkündür (Pektaş, 2001). Dolayısıyla tamamen zıt olan renkler yerine, renkler birbirleriyle uyumlu bir şekilde kullanılmalıdır.

1.1.7. Bir Çocuk Edebiyatı Türü Olarak Masallar

Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlüğünde masalı: “Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü geleneğe yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile

cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür” olarak tanımlamaktadır (TDK, 2019).

Ferit Develi oğlu masalı ”Terbiye ve ahlâka faydalı, yararlı olan hikâye” şeklinde tanımlamıştır (Develioğlu, 1997, s. 625).

“Masallar en yaygın kabule göre masal mantığı denilen belli bir düzen içinde anlatılan hayat hikâyeleridir. Bu hayat hikâyeleri umumiyetle yaşadığımız dünyadan farklı bir dünyayı dile getirir ve imkânsızı gerçekleştirerek, kahramanları neticede mutlu kılar, dinleyenlere ümit verir (Günay, 1992, s. 109).

“Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür (Sakaoğlu, 1992, s. 2).

“Masal, nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarında inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı diye tanımlanır (Boratav, 2000, s. 75).

Ali Berat Alptekin (2002) “Nesirle söylenmiş, dinleyicileri inandırmak gibi bir iddiası bulunmayan, hayal ürünü olan nesir şeklindeki anlatımlardır” (Alptekin, 2002) tanımını yapar.

“Masal; insanın gerçekle gerçeküstünü harmanlayıp olmasını hayal ettiği dünyada, geçmişte belirsiz bir zamanda, sıradan insanların çoğu kez gerçeküstü güçlerle donanıp olağan veya olağanüstü varlık ve olaylarla mücadelesinin anlatıldığı hikâyedir (Dilek, 2007, s. 17).

Ensar Aslan (2000) masalı “Kendisine ait kavramları ve anlatım dili ile olağan ve olağanüstü olayları anlatan eğitici nitelikli, geleneksel ve kolektif karakter taşıyan nesir ürünleri” (Arslan, 2000, s. 278) olarak tanımlar.

Yapılan tanımlamalardan da yola çıkarak masalı, belli bir zaman dilimini kapsamayan; kahramanları insanlar, hayvanlar, bitkiler, olağanüstü varlıklar olabilen; genellikle iyiyi, doğruyu, güzeli önceleyen, öğütleyen ve bunu yaparken sezdirmeyi tercih eden edebi metinler şeklinde tanımlamak mümkündür.

Masal kitaplarının çoğu diğer edebi türlerle kıyaslandığında daha çok görsellik barındıran edebi metinlerdir. Görsellerle desteklenmiş bir metnin resimsiz bir yazıya göre

kavranması, algılanması, anlaşılması çok daha rahat olacaktır. Kaya (2006) bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: Görüntü, kavramlara-sözcüklere göre belleğimizde daha kolay yer alır ve hatırlanır. Resim, kavramları görsel olarak ifadenin en eski aracıdır. Daha yazı yokken, yazıdan binlerce yıl önce o dönemin sanatçıları duygularını resim yoluyla aktarmışlardır. Resim sadece bir anlatım aracı değildir. Resimle bir yaşantıyı, duygularıyla anlatabilir, hissettirebilirsiniz. Bu değer, anlamsal bütünlüğü ile fiziki görünümü arasındaki güçlü, özgün bağdan gelir (Kaya İ. , 2006).

Masallarda kişilerin, zamanın bir önemi yoktur. Bundandır ki masalların başında yer alan kısımlarda “bir varmış, bir yokmuş”, “ develer tellal iken, pireler berber iken” gibi ifadeler yer alır. En sıradan bir karakter çok önemli işler başarabilmektedir. Masallarda yer alan kişilerin durumu değişebilmektedir. Keloğlan masallarında sıradan bir köylü kadınının çocuğu olan keloğlan, kimsenin başaramadığı şeyleri yapabilmekte ve nihayetinde vezir olabilmektedir mesela.

İnsanlığın binlerce yıllık tecrübe, arzu ve özlemlerini dile getiren masalların, toplumun her kesimine hitap edebilecek sade bir söyleyişe ve akıcı üsluba sahip olduğu bilinmektedir (Arıcı, Tür Özellikleri ve Tarihlerine Göre Türk ve Dünya Masalları, 2004, s. 166-167).

1.2. DEĞERLER EĞİTİMİ

Dil, insanlar arasında sağlıklı bir iletişim kurmak adına en önemli iletişim aracıdır. Bu yönüyle bireyler; duygu, düşünce, hayal ve isteklerini dil vasıtasıyla ortaya koyarlar. Dil, bireyin bireyle olan iletişimini kurduğu gibi bireyin toplumla olan iletişimini de sağlamaktadır. Aynı zamanda dil, kültürün bir sonraki kuşaklara aktarılmasında da en önemli rolü üstlenmektedir. Kültür maddi ve manevi unsurlardan oluşur. Manevi unsurların başında da değerler gelir. Bu değerler yerel olabileceği gibi evrensel de olabilmektedir.

İnsanları ve olayları değerlendirmede kullanılan, bireylerin davranışlarında istenilen ve istenilmeyen durumları belirlemeye yarayan önemli ölçütler olan değerler, Latince “değerli olmak” veya “güçlü olmak” anlamına gelen “valere” sözcüğünden türemiş ve ilk olarak Znaniecki tarafından sosyal bilimler literatürüne kazandırılmıştır (Bilgin, 1995).

Değer kavramı farklı şekillerde tanımlanmıştır. Türk Dil Kurumuna göre değer “üstün ve yararlı nitelik” olarak tanımlanmıştır (TDK, Türkçe Sözlük, 2005, s. 483). Öncül’e göre ise değer “topluma ait olan ve bireylerin kazanması istenilen normlar”dır (Öncül, 2000, s. 281).

Değerler; toplumun tarihi birikimiyle ortaya çıkan, toplumun tamamı tarafından kabul gören, toplumun varlık, birlik ve devamının sebebi olarak görülen, tasvip ve teşvik gören, korunan kabulleniş ve inanışlardır (Tural, 1992, s. 29). Bu değerlerin aktarımı doğaldır ki aileyle başlar, okulla devam eder. Fakat okullar bu değerlerin aktarımını belli bir plan dâhilinde, bilinçli olarak gerçekleştirmek durumundadırlar. Bu nedendir ki MEB 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda bu konulara değinmiştir. Bu öğretim programın *Genel Amaçlar* kısmında şu ifadeler yer almaktadır:

- Dilimizin, milli birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından biri olduğunu benimsemeleri,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla milli ve evrensel değerleri tanımaları,
- Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,
- Milli, manevi ve ahlaki değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır (MEB, İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar), 2006, s. 4).

Yine bu programda okuma metinlerinde bulunması gereken özellikler şu şekilde belirtilmiştir:

- ✓ Metinlerde milli, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır.
- ✓ Metinlerde siyasi kutuplaşmalara ve ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamalıdır.
- ✓ Metinlerde insan hak ve özgürlüklerine, insani değerlere aykırı ögeler yer almamalıdır.
- ✓ Metinler, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır (MEB, İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar), 2006).

Bu öğretim programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerler ayrı ayrı ele alınmamıştır. Ancak eğitim-öğretim tüm derslere bir bütündür. Dolayısıyla kazandırılmak istenen davranışlar ancak disiplinler arası dayanışmayla mümkün olabilmektedir. Bu yönüyle Sosyal Bilgiler Öğretim Programında tek tek belirlenen değerlerin aktarımı Türkçe metinleri için de geçerlidir. Dolayısıyla Türkçe metinlerinde bulunması gereken değerler de Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen şu değerlerle paralellik taşımalıdır:

1. *Adil olma*
2. *Aile birliğine önem verme*
3. *Bağımsızlık*
4. *Barış*
5. *Bilimsellik*
6. *Çalışkanlık*
7. *Dayanışma*
8. *Duyarlılık*
9. *Dürüstlük*
10. *Estetik*
11. *Hoşgörü*
12. *Misafirperverlik*
13. *Özgürlük*
14. *Sağlıklı olmaya önem verme*
15. *Saygı*
16. *Sevgi*
17. *Sorumluluk*
18. *Temizlik*
19. *Vatanseverlik*

20. *Yardımseverlik* (MEB, 2005).

Edebiyat, özellikle de çocuk edebiyatı eserleri oluşturulurken bazı amaçları güdülür. Okurken çocuğun keyif alması, çocuğa okuma alışkanlığının kazandırılması gibi bazı hedefler konularak bu edebi metinler oluşturulur. Bunlara ek olarak evrensel bazı değerler vardır ki bu değerler her toplumda çocuklara kazandırılmak istenen değerlerdir. Buttanrı (2013) da bu durumu şu şekilde ifade etmektedir: Her ulusun sanatçıları kendi çocukları için bir çocuk edebiyatı oluşturabilir. Bu ürünler yüksek insanlık değerini de taşıdığından evrensel özellikler de taşır. İnsanın evrensel olması gibi çocuk edebiyatı da evrenseldir (Buttanrı, 2013).

Masalların eğitimdeki asıl fonksiyonu çocuklara sunulan iyi örneklerle ruh dünyalarını geliştirmek, onları inandıkları yolda yürüyebilecek, önlerine çıkacak engelleri yenerek şahsiyetli birere insan yapmaktır (Kaya T. , 2000, s. 4). Masalarda kahramanlar; bazen insan, bazen hayvan bazen de bitkiler olabilmektedir. Bu kahramanlar yeri gelince bazı problemlerle karşılaşır ve bu problemler karşısında çözümler bulmak zorundadırlar.

Masalları okuyan veya kendisine masal okunan çocuklar bu kahramanların sorunlar karşısında ürettikleri çözümleri veya çözüme giden yolları kendilerine örnek alabilirler.

Fablların en belirgin özelliği didaktik olmalarıdır. İnsanlara ait özellikler hayvanlara aitmiş gibi gösterilerek doğruluk, dürüstlük, alçak gönüllülük, yardımseverlik gibi olumlu davranışlar özendirilirken; kıskançlık, açgözlülük, cimrilik gibi olumsuz davranışlar ise yerilir (Arıcı, 2013). Çocukların keyif alarak okudukları edebiyat türlerinin başında masallar gelmektedir. Masallardan da kahramanları hayvanlar olan fabllar çocukların ilgisini daha çok çeken bir edebi türdür. Bu edebi türlerde insanlık için ortak değer olan olumlu özellikler özendirilirken insanların çoğu tarafından hoş karşılanmayan olumsuz özellikler ise eleştirilir. Bu masalarda çoğu zaman olumsuz davranış sergileyen kahramanlar masalın sonunda yaptıklarından pişmanlık duyar ve olumlu özellikler sergilemeye başlarlar. Bu da çocuğa, hata yapsa da önemli olanın hatayı sürdürmeme ve hatasından vazgeçip doğruyu bulmayı öğretir.

1.3. İLKÖĞRETİM TÜRKÇE DERS KİTAPLARINA ALINACAK METİNLERİN NİTELİKLERİ

Sınıfta ders işlerken öğretmenler, öğrencilerin ilgilerini canlı tutacak, dersin kazanımlarını aktarmada faydalı olacak materyaller kullanmalıdır. Bu materyalleri yapmak, temin etmek öğretmenler için her zaman kolay olmamaktadır. Çünkü bu tarz nitelikli materyalleri yapmak, almak hem zaman hem de belirli bir maliyet gerektirmektedir. Bu yüzden ki öğretmenlerin çoğu derslerde işlenecek temel kaynak olarak ders kitaplarını görmektedir. Özbay (2003) da Ankara özelinde yapmış olduğu bir çalışmada buna benzer bir sonuca varmıştır (Özbay, 2003).

Ders kitabına eklenecek metinlerin öğrencilerin ilgi, dikkat ve seviyesini; ayrıca dersin 10 dakikalık sürecini geçmeyecek uzunlukta olmasına dikkat edilmelidir (Karakuş, 2014). Zira derslerde en fazla yararlanan kaynak ders kitaplarında yer alan metinlerdir. Bu yüzden bu metinlerin öğrencilerin ilgisini canlı tutacak özelliklere sahip olması ve Türkçe Öğretim Programı'nın genel ve özel amaçlarına uygun olması beklenmektedir.

Ders kitaplarının bu özelliklere sahip olup olmadıklarına ilişkin çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalardan biri de Karakuş (2014) tarafından yapılmıştır. Yazar, bu araştırmasında ders kitaplarına ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: MEB tarafından hazırlanan ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarının dil ve anlatım yönünden yeterli olmadığı görülmüştür. Kitaplarda yer alan metinlerin neye göre ve nasıl seçildiğine dair hiçbir bilgiye ulaşamadığı gibi, komisyon adı altında hazırlanan metinlerin de son derece yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Oysa dil öğretiminin yapıldığı bir dersin kitabı çok daha özenle ve ihtimamla hazırlanmalıdır. Gerek görsel ve gerekse içerik olarak öğrenciye en iyi kitap sunulmalıdır. MEB gibi önemli bir kurumun hazırladığı ders kitabındaki aksaklıklar azımsanamayacak kadar çoktur (Karakuş, 2014). Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere öğretmen ve öğrenciler için en temel kaynak olan ders kitaplarında yer alacak metinlerin daha hassas bir şekilde hazırlanmış ve dersin amaçlarına uygun yapıda olmaları gerekmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Sevimli Orman setindeki masalların Türkçe öğretimi açısından uygunluğunun incelendiği bu araştırmada, nitel araştırma yöntemi ve tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sürecinde ilgili sette yer alan masallar, doküman incelemesi yöntemiyle yorumlanmıştır.

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir biçimde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir. Hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabileceği araştırma problemi ile yakından ilgilidir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 217).

2.2. ÇALIŞMA MATERYALİ

Bu araştırmanın çalışma materyali, yazarı Seyhan KARAKOÇ, resimleyeni Mahmut KARAKOÇ, Editörlüğünü Süleyman ÇEVİK'in yaptığı, 2015'te Nûbihar Yayınları tarafından çıkarılan Daristana Şêrîn masal setidir. Bu set, Kürtçe alanında 20 yılı aşkın bir süredir yayın yapıyor olmasından dolayı Nûbihar Yayınları'ndan seçilmiştir. Masallar, Kürtçe yazılmış ve resimlenmiştir. Bu set toplamda 10 kitaptan oluşmaktadır. Bu kitaplardan 9'u masal, 1'i ise boyama ve alıştırma kitabı özelliği taşımaktadır.

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ÇÖZÜMLENMESİ

Bu araştırmada öncelikle Daristana Şêrîn masal setinde yer alan masallar Türkçeye çevrilmiştir. Çeviri işlemi araştırmacı tarafından yapılmış daha sonra da Kürt Dili ve Edebiyatı alanında yüksek lisans derecesine sahip bir uzman tarafından çeviri metni incelenmiştir. Türkçeye çevrilen metin Türkçe eğitimi alanında uzman bir öğretim üyesine okutturularak metin dil ve anlatım yönünden değerlendirilmiştir.

Araştırmanın alt problemlerine bağlı olarak Daristana Şêrîn masal setinde yer alan masallar, değerler yönünden incelenmiştir. Masallar birkaç kez okunduktan sonra karakter değerler tespit edilmiş ve sıklıkları not edilmiştir. Değerlerle ilgili 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan açıklama ve değer listesi esas alınmıştır. Araştırmacının masal setinde belirlediği değerler ve sıklıkları, bir Türkçe öğretmeni tarafından yeniden incelenmiş. Tartışmalı noktalar konuşularak uzlaşmaya kavuşturulmuştur. Elde edilen veriler sıklık tablolarıyla sunulmuş, masallarda geçen değer örnekleri açıklamalarıyla birlikte verilmiştir.

Araştırmanın bir diğer alt problemi çerçevesinde masal setindeki masalların kelime ve cümle uzunlukları incelenerek okunabilirlik puanlarına bakılmıştır. Bunun için Ateşman'ın (Ateşman, 1997) formülü kullanılmıştır. Ateşman'ın (1997) ortaya koyduğu formül şu şekildedir:

$$\text{Okunabilirlik Puanı} = 198,825 - 40,175.x1 - 2,610.x2$$

x1= Hece olarak ortalama kelime uzunluğu

x2 = Kelime olarak ortalama cümle uzunluğu

Okunabilirliğin belirlenmesi için metinlerin ilk yüz kelimesi ve bu yüz kelimelik dilimdeki cümle sayılarına bakılmıştır. Yüz kelime sonunda cümlenin bitmediği durumlarda yarım cümlenin ilk yüz kelimeye dâhil olan kelime sayısı, o cümlenin toplam kelime sayısına bölünmüştür. Okunabilirlik puanları şu şekilde incelenmiştir:

Tablo 1: Okunabilirlik Düzeyi ve Okunabilirlik Puanları

Okunabilirlik Düzeyi	Okunabilirlik Puanı
Çok Kolay	90–100
Kolay	70–89
Orta Güçlükte	50–69
Zor	30–49
Çok Zor	1–29

Araştırmanın bir diğer alt problemi çerçevesinde, masal setinde yer alan masallar görseller, dil ve anlatım yönünden incelenmiştir. Bunun için çocuk edebiyatı literatüründe yer alan açıklama ve bilgiler esas alınmıştır.

Araştırmanın son alt problemi çerçevesinde masalların 2019 Türkçe Öğretim programında hangi tema çerçevesinde kullanılabilceği incelenmiştir. Bunun için programda her tema ile ilgili verilen alt konular incelenerek masalın konusunun hangi temaya uygun olduğu belirlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. SEVİMLİ ORMAN MASAL SETİNDE YER ALAN MASALLARIN TÜRKÇE ÇEVİRİLERİ

Sevimli Orman setindeki masalların Türkçe çevirisine aşağıda yer verilmiştir.

3.1.1. Yılanın Pişmanlığı

Fareler kükredi, kurtlar ağladı,

Aslanlar korktu, böcekler haykırdı.

Ayılar uçtu, kuşlar koştu;

Biz de bu masala katıla katıla güldük!

Uzak mı uzak, güzel mi güzel bir diyarda sevimli ve güzel bir orman varmış. Bu ormanın ismi *Sevimli Orman*'miş. Bu ormandaki tüm hayvanlar güzel ve sevimliymiş. Birbirlerini de çok seviyorlarmış.

Bu yüzden orman perisi Hîva, Sevimli Orman'ı daha da güzel bir hale getirmişti.

Ormandaki ağaçlar o kadar meyve veriyordu ki meyveler artık ağaçtan yere düşüyordu. Deresi bir ninni gibi güzel akıyordu. Orman, derenin bu güzel akışıyla uykuya dalıyordu. Kimse aç ve açıkta değildi. Hayvanlar güzelce geçinip gidiyorlardı ama aralarına bir gün fitneci bir yılan katılıverdi. Bu yılan, hayvanlar arasındaki arkadaşlığı sonlandırmak istiyordu. Çünkü orman bir tek ona kalsın istiyordu.

Yılan, planlarını devreye sokmaya başladı. Yılan, tavşanın topunu dişiyile patlattı ve tavşana topunun köstebek tarafından patlatıldığını söyledi. Tavşan da yılanın bu sözlerine inandı ve arkadaşı köstebekle kavgaya tutuştu.

Yılanın planları yavaş yavaş tutmaya başlamıştı. Yılan, yalanlarıyla ormandaki kardeşliği bozmaya başlamıştı. Herkes birbiriyle kavgaya tutuşmuştu. Yılan da bu kavgaları zevkle izliyordu. Bu durum onun hoşuna gidiyordu: “Tıs, tıs, tıss... Ne güzeeeeel! Artık hiç kimse birbirini sevmiyor, kimse kimseye inanmıyor. Az kaldı. Bu sevimli orman sadece bana kalacak, tıs, tıs, tıss...”

Hayvanlar arasındaki sevgi ortadan kalkınca Peri Hîva da onları cezalandırdı. Ormandaki tüm ağaçlar yavaş yavaş kurumaya başladı. Ama bu durum Bilge Baykuş dışında hiçbir hayvanın dikkatini çekmemişti. Bilge Baykuş, olan bitenin hepsini görmüştü tünediği ağaçtan.

Bilge Baykuş, arkadaşlarının yanına vardı ve onlara şöyle seslendi: “ Arkadaşlar, görmüyor musunuz ormanımız ne hale geldi! Artık yağmur yağmıyor, çok az suyumuz kaldı, ağaçlarımız kurudu. Böyle giderse açlıktan ve susuzluktan öleceğiz. Biliyor musunuz niye bu hale geldik?

Hayvancıklar didişmeyi bırakıp hep bir ağızdan: “Hayır, bilmiyoruz! Ama doğru söylüyorsun. Kaç gündür yiyecek bir şeyimiz bile yok, hayır ölmek istemiyoruz. Allah için söyle Bilge Baykuş, niye böyle olduk?

Bilge Baykuş: “ Aramızdaki dostluk, Peri Hîva’nın çok hoşuna gidiyordu. Bundan dolayı sevimli ormanımız her geçen gün daha da güzelleşiyordu. Ama yılan sizi kandırdı ve arkadaşlığınızı bozdu. Kendi gözümle gördüm tavşanın topunu yılan patlattı. Siz arkadaşınıza inanmadınız, yılanın yalanlarına inandınız. Peri Hîva da sizi cezalandırdı ve bu sevimli ormanınız kurumaya başladı.”

Karınca: “Ben yılanı ısıracağım.”

Fare: “Ben yılanı kuyruğumla döveceğim.”

Hayvanlar haykırıyordu: “Haydi gidip yılanı öldürelim, yılanı ölüüüm!”

Bilge Baykuş: “ Arkadaşlar, arkadaşlar! Durun, durun benim daha güzel bir planım var! Önce birbirinize sarılın.”

Sevimli ormandaki tüm hayvanlar birbirleriyle kucaklaşmış. Peri Hîva da ormanlarını eski haline döndürmüş. Bunun üzerine hayvanlar: “Eee sonra ne olacak Bilge Baykuş! Bize planını söyle, ne yapalım?”

Bilge Baykuş: “Beni iyi dinleyin. Bu aralar yılan hastalanmış, üşütmüş. Arkadaşlar onu yalnız bırakmayalım. Ona güzel bir çorba yapın ve onu sevin. İnanıyorum ki yılan bu yaptıklarına pişman olacak. Bakacağız eğer yalanlarına devam ederse bu sefer onu cezalandıracağız.”

Hayvanlar Bilge Baykuşun dediğini yaptılar. Karıncalar odun taşıdı, ocağı yaktılar. Fare çorbayı pişirdi. Sincap ve tavşan sıcak çorbadan yılanı içirdiler. Gerçekten de yılan pişman olmuştu yaptıklarından.

Yılan iyileştikten sonra tüm hayvanları topladı. İtiraf etmeye başladı. “ Arkadaşlar kötü bir niyetle aranıza katıldım. Ama siz beni sevdiniz, beni iyileştirdiniz. Ben çok üzgünüm. Sizden özür diliyorum. Eğer özürümü kabul ederseniz ormanınızda kalmak sevimli ormanınızın bekçisi olmak isterim. Kimsenin size zarar vermesine izin vermem. Ne dersiniz bu duruma?

Hayvanlar birbirlerine danıştılar ve oylama yaptılar: “ Yılanın kalmasını isteyenler parmağını kaldırsın.” Tüm hayvanlar parmaklarını havaya kaldırdı ve yılanı şöyle dediler:

Yılan kardeş, özürünü kabul ettik. Artık sen de Sevimli Ormanın bir ferdisin. Sevgiyle ve güzellikle aramızda yaşa. Yaşasın Sevimli Ormanımız, yaşasın!..

Alkışların ve coşkunun sesi gökyüzüne ulaştı. Masalımız da burada son buldu.

3.1.2. Kanguru Gogo

Bir varmış, bir yokmuş,

Yaşlı dede, kemiği kemirmiş,

Yaşlı nine, evi ateşe vermiş,

Gogo ise çeşmeyi akıtmış.

Kanguru Gogo, anaokuluna başlamıştı. Annesi her sabah uyanır, Gogo için kahvaltı hazırlardı. Okul elbiselerini Gogo'ya giydirirdi. Beslenme çantasını hazırlar, suluğunu su doldur ve Gogo'yu yolcu ederdi.

Gogo, arkadaşı Maymun Mikê ile okula gidiyordu. Mutlu bir şekilde okula gidiyor ve aynı mutlulukla okuldan dönüyorlardı.

Kanguru Gogo, eve girer girmez çantasını yere atıyordu. Okul elbiselerini değiştirip dolabına asmıyor ve ellerini, yüzünü yıkamıyordu. Annesi yemek hazırlarken Gogo, annesine yardım etmiyordu. Odasını dağıtıp duruyordu. Oyuncaklarını yere saçıyordu. Oyun oynarken de uykuya dalıyordu.

Gogo'nun anne babası her akşam bu konularda onu uyarıyordu. Ama ne yazık ki bu uyarılar fayda etmiyordu.

Gogo uyuduğunda, mecburen Gogo'nun dağınıklığını toplamaya başlıyorlardı. Elbiselerini elbise dolabına asıyor, yere saçılmış oyuncaklarını da topluyorlardı.

Yine bir gün Gogo, okuldan döndü. Annesi çok hastaydı, hasta haliyle ona kapıyı açtı. Sonrasında yatağına geçip uyudu. Gogo'nun akşam oynadıkları oyuncakları hâlâ yerde duruyordu. Annesi evdeki dağınıklığı toplayamamıştı. Kadıncağız hastalıktan inliyordu: “Ayyy başım, ayyy göğsüm, ayyy ciğerim, ayyy her yerim ağrıyor!”

Gogo, annesini çok seviyordu. Hem üzüldü hem de tedirgin bir şekilde şöyle dedi: “Anneciğim yüzün kızarmış, hasta mısın, ne olmuş sana böyle?”

Annesi: Yok oğlum hiçbir şeyim yok! Soğuk algınlığına yakalanmış, üşütmüşüm biraz. Azıcık uyuyup dinlenirsem geçer canım benim; ama kalkmak zorundayım. Her yer darmadağın ve sen acıkmışsındır şimdi.

Gogo: “Yok, güzel anneciğim! Kalkmak zorunda değilsin. Bugün evi ben toparlayıp düzeltereğim. Yemeği de babamla beraber yapacağız. Sen biraz yatıp dinlen.”

Gogo annesini öptü ve yorganı üzerine örttü.

Kanguru Gogo, önce çantasını yerden aldı. Ellerini ve yüzünü yıkadı. Elbiselerini değiştirip dolabına astı. Oyuncaklarını yerden alıp topladı.

Bu arada kapı çalındı. Gogo koşup babasına kapıyı açtı. Babacığim, yavaş ol. Ses çıkarma! Annem hasta, odasında uyuyor.

Gogo, babasıyla mutfağa girdi. Babası ocağa bir çorba koydu pişmesi için. Etlili pilav yemeği yaptı. Gogo da salataya limon sıktı. Beraber güzel bir sofrayı hazırladılar.

Gogo annesine seslendi. Annesi zorla gelebildi. Gogo'nun babasına yardım ettiğini görünce çok mutlu oldu. Anne, yemeği de çok beğendi. Biraz yemek yedikten sonra tekrar odasına gitti. Gogo da babasıyla sofrayı topladı.

Doğrusu Kanguru Gogo, oldukça yorulmuştu. Bu işlerin her gün anne ve babası tarafından yapıldığını hatırladı. Annesinin yanına gitti. Sessizce annesini öptü ve kulağına şöyle fısıldadı: “Her gün bu kadar yorulduğunuzu bilmiyordum, beni bağışlayın. Artık

her gün, bugün yaptığım gibi çantamı ve elbiselerimi dolaba asacağım. Oyuncaklarımla da oynadıktan sonra onları toplayıp yerlerine koyacağım.

Güzel anneciğim benim, geçmiş olsun; çabucak iyileş!”

3.1.3. Korkak Sincap

Bir varmış, bir yokmuş,

Allah’tan daha büyük kimse yokmuş.

Günler kısa, yıllar uzunmuş.

Yeryüzü temiz, gökyüzü sisliymiş.

Vakit, sincap masalının vaktiymiş.

Çok güzel ve korkak bir sincap varmış. Korkunç ayı bu sincabın yavrusunu kaçırmış. Güzel ve sevimli sincap bu duruma çok üzülmüştü. Zavallı sincap hıçkırı hıçkırı ağladı. Daha sonra iyice düşünüp taşındı:

**“ Ben sevimli ve korkak bir sincabım,
Ben üzgün ve tırsmış bir garibanım,
Arkadaşlarımdan yardım isteyeyim,
Ki, kızımı korkunç ayıdan kurtarayım.**

Korkak sincap ağlaya ağlaya arkadaşlarını aramaya koyulmuş. Akı kıt kediyi görüp sormuş: “ Güzel kedi güzel kedi, korkunç ayı güzel yavrumu kaçırdı, yardım eder misin bana?

Kedi: “Miyav, miyav; tabi yardım ederim sana! “

Kediyle sincap aramaya koyuldu. Yolda güçsüz leyleğe denk geldiler.

Sincap açıkça sordu: “ Güzel leylek güzel leylek! Korkunç ayı, güzel yavrumu kaçırdı. Yardım eder misin bana.”

Leylek: “Lek, lek, lek; tabi ki yardım ederim sana!”

Korkunç ayı bu arada az gitti uz gitti, bir dağın zirvesine ulaştı. Leylek; hemen arkadaşlarını da sırtına alıp uçmaya başladı, rüzgârı geride bıraktı. Hiç dinlenmeden korkunç ayının evine kadar uçtu.

Leylek nefes nefese kalmıştı. Dağın zirvesine ulaştıklarında, arkadaşlarını yere bıraktı ki ne görsün. Korkunç ayı, zavallı yavruyu yemek üzere! Düşüncesiz kedi, ayının üzerine atlayıp ayıyı tırmalamaya başladı. Sincap da ayının ayağını ısırmaya başladı. Leylek de düşmekte olan küçük yavruyu kucakladı.

Leylek, hızla üçünü de kaptı. Ormana kadar aralıksız uçtu da uçtu. Tüm hayvanlar bu güzel haberi duymuştu. Hemen etraflarına toplandılar. Sincap ve yavrusu birbirine sarılmıştı.

Sincabın yavrusu:

– Kedi hala, ne kadar da akıllıca davrandın. Ayının üzerine atıldın, yüzünü tırmaladın, gözünü kararttın! Tüm hayvanlar hep bir ağızdan:

“Sen çok yaşa akıllı kedi,

Sen çok yaşa akıllı kedi!”

– Leylek teyze, sen ne kadar da güçlüydün. Üçümüzü hemencecik buraya uçurdun. Tüm hayvanlar saygıyla hep bir ağızdan:

“Sen çok yaşa güçlü leylek,

Sen çok yaşa güçlü leylek.”

– Anneciğim, sen nasıl da savaştın! Beni korkunç ayının pençesinden kurtardın. Hayvanlardan şu ses işitildi:

“Sen çok yaşa kahraman sincap,

Sen çok yaşa kahraman sincap!”

Alkışlar çoğaldı, sesler azaldı.

Bu olay olduğunda,

Siz daha tıfıldınız beşiğinizde.

3.1.4. Güzel Kırlangıç

Bir varmış, bir yokmuş.

Yer sarıydı, gök griydi,

Ne soğuktu, ne sıcaktı,

Ne yazdı, ne bahardı.

Sevimli Ormanda mevsim sonbahardı. Bazen güneş çıkıyor, bazen yağmur yağıyordu. Sararmış yapraklar, yere düşüyordu.

Tavşan Tûtê kış için odun kırıyordu. Aniden bir ses işitti:

“Taaavşan, taaavşan, dişlek taaavşan!

Kulakları uzuuuun tavşan.”

Tavşan Tûtê etrafına bakındı, kimseyi göremedi. Tavşan Tûtê, çok üzülmüştü.

Gözlüklü horoz kümesin üzerine çıkmış ötüyordu. Aniden bir ses duydu:

“Hooroz, hooroz, horozcuk!

Gözleri kör horozcuk.”

Horoz, etrafına bakındı; ama kimseyi göremedi. Gözlüklü olduğu için utandı ve ağlamaya başladı.

Zürafa Zêrê, ağaç yapraklarını yiyordu. Aniden bir ses duydu:

“Zürafa Zêêêrê söyle bakalım,

Boynun neden böyle uzun?

Kısalt biraz boynunu,

Çünkü böyle pek çirkin!”

Bunun üzerine Zürafa Zêrê, dolanıp durdu. Ağaç yaprakları arasında bir kırlangıç gördü. Birkaç gündür arkadaşlarıyla dalga geçen bu kırlangıçtı. Zürafa Zêrê uzun boynundan dolayı utandı ve şöyle dedi: “Keşke boynum biraz daha kısa olsaydı!”

Zürafa Zêrê ağlıyor, şımarık kırlangıç ise gülüyordu. O günden sonra kimse şımarık kırlangıçla konuşmadı ve şımarık kırlangıç bir başına kaldı.

Günlerden bir gün bir sonbahar rüzgârı esmeye başladı ormanda. Rüzgâr ağaçları salladı. Sararmış yaprakları düşürdü. Bazı hayvanlar yuvalarına sığındı. Bazıları da birbirlerine sarıldı ki rüzgâr onları alıp götürmesin.

Rüzgâr, kırlangıcın da yuvasını alıp götürdü. Kırlangıcın kanadı ağaç dallarından birine takıldı. Kırlangıcın canı çok acıyordu. Ağlıyordu ve çok korkmuştu. Arkadaşlarına seslendi:

“Arkadaşlar, arkadaşlar! İmdaat! Yardım edin. Bu rüzgâr beni de alıp götürecektir. Arkadaşlar, yardım edin!”

Tavşan Tûtê, uzun kulakları sayesinde bir ses işitti:

“Arkadaşlar, Arkadaşlar!”

Tavşan, sesin nereden geldiğini tam olarak anlayamadı. Tavşan, horoz arkadaşına: Galiba biri yardım istiyor, dedi. Bir ses işitiyorum ama nerden geldiğini tam olarak anlayamadım. Horoz, gözlüğünü taktı ve çevresine bakınmaya başladı. Bir de ne görsün!

Şımarık kırlangıcın kanadı ağaç dallarına takılıp kalmış. Acılar içinde kıvranıyordu. Rüzgârın onu alıp götürmesi an meselesiymiş. Şımarık kırlangıç yardım bekliyordu; ama horozla tavşan ağacın o dalına yetişemiyordu.

Tavşan Tûtê ve horoz; Zürafa Zêrê'nin evine gitti. Şımarık kırlangıcın başına gelenleri bir bir anlattılar ve ondan yardım istediler.

Zürafa Zêrê şöyle dedi: “Kırlangıç beni çok üzdü. Boynumun uzunluğuyla dalga geçti. Ona yardım etmek istemiyorum.”

Tavşan Tûtê: “Kırlangıç bizimle de dalga geçti ama ona yardım etmezsek ya kanatlarını kaybedecek ya da rüzgâr onu alıp götürecektir.”

Zürafa Zêrê: “Kırlangıca kötü bir şey olmasını istemem, ona yardım edeceğim.”

Zürafa Zêrê geldi ve uzun boynunun yardımıyla kırlangıcı takılı kaldığı dallardan kurtardı. Onu yavaşça yere indirdi.

Şımarık kırlangıç, arkadaşlarını çok kırdığını biliyordu. Onlardan özür dileyip şöyle dedi: “Ben Tavşan Tûtê'nin kulakları, horozun gözlüğü ve Zürafa Zêrê'nin uzun boynu sayesinde kuruldum. Teşekkür ederim yardımlarınız için.”

Şımarık, havalı kırlangıç; güzel, efendi kırlangıca dönüştü. Bir daha kimseyle dalga geçmedi. Arkadaşlarıyla uzun ve uyumlu bir yaşam sürdü. Bizim de masalımız burada bitti.

3.1.5. Maymun Hanım ve Ailesi

Bir varmış, bir yokmuş.

Baba yaşlı, oğul prensmiş.

Güneş oldukça uzakta, rüzgârsa pek sertmiş.

Zaman mevsimlerden kışmış.

Kar yağdıkça yağdı... Kar ağaçlara yağdı, evlere yağdı. Her yer bembeyaz oldu. Sevimli orman, beyaz ormana dönüştü.

Maymun Hanım'ın ailesi dört kişiydi: Anne, baba ile çocukları Miko ve Mikê. Mikê yedi yaşındaydı, kardeşi Miko da üç yaşındaydı. Miko, ne görse ağlıyordu ve o şeyi ablasının elinden çekip alıyordu. Miko ve Mikê yine kavgaya tutuştular.

Miko: "O benim oyuncağım, onu bana ver."

Mikê ise bu duruma çok kızarak: "Hayır, o benim oyuncağım, onunla ben oynayacağım."

Babaları seslendi: "Kızım, kardeşin seninle oynamak istiyor; ama bu durumu dile getiremiyor."

Anneleri de: "Kızım, oyuncaklarını güzelce istersen kardeşin sana verecektir onları."

Mikê, oyuncağı hemen yere atıp ağlamaya başladı:

"Siz beni sevmiyorsunuz, her şeyi kardeşime veriyorsunuz. Keşke Miko olmasaydı."

Maymun Hanım: "Güzelim, seni sevmez olur muyuz? Biliyorum Miko, bazen seni kızdırıyor; ama Miko seni çok seviyor.

Mikê, hâlâ ağlıyordu: "Hayır, ben kardeşimi sevmiyorum, keşke o olmasaydı."

Maymun Hanım, çok üzülerek: "Tamam! En iyisi bugün benle Miko dedenlere gidelim. Sen de rahatça oynayiver. Biz anneannenin sobasını yakmaya gidelim. Bizi de bayağı özlemiştir. Sen de anneanneni özledin mi Miko, gidelim mi?"

Miko: "Evet, evet! Anneannem, anneanneme gidelim!"

Míkê: “Oleeey, Miko yok, ağlama yok, kavga yok. Tüm oyuncaklar bana kalacak. Ben tek başıma rahat rahat oyuncaklarımla oynayacağım. Güle güle Miko, bay bay!”

Miko ve annesi gittikten sonra Míkê, tüm oyuncaklarını yere boşalttı. Legolardan kule yaptı. Ne güzel! Kimse oyunumu bozmuyor, kimse oyuncaklarımı çekiştirip durmuyor. Míkê rahatça oynadı da oynadı... Sonra yalnız başına kalınca sıkılmaya başladı. Evet, kardeşi bazen oyununu bozuyordu. Ama beraber evcilik oynuyorlardı, toplarla oynuyorlardı. Yalnız başına oynamak güzel değildi. Míkê, babasının yanına gitti: “Babacığım, dışarıya çıkabilir miyim?”

Babası: “Tabi kızım, dışarı çıkabilirsin; ama dikkatli ol! Kar yağıyor, kayıp düşme ve fazla da uzaklaşma.”

Maymun Míkê, sevinçle dışarı çıktı. Eldivenini, montunu giymiş, beresini takmıştı. Karla oynamak için dışarı çıktı; ancak Míkê tek başına oynamak istemedi. Çok sıkıldı. Ne güzel, Kanguru Gogo kardeşiyle güzel bir kardan adam yapıyordu. Míkê, çaresiz eve döndü.

Míkê: “Babacığım, tek başıma çok sıkılıyorum, oyuncaklarımla da oynamak istemiyorum.”

Babası okuduğu kitabı bırakarak: “Hımm! Tamam, kızım git bizim albümü getir; senin küçüklük fotoğraflarına bakalım. Míkê çok sevindi bu duruma ve hemen albümü getiriverdi.” Fotoğraflara teker teker baktılar. Míkê çok küçüktü bu fotoğraflarda. Fotoğraflarda gözleri kırmızı çıkmıştı. Míkê, merakla sordu: “Babacığım, gözlerim neden kırmızı çıkmış?”

Babası: “Küçüktün ve her şeye ağlıyordun.”

Míkê: “Babacığım, kardeşim gibi mi her şeye ağlıyordum?”

Babası: “Evet, tıpkı kardeşin gibi...”

Çocuklar bebekken konuşamazlar, bu yüzden ağlarlar. İyi bir şey değil bu ama bizim biraz sabırlı olmamız lazım ve sorunları güzellikle çözmemiz lazım.

Míkê: “Evet babacığım, kardeşim benimle oynamak istiyor. Ben de izin vermiyorum. Böylece o da ağlıyor.”

Mîkê ve babası diğerk fotoğraflara bakmaya devam ettiler. Fotoğrafta Mîkê, anne ve babasının kucağındaydı. Anne ve babası onu öpüyordu. Mîkê sordu: “Baba, ben küçükken beni çok seviyordunuz, değil mi?”

Babası Mîkê’yi kucakladı ve: “Kızım biz seni her zaman çok seviyoruz ama çocuklar bebekken tek başlarına yemek yiyemezler, oyun oynayamazlar. Bu yüzden biz kardeşinle daha çok ilgilenmek zorunda kalıyoruz. Hiç ister misin kardeşinle ilgilenmeyelim; o da aç kalsın veya sobaya deyiş kendini yaksın.”

Mîkê: “Hayır, babacığım ben kardeşimi çok seviyorum. Bundan sonra ona daha iyi bakacağım. Ben kardeşimi çok özledim. O, olmadan çok sıkılıyorum. İyi ki kardeşim var!”

Mîkê kardeşini ve annesini çok özlemişti. Kapı zili çalınca sevinçle kapıya koştu: “Kardeşim geldi, kardeşim geldi!” Evet, gerçekten de annesi ve kardeşi geri dönmüşti. İki kardeş birbirilerine koşup sarıldılar. Bir daha da kavga etmediler.

3.1.6. Ağustos Böceği ve Komşuları

Bir varmış, bir yokmuş.

Sıcaklar artıyor,

Bulutlar dağılıyormuş.

Rüzgârlar esiyormuş,

Sevimli Orman’a ilkbahar geliyormuş.

Yuvarlak güneş ışıldıyordu. Her taraf yeşile bürünmüş; kırmızı, sarı ve mor çiçekler çıkmıştı. Sevimli ormandaki tüm hayvanlar yuvalarından çıkmıştı. Kurbağa vıraklamasıyla arkadaşlarını uyandırıyor. Kelebekler çiçeklere doğru uçuşuyordu. Ördek Hanım, yavrularını gezintiye çıkarmıştı.

İlkbahar çok güzel gelmişti. Fakat bu günlerde orman ahalisinin canını sıkkan bir durum vardı. Gündüzleri tüm hayvanlar çalışıyordu: Ağaçkakan yuvasını boyuyor; kirpi, arkadaşı olan farenin evini temizliyordu. Fare de çekirge arkadaşına yardım ediyor, evini tamir ediyordu.

Ağustos Böceği ise sabahtan akşama kadar ağaç dalındaki yerinde uyuyordu. Ormandaki tüm hayvanlar gündüz öyle yoruluyorlardı ki neredeyse pestilleri çıkıyordu. Akşam olunca da uzanıp dinlenmek istiyorlardı; ama...

Ağustos Böceği gündüzleri uyuduğu için geceleri gözüne uyku girmiyordu. Sabahlara kadar saz çalıp şarkı söylüyordu:

Ben Ağustos Böceğiyim,

Gecenin böceğiyim,

Eğlence böceğiyim,

Gezinti böceğiyim,

Sabahları uyurum,

Geceleri saz çalarım,

Her anım eğlencedir,

Her anım eğlencedir.

Ağustos Böceği hem saz çalıyor hem de şarkı söylüyordu. Ormandaki tüm hayvanlar bu durumdan çok rahatsızdı ve bir türlü uyuyamıyorlardı. Üstüne üstlük Ağustos Böceği gece acıkıyor, ağaç dallarını ve elmaları kemirip sesler çıkarıyordu. Bu da yetmezmiş gibi yediği yiyeceklerin çöplerini diğer hayvanların bulunduğu yere atıyordu.

Ağustos Böceğinin bulunduğu dalın altında ağaçkakanın yuvası, ağaçkakanın yuvasının bir altında da çekirge ve farenin evi vardı. Ağaçkakan, çekirge ve fare sabahları uyandıklarında ne görsünler!

Evlerinin önü çöp dolmuş. Çaresiz çöpleri topluyorlardı. Yine Ağustos Böceği sabah uyuyor, geceleyin de saz çalıp şarkı söylüyor ve yediği yiyeceklerin artıklarını diğer hayvanlara doğru atıyordu. Her gece Ağustos Böceğinin işi buydu.

Ağustos Böceğinin dışındaki hayvanlar bu duruma epey öfkelenmişti. Bir toplantı düzenleyip dediler: “ Bu böyle gitmez, Ağustos Böceği bizi çok kızdırıyor; geceleri uyuyamıyoruz. Çöplerini bize doğru atıyor; her gün, her gün temizleyemeyiz ki! Hep uyarıyoruz ama bizi dinlediği yok. Bir çare bulmalıyız, bir şey yapmalıyız. Ama ne?”

Tüm hayvanlar dolanıp duruyor, düşünüyorlardı:

“Ne yapmalı, ne yapmalı?..”

Fare, aniden çığlık attı: “Buldum, buldum!”

Bakalım farenin bulduğu çare neymiş?

Fare, Ağustos Böceği uyumadan onun yanına vardı ve dedi: “Benim güzel arkadaşım, o ağaç dalında uyumak senin için soğuk olmuyor mu?”

Ağustos Böceği: “Evet, geceleyin biraz soğuk oluyor; ama ne yapabilirim ki Fare Hanım? Ben ilkbaharda hep saz çalarım; bu yüzden zamanım yok ki kendime bir yuva yapayım.”

Fare, arkadaşına doğru biraz daha yaklaşıp şöyle dedi: “Canım benim, sen o sert dallar üzerinde mi uyuyorsun? Bak canım arkadaşım, aklıma ne geldi. Ben evimden çok sıkıldım. Niye yerlerimizi değiştirmiyoruz seninle? Benim evim sıcacık ve içi de yiyecek dolu. Sen git biraz da benim evimde yaşa. Ben de senin yerinde yaşarım, ne dersin?”

Ağustos Böceği baktı ki kötü bir fikir değil, kabul etti bu teklifi.

Tek eşyası olan sazını da eline aldı dedi ki: “Ahhh, ben sabaha kadar saz çalıp şarkı söyledim. Bayağı uykum var. Hadi ben uyumaya gidiyorum Fare Hanım hoşça kal! Ben hemen evine gidip yatayım.

Fare: “Uğurlar olsun Böcek Bey, iyi uykular!”

Ağustos Böceği, farenin sıcak ve yumuşacık yatağına uzandı. Tam başını koyup uyuyordu ki ağaçkakan ağacı kakmaya başladı. “Kak, kak, kak!..”

Fare yüksek bir sesle şarkı söylüyordu:

“Ben sevimli bir fareyim,

Ben renkli bir fareyim,

Ben hızlı bir fareyim.”

Çekirge elindeki sopayla etrafa vurup ses çıkarıyor, şarkı söylüyordu:

“Bir, iki, üç, rak, rak, rak!

Dört, beş, altı, tak, tak, tak!

Yedi, sekiz, dokuz, vak, vak, vak!

Ağustos Böceği, çok öfkelenmişti. Gürültüden uyuyamıyordu. Oraya döndü uyuyamadı, buraya döndü uyuyamadı. Yastıkla kulaklarını kapattı yine de uyuyamadı. Uykusuzluk ve sinirden delirmek üzereydi. Ağustos Böceği arkadaşlarına seslenmek için başını pencereden uzattı. Tam o sırada biri yukarıdan bir elma attı. Elma yukarıdan yuvarlana yuvarlana geldi ve Ağustos Böceğinin yüzünün tam ortasına değdi.

Ağustos Böceği dışarı çıkıp hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Arkadaşları hemen etrafına toplandı. Ağustos Böceği bir yandan ağlıyor bir yandan da etrafındakilere kızılıyordu: “Çok uykum var; ama siz uyumama müsaade etmiyorsunuz!”

Fare: “Doğru söylüyorsun, her gece sen de saz çalıp şarkı söyleyince biz de uyuyamıyorduk.

Ağustos Böceği biraz utandı: “Ama siz çöplerinizi de atıp duruyorsunuz ben nasıl temizleyeceğim buraları.”

Çekirge: “Evet, bilirim temizlemesi çok zordur. Sen her gece çöplerini yere atıp duruyordun. Biz de mecburen temizliyorduk. Şimdi düşünüyorum da hâlâ kolum ağrıyor temizlemekten.”

Ağustos Böceği yüksek sesle: “Ama bunlar yetmezmiş gibi bir de attığınız elma tam yüzümün ortasına geldi.

Ağaçkakan: “ O gece sen de ısırığın elmayı attığında tam da başıma denk gelmişti.”

Ağustos Böceği artık ses çıkaramadı. Yaptığı hatanın farkına vardı. Ağustos Böceği arkadaşlarına yaşattıklarını düşündü. Bir daha çöplerini yere atmadı ve arkadaşlarını rahatsız etmedi. O da arkadaşları gibi sabahları çalışıp geceleri uyumaya başladı. Kendine güzel bir ev inşa etti. İş bittiği zaman yine sazını çalıp şarkı söylemeye devam etti:

Ben Ağustos Böceğiyim,

Ben sabahın böceğiyim,

Ben eğlence böceğiyim,

Gezinti böceğiyim,

**Geceleri uyurum,
Sabahları saz çalarım,
Her an eğlenirim ben,
Her an eğlenirim ben.**

3.1.7. Kaplan Pîlo'nun Uykusu

Biri varmış, biri yokmuş,
Biri gelmiş, biri gitmiş,
Yaz gelmiş, bahar gitmiş.

Kaplanın birinin beş yaşında küçük bir oğlu varmış. İsmi Pîlo'ymuş. Oyun oynamaktan ve gezmekten çok hoşlanan Pîlo, uyumaktan pek hoşlanmazmış. Sabahtan akşama kadar ormanda arkadaşlarıyla oyun oynamış.

Akşam olunca da zorla eve gelirmiş. Her akşam olaylı bir şekilde uyurmuş. Annesi bu durumdan çok şikâyetçiymiş. Öğretmen olan Keçi Zêzê'nin yanına gitmeye karar vermiş. Çünkü Keçi Zêzê bilge bir öğretmenmiş. Kaplan Hanım, bilge öğretmenin yanına vardı ve meseleyi ona anlattı.

Keçi Zêzê, biraz düşündükten sonra: "Hımm! Kaplan Pîlo ne zaman istiyorsa o zaman uyusun; çünkü çok iyi bir planım var. Biliyorsun kızım Bozê ve oğlun Pîlo arkadaşlar. Kızım Bozê de bize bu planda yardım edecektir. Gel de kulağına planımızı anlatayım: Pıss, pıss, pıss..."

Kaplan Hanım, evinin yolunu tuttu. Biraz olsun ferahlamıştı içi. İçinden şöyle diyordu: " Ne iyi ettim de Öğretmen Keçi Zêzê'nin yanına gittim. Gayet güzel bir fikir sundu bana."

Gün yavaş yavaş ağarıyordu. Kaplan Hanım, biraz daha acele etti. Evine yakın bir yere gelmişti. Oğlunun sesini işitti. Pîlo, hâlâ dışarıda oynuyordu. Annesini görünce kucağına atlayıverdi, annesine sarıldı.

Kaplan Hanım oğlunu kucakladı, öptü ve eğer isterse biraz daha dışarıda kalıp oynayabileceğini söyledi.

Pîlo: “Yok, anne! Ben seni çok özledim, eve geleceğim.” Planları şimdiden işlemeye başlamıştı. Sevinçle eve gittiler.

Yemekten sonra anne kaplan: “Ah, oğlum! Ben bugün çok yoruldu. Ben uyuyacağım; ama sen istiyorsan oyuncaklarınla oyna.” Pîlo çok şaşırıldı; çünkü annesi her akşam bu saatte onu zorla yatağına götürüp yatırmaya çalışıyor ve ona masal okuyordu.

Pîlo: “Anneee! Sen bana masal okumayacak mısın?”

Anne kaplan: “Eğer şimdi yatacaksan sana masal okurum.”

Anne kaplan, sabah çocuğunu uyandırmaya çalıştı; ama çocuğun uyanacağı yoktu. Kaplan Hanım, pencereye doğru gitti keçiyle göz göze geldi. Doğum günü ve planları başlıyordu...

Bülbüller şarkı söylüyordu. Pîlo, sesleri işitiyordu ama uykudan uyanamıyordu. Kendini zorlaya zorlaya pencereye çıktı. Her yerin rengârenk süslerle süslenmiş olduğunu gördü. Masanın üzerinde kocaman bir pasta vardı. Pastanın üzerinde beş adet mum... Keçi Bozê onları üflüyordu. Arkadaşları da alkışlıyor ve şöyle diyorlardı:

Kutlu olsun, kutlu olsun, doğum günün kutlu olsun!

Uzun olsun, uzun olsun, senin ömrün pek uzun olsun!

Hayırlı olsun, hayırlı olsun, yeni yaşın hayırlı olsun!

Bir hediye, bir hediye, yeni yaşın için bir hediye!

Pîlo, pencere kenarında uykuya dalmıştı. Gözlerini açtığında doğum günü kutlaması sona ermiş pasta da tükenmişti. Pîlo, ağlamaya başladı: “Uhu, uhuuu! Ben uykuya dalmışım, doğum günü kutlaması bitmiş, çok üzgünüm. Uhu, uhuuu!”

Annesi geldi, gönlünü almaya çalıştı: “Üzülme oğlum. Kutlama olduğunu bilmiyordun ki? Yarın da babanın doğum günü. Yine pasta yaparız, yine arkadaşlarını çağırırız. Bu yüzden ben de bugün erken uyuyacağım, yarın çok işim olacak.” Pîlo, biraz sakinleşmeye başladı.

Akşam yemeğinden sonra Kaplan Hanım: “Oğlum, ben uyumaya gidiyorum. Sen oyuncaklarınla oynamak istiyorsan oynayabilirsin.”

Pîlo: “ Yok, anne. Geç uyumak iyi bir fikir değildi! Masalların olmadan uyuyamıyorum. Hem yine doğum günü partisinde uykuda kalmak istemiyorum. Ben erken uyuyacağım ki sabah sana yardım edebileyim.”

Pîlo ve annesi birlikte şöyle mırıldandılar:

Uyumak güzeldir, uyumak güzeldir,

Geç uyku hiç hoş değil!

Geç uyananların,

Günü hep karanlıktır!

Pîlo yatağına girdi. Doğum günü partisinin hayaliyle gözleri uykuya daldı. Pîlo uyuması gereken saatte uyudu. Keçiyle kaplanın planları tıklar tıklar işledi.

3.1.8. Anneler Günü

Maymun Mikê, Kaplan Pîlo, Kanguru Gogo ve Fare Mişê sevimli ormanda keyif içinde oynuyorlardı. İp atlıyorlardı. Bilge Baykuş da ilgiyle kitabını okuyordu.

Peri Hîva ise onları üzgün bir şekilde izliyordu; çünkü yarın Anneler Günü ama tüm hayvanlar bunu unutmuştu. Peri Hîva rüzgârdan yardım istedi. Rüzgâr: “Peri Hanım, sen meraklanma; bu sorunu ben çözeceğim!”

Rüzgâr, yavaşça Bilge Baykuş’un etrafında esmeye başladı. Bilge Baykuş’un kulağına şöyle fısıldadı: “Wuuu, wuuu! Yarın Anneler Günü ve çocuklar bunu unutmuş, wuuu...” Bilge Baykuş, birden uçtu ve gidip takvimine baktı. Baktı da ne görsün gerçekten de yarın Anneler Günü.

Bilge Baykuş, tüm hayvanları çağırdı: “ Çocuklar, çocuklar! Hayvanlar Bilge Baykuş’a döndüler. Biliyorlardı ki önemli bir şey var. “Ne oldu Bilge Baykuş?”

Bilge Baykuş: “Çocuklar, biz hangi aydayız?” Hayvanlar hep bir ağızdan: “Mayıs ayındayız.”

Bilge Baykuş: “ Hay siz çok yaşayın! Mayıs ayında çok önemli bir gün var ve siz bu günü unutmuşsunuz. Yarın Anneler Günü! Anneleriniz için bir şey yapmalısınız.”

Gogo: “Baykuş amca! Sen bilge birisin, bize bir fikir ver.” Baykuş: “ Hayır, siz düşünmelisiniz. İnanyorum ki çok güzel fikirler bulacaksınız.”

Önce biraz düşündüler sonra Gogo: Ben önceleri çok düzensiz biriydim, annem bu duruma çok kızıyor ve üzülyordu. Bence yarın erkenden kalkıp evlerimizi düzeltelim. Bu annelerimizi çok mutlu eder.

Bilge baykuş: “Sen çok yaşa Gogo! Ama sadece yarın değil her gün anne ve babamıza yardımcı olmalıyız.

Maymun Mikê:” Ceviz ağacının altında sürpriz bir kahvaltı hazırlayalım.”

Kaplan Pîlo: “Annelerimiz için çiçek toplayalım ve onlar için bir şarkı yapalım.”

Fare Mîşê: “Bence babalarımızdan da yardım isteyelim.””

Bilge Baykuş: “Ha siz çok yaşayın, çocuklar! Benim kitabım yarıda kaldı, onu tamamlamam lazım. Size kolay gelsin.”

Sevimli Orman’ın sakinleri, babalarını çağırdı ve planlarını onlara da anlattılar. Babalarından yardım istediler, babaları da bu duruma çok sevindi.

Babaları: “Siz çok güzel çocuklarsınız ve biz sizi çok seviyoruz.”

Gece erkenden uyudular, sabah da erkenden uyandılar. Anneleri daha uyanmadan, evlerini temizlemeye başladılar. Fare Mîşê annesinin çiçeklerini suladı. Maymun Mikê, pencereleri sildi. Kaplan Pîlo, bahçesini süpürdü. Kanguru Gogo da evinin içini yıkadı.

Fare Bey ve Kanguru Bey ceviz ağacının altına büyük bir yemek masası yerleştirdi. Gün iyice aydınlanmıştı. Biraz acele ettiler. Kanguru Bey, çayı demledi. Kangurunun oğlu tereyağını getirdi. Fare Bey, tavada yumurta yaptı. Fare Bey’in kızı da peynirin güzelinden getirdi.

Kaplan Bey, sac ekmeği getirdi. Kaplan Bey’in oğlu da Derik zeytinlerinden getirdi. Maymun Bey süt, kaşık ve bardakları getirdi. Maymun Bey’in kızı da masaya koymak için çiçek topladı.

Artık her şey tamdı. Çocuklar eve gitti. Herkes annesini uyandırıp şöyle dedi: “Anneciğim ceviz ağacının oraya gelebilir misin?” Anneler ceviz ağacının oraya gelip olanları gördüklerinde çocuklar hep bir ağızdan: “Anneler Gününüz kutlu olsun!”

Anneler bu durum karşısında çok sevinip mutlu oldular. Anneler için güzel bir sürpriz olmuştu. Önce çocuklarına sarıldılar. Sonra büyük bir zevkle kahvaltılarını yapmaya başladılar. Peri Hîva da olup bitenleri mutluluk içinde seyrediyordu.

Çocukların sürprizi daha bitmemiştir. Anneleri için bir de şarkı yapmışlardı. Kahvaltı yaptıktan sonra el ele tutuştular şarkılarını söylemeye başlayıp tüm annelere hediye ettiler:

Annem annem, güzel annem,

Sen çok yaşa benim annem,

Hep yanımda hep benimle,

Sen çok yaşa benim annem!

Ben seni, ben seni,

Ben seni çok severim,

Anneler, anneler, güzel anneler,

Gününüz kutlu olsun anneler!

3.1.9. Babalar Günü

Sevimli ormanda güneşli bir yaz günüydü. Güneşli ve güzel bir gündü. Kaplan Pîlo ve arkadaşları pikniğe gitmişlerdi; ama evlerinden çok uzaklaşmadılar.

Önce bir güzel oynadılar, sonra acıktılar. Fare Mîşê ve Maymun Mîkê sofrayı kurdu. Kaplan Pîlo su getirdi, Kanguru Gogo da arkadaşları için balık tuttu. Yemeklerini afiyetle yedikten sonra sofrayı topladılar, çöplerini de özenle yerden aldılar.

Hayvanlar bir araya toplanıp yavaşça konuşmaya başladı.

Kaplan Pîlo: “Arkadaşlar Haziran ayı içerisindeyiz. Yarın Babalar Günü!”

Fare Mîşê: “ Yavaş, Bilge Baykuş sesimizi işitmesin! Anneler Günü unutmuştuk. Belki Bilge Baykuş da Babalar Günü unutmuştur. Hem Bilge Baykuş’a hem de babalarımıza sürpriz yapalım. “

Kanguru Gogo: “ Babalarımıza yemek hazırlayalım ve onlar için bir şarkı yapalım.”

Maymun Mîkê: “Çok iyi! Haydi, gidip sürprizimiz için annelerimizden yardım isteyelim!”

Hayvanlar annelerini çağırdı.

Fare Mîşê: “ Güzel annelerimiz, bizlere yardım edebilir misiniz? Yarın babalar günü ve biz babalarımız için sürpriz bir yemek hazırlamak istiyoruz.”

Kaplan Pîlo: Aaaa! Şimdi hatırladım. Babalarımız kış ayı için odun kesmişlerdi ama hâlâ o odunları dizmemişler. Biz bu odunları dizebiliriz.

Anneler hep birlikte: “ Hay siz çok yaşayın! Siz ne tatlı çocuklarsınız böyle. Biz de size yardım edeceğiz ve çok güzel yemekler yapacağız.

Çocuklar ve anneleri o gece erkenden uyudu. Sabah da erkenden uyandılar. Çocuklar parçalanmış odunları, odunluğun önüne getirdiler. Mîşê, odunları Mîkê'ye uzattı. Mîkê de Pîlo'ya uzattı. Pîlo, Gogo'ya verdi. Gogo da odunları güzelce odunluğa dizip yerleştirdi.

Anneler de yemekleri hazırlamaya başlamıştı. Maymun Hanım, tandırı yaktı ve tandır ekmeği yapmaya başladı. Mîkê de annesine yardım ediyordu. Kaplan ve Kanguru Hanımlar balıkları getirdi. Gogo ekme sepetini ve Pîlo da ayrıları getirdi.

Sofra yavaş yavaş kuruluyordu. Maymun Hanım et yemeğini ve pilavı yemek masasına koydu. Mîkê kaşık ve tabakları getirdi. Fare Hanım da boş durmamış ve bumar yemeği yapmıştı.

Sofra kurulduktan sonra babalarını çağırdılar ve hep bir ağızdan: “ Babalar Gününüz kutlu olsun!” Babaları olanlar karşısında çok şaşırılmış ve bir o kadar da mutlu olmuşlardı.

Babaları için güzel bir sürpriz olmuştu. Babalar önce çocuklarına sarıldı sonra da yapılan yemekleri hep birlikte afiyetle yemeğe başladılar.

Gogo, Pîlo, Mîşê ve Mîkê; Bilge Baykuş amcalarını da unutmamışlardı. Onu da davet ettiler. Onun da Babalar Gününü kutladılar ve elini öptüler. Son olarak sevimli hayvanlar yaptıkları şarkıyı söyleyip tüm babalara hediye ettiler:

Babam, babam, benim babam,

Seni çok seviyorum babam,

Babam, babam, benim babam,

Bugün senle beraberiz,

Babam, babam, canım babam,

Günün kutlu olsun,

Günün kutlu olsun!

3.1.10. Siyah Beyaz Sevimli Orman

Bu kitap diğer masal kitaplarıyla bağlantılı şekilde hazırlanmıştır. Kitabın içinde çocukların boyama yapabilmeleri için renksiz resimler yer almaktadır. Aynı zamanda her sayfada çocukların değişik becerilerine yönelik sorular yer almaktadır. Resimlerle beraber yer alan sorular şu şekildedir:

- Hangi hayvan üzgündür? Boyayalım.
- Yukarıdaki hayvanlardan hangisi uçabilir? Boyayalım.
- Bu hayvanın adını söyleyelim ve ormanı boyayalım.
- Maymun Mikê ve babasının ne yaptığını söyleyelim ve resmi boyayalım.
- Maymun Hanım'ın ne yaptığını söyleyelim ve resmi boyayalım.
- Sevimli Orman'ı kış mevsimine göre boyayalım. Boş olan bir alana kardan adam çizelim.
- Pîlo saat kaçta uyumuş? Geç uyumanın neden doğru bir davranış olmadığını açıklayalım ve resmi boyayalım.
- Pîlo saat kaçta uyumalıdır? Saatin akrep ve yelkovanını ona göre çizin ve resmi boyayın.
- Maymun Hanım ve kızının ne yaptığını anlatalım ve resmi boyayalım.
- Anneler Günü şarkısını hatırlıyor musunuz? Hep birlikte söyleyelim ve resmi boyayalım.
- Sevimli Orman hayvanlarının neler yaptıklarını teker teker anlatalım. Hangi hayvan çalışmamakta? Bunu daire içine alalım. Ormanı boyayalım.
- Sevimli Ormandaki bu hayvanın ne olduğunu söyleyelim ve resmi boyayalım.
- Hangi kanguru daha fazla balık tutmuştur? Boyayalım.
- Hangi baykuş yukarıdadır? Boyayalım.
- Hangi Peri Hîva diğerlerinden farklıdır? Boyayalım.
- Hangi kırlangıç en büyüktür? Boyayalım.
- Hayvanların adlarını bir bir söyleyelim ve onları boyayalım.

3.2. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın birinci alt problemi çerçevesinde “Sevimli Orman setindeki masallar içerik, dil, anlatım ve görsel bakımdan ilköğretim öğrencilerine uygun mudur?” sorusuna cevap aranmıştır. Bunlar da metnin estetik yönüyle doğrudan ilişkilidir.

Estetik hakkında çeşitli tanımlar yapılagelmiştir ancak estetik tanımlarında öne çıkan öge güzel kavramıdır. Estetiği Timuçin “bir bakış açısı, genel bir beğeni düzeni” şeklinde tanımlamıştır (Timuçin, 1993). Atalayer (1994)’e göre estetik “güzelliğin bilimidir” (Atalayer, 1994, s. 81). Aynı zamanda Atalayer, estetiğin iki başlıktan oluştuğunu bunların görsel estetik ve algısal estetik olduğunu belirtmiştir. Bunlardan görsel estetiğin eserlerin fiziksel özellikleriyle alakalı olduğunu, algısal estetiğin ise eserlerin tematik içerikleriyle alakalı olduğunu ifade etmiştir (Atalayer, 1994). Estetik; nesnesi ve öznesi olan bir olgudur. Çocuk edebiyatında estetiğin nesnesi eserler, öznesi ise çocuklardır. Bu nedenle eserlerin çocukların estetik algısına uygun olmaları çok önemlidir. Çocuklardaki bu estetik algıyı etkileyen unsurlar da eserin fiziksel özellikleri ve tematik içeriğidir. Bu nedenle çocuk edebiyatı hassas bir alandır. Hazırlanan eserlerin belli içerik ve fiziksel özellikler barındırması gerekmektedir. Kitapların boyutları, kullanılan punto, sayfaların kaliteli olması, görsellerle yeterince desteklenmeleri, renklerin birbiriyle uyumu bir eseri çocuklar için çekici kılan özelliklerin başında gelmektedir.

Çocuk edebiyatı, çocuğun estetik-güzellik ihtiyacını karşılamayı sağlayan en önemli araçlardan biridir. Çünkü edebiyat, çocuğu eğlendirip ona yararlı bilgiler vermekle birlikte çocuğun vaktini güzel bir şekilde geçirmesini sağlar. Çocuğun yaşama azmini artırarak onun ruhunda güzel izler bırakır. Çocuğun hayatı tanımaya yardımcı olur ve ona rehberlik eder. Çocuğun ana dilinin gelişmesine ve onun yaratıcı bir ruha sahip olmasına yardım eder (Toz, 2013).

3.2.1. Sevimli Orman Masal Setindeki Masalların Görsel Açıdan İncelenmesi

İncelenen Daristana Şêrîn (Sevimli Orman) masal setinde dokuz masal kitabı, biri de alıştırma ve boyama kitabı olmak üzere toplam on kitap bulunmaktadır. Bu masal kitaplarından sekiz tanesi yirmi dörder sayfadan oluşmaktadır. Bu sayfalardan ilki iç kapak, 22 sayfası masal metni ve görselinden oluşurken son sayfada da masalla ilgili

sorular ve masalda geçip anlamlarının bilinmeyeceğinin düşünüldüğü bazı kelimelerin Kürtçe-Türkçe karşılıkları verilmiştir. Yani her masal kitabının sonunda ufak bir Kürtçe-Türkçe sözlük yer almaktadır. Yine alıştırma ve boyama kitabı olan Reşbeleka Daristana Şêrîn (Siyah Beyaz Sevimli Orman) eseri de ilk sayfası iç kapak, son sayfası da notlar olmak üzere toplam 24 sayfadan oluşmaktadır. Sadece setin 7. Kitabı olan Xewa Piling Pîlo (Kaplan Pîlo'nun Uykusu) eseri bir iç sayfa ve son sayfası da masalla ilgili soruların ve bilinmeyen kelimelerin yer aldığı sayfa olmak üzere toplam 20 sayfadan oluşmaktadır.

Tüm kitapların ebatları 19,5 cm x 27 cm olarak basılmıştır. Kapak olarak ince karton kapak tercih edilmiştir. Kâğıt olarak da 2. hamur kâğıt kullanılmıştır. Çocuk ve gençlik edebiyatı metinlerinde yer alan harfler gözü yormamalı, rahatça okunup anlaşılacak boyutlarda olmalıdır. Okumayı zorlaştıran karışık harf karakterleri ve renkleri kullanılmamalıdır (Uyar, 2009). Masal metinlerindeki yazılarda Comic Sans MS yazı karakteri, harf büyüklüğü olarak da 17 punto kullanılmıştır.

Tüm masal kitaplarında temalarına uygun renkler ve resimler kullanılmıştır. Örneğin kış mevsiminde geçen masalda beyaz rengi ağırlık kazanırken, ilkbaharda geçen masalda yeşil renginin tonları ağırlık kazanmaktadır. Sonbaharda geçen olayların anlatıldığı masalda ise kahverengi ve sarının tonları öne çıkmaktadır. Masalın kahramanı olan hayvanların giydiği giysiler oldukça renkli bir şekilde resmedilmiştir. Aynı zamanda içinde yaşanan orman tüm canlılığıyla görsel bir şekilde ifade bulmuştur. Kapak resimlerinde yayınevinin adı, yazarın ve resimleyenin adları, masal kitabının adı ve masal setinin kaçınıcı kitabı olduğu yazılmıştır. Kapakta ayrıca masalın konusuna ilişkin fikir verecek güzel resimler yer almaktadır. Masalın içindeki sayfalarda metin yazısı, resimlere göre oldukça daha az yer tutmaktadır. Hemen hemen bütün sayfalarda metnin resme oranı ¼ olarak yer almaktadır. Metnin çoğu sayfasında tek sayfada bir paragraf metin ve resim yer alırken, az da olsa bazı sayfaların tamamı resimden oluşmuştur. Böyle olan yerlerde genellikle bir önceki veya bir sonraki sayfalarda iki paragraf yazı yer almıştır. Masal setinin son kitabı ise alıştırma ve boyama kitabı olduğu için renksiz olarak basılmıştır.

Resimli kitaplar bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişmenin en hızlı olduğu, kişiliğin temellerinin atıldığı bir dönemde, çocukların öğrenme gereksinimini estetik yolla karşılayan birer araç durumundadır (Sever, Çocuk ve Edebiyat, 2003, s. 181). Masal kitabında aynı sayfada yer alan metin ve resim aynı olayı anlatmaktadır. Yani görsellik

ile yazılar birbirleriyle bağlantılıdır. Bu da okuyan için bir bütünlük oluşturmakta ve metnin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Ayrıca metinde yer alan kahramanların hissettikleri duygular resme başarılı bir şekilde aktarılabilmiştir. Okuması olmayan bir çocuk bu kitabın sayfalarını çevirdiğinde kendince sağlıklı bir kurgu oluşturabilir. Zira görseller olayı oldukça başarılı bir şekilde ifade etmiştir. Gönen (2000), resmin; estetik duyarlılığın oluşmasında ve metnin anlaşılmasındaki rolüne şu şekilde değinmiştir: Erken çocukluk döneminde kitabı sevdiren en önemli öge resimdir. Kitabı resimlerle değerlendiren çocuk, resmin metinde geçen her şeyi anlatmasını bekler. Güzel çizilmiş bir resim, çocuktaki estetik duygunun gelişmesini sağlayacaktır (Gönen, 2000, s. 385).

Recep Nas da çocuklar için oluşturulan edebi eserlerin taşınması gereken fiziksel özelliklerini şu şekilde sıralamıştır: Çocuk edebiyatı ürünleri 10-18 sayfa arasında ve birinci kalite hamura, okuyanla dinleyenin rahatça görebilmesi için büyük ebatta basılmış olmalıdır. 18-24 büyüklüğünde harfler kullanılmalı, metin sayfaya tek sütun olarak yerleştirilmeli, kitabın %75'i resim, %25'i metinden oluşmalıdır. Resim-metin birliği olmalıdır, bu çocuğun kendince öyküler kurmasına olanak sağlar (Nas, 2000, s. 50-51). Bu açıklamalardan da yola çıkarak masalların belli oranda çocuk edebiyatı eserlerinin ölçütlerine uygun olduğu söylenebilir.

3.2.2. Sevimli Orman Masal Setindeki Masalarda Dil ve Anlatım

Çocuklara yüksek edebi değer taşıyan sanat eserlerini, onun bildiği kelimelerle, hayalinde canlandırabileceği benzetmelerle, onların algılayabileceği gibi kısa cümlelerle anlattığımızda onun bu eserlerden büyük bir zevk aldığını görürüz (Buttanrı, 2013). Hedef kitlenin okul öncesi veya ilköğretimin birinci kademesi olan çocuklara yönelik olan eserler diğer eserlere göre daha da hassas bir şekilde oluşturulmalıdır. Bu hassasiyet içerikte, fiziksel görünümde olduğu kadar dil ve anlatım biçiminde de olmalıdır. Zira çocukların bir eseri okumaları veya okunan bir eserden keyif almaları o eserin diliyle doğrudan ilgilidir.

Bir eserin dilini etkileyen birden fazla etmen vardır. Bir metindeki cümlelerin uzunluğu veya kısalığı, bu metinde bilinmeyen kelimelerin azlığı veya çokluğu, metnin akıcı olup olmaması, metinde durağanlığın mı yoksa diyalogların mı olduğu dil ve anlatım açısından akla gelen ilk unsurlar olmaktadır.

İncelenen masal seti olan Daristana Şêrîn (Sevimli Orman) masallarının, dil ve anlatım yönünden genel olarak şu özellikte oldukları görülmüştür: Masalların genel özelliği olan metnin başında kalıp ifadeler yer almaktadır:

Bir varmış, bir yokmuş.

Sıcaklar artıyor,

Bulutlar dağılıyormuş.

Rüzgârlar esiyormuş,

Sevimli Orman'a ilkbahar geliyormuş. (ABK)

Bir varmış, bir yokmuş.

Baba yaşlı, oğul prensmiş.

Güneş oldukça uzakta, rüzgârsa pek sertmiş.

Zaman mevsimlerden kışmış. (MHA)

Bir eserde benzetmelerin olması çocukların hayal kurmasına vesile olan bir durumdur. İncelen masalarda da yer yer benzetmeler yapılmıştır.

Fareler kükredi, kurtlar ağladı,

Aslanlar korktu, böcekler haykırdı.

Ayılar uçtu, kuşlar koştu; (YP)

Burada “*Fareler kükredi*” ifadesiyle doğadan doğaya aktarma yapılmıştır yani aslanın özelliği olan kükreme eylemi fareye verilerek fare aslana benzetilmiştir.

Deresi bir ninni gibi güzel akıyordu. Orman, derenin bu güzel akışıyla uykuya dalıyordu. (YP) Yine bu ifadede de dere ninniye, orman ise uyuyan bir canlıya benzetilmiştir.

Bir metinde zıtlıklardan yararlanıp bu zıtlıkları beraber kullanmak, metne canlılık sağlayacaktır.

Günler kısa, yıllar uzunmuş.

Yeryüzü temiz, gökyüzü sisliymiş. (KS)

Metinlerde abartma (mübalağa) sanatının kullanılması da anlatımı sıradanlıktan çıkartan, anlatıma güzellik kazandıran bir ifade yöntemidir. İncelenen masallarda da yer yer bu sanattan yararlanılmıştır.

Alkışların ve coşkunun sesi gökyüzüne ulaştı. (YP)

Yine, *Leylek; hemen arkadaşlarını da sırtına alıp uçmaya başladı, rüzgârı geride bıraktı. (KS)* cümlesinde altı çizili ifadede abartma sanatının yanında leylek rüzgârla karşılaştırılmış ve leyleğin rüzgârdan daha hızlı olduğu anlatılmıştır.

Bir metinde olayların, duygu ve düşüncelerin anlaşılmasında, kullanılan deyimlerin de katkısı yadsınamaz. Çünkü deyimler, içinde bulunulan durumu açıklayan ifadelerdir. Bu masallarda da deyimlere oldukça yer verilmiştir. Masallarda yer alan bazı deyimler, kullanıldıkları cümlelerle aşağıda gösterilmiştir:

Hayvanlar güzelce geçinip gidiyorlardı ama aralarına bir gün fitneci bir yılan katılıverdi. (YP)

Ama bu durum Bilge Baykuş dışında hiçbir hayvanın dikkatini çekmemiştir. (YP)

Zavallı sincap hiçkırta hiçkırta ağladı. Daha sonra iyice düşünüp taşındı. (KS)

Leylek nefes nefese kalmıştı. (KS)

Horoz, etrafına bakındı; ama kimseyi göremedi. (GK)

Bunun üzerine Zürafa Zêrê, dolanıp durdu. (GK)

Acılar içinde kıvranıyordu. (GK)

Babaları seslendi: “Kızım, kardeşin seninle oynamak istiyor; ama bu durumu dile getiremiyor.” (MHA)

Kimse oyunumu bozmuyor, kimse oyuncaklarımı çekiştirip durmuyor. (MHA)

Ormandaki tüm hayvanlar gündüz öyle yoruluyorlardı ki neredeyse pestilleri çıkıyordu. (ABK)

Ağustos Böceği gündüzleri uyuduğu için geceleri gözüne uyku girmiyordu. (ABK)

Annesi geldi, gönlünü almaya çalıştı: (KPU)

3.3. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Bu başlık altında Sevimli Orman setindeki masallardaki eğitsel değerlerin dağılımı nasıldır?

Tablo 1. Değerlerin Masallara Göre Dağılımı Tablosu

Değerler	YP	KG	KS	GK	MHA	ABK	KPU	AG	BG	Toplam
1. Adil olma	2	0	0	0	0	4	0	0	0	6
2. Aile birliğine önem verme	1	0	0	0	7	1	0	0	0	9
3. Bağımsızlık	0	0	0	0	3	0	0	0	0	3
4. Barış	1	0	0	0	1	0	0	2	0	6
5. Bilimsellik	1	0	0	0	0	0	0	3	0	4
6. Çalışkanlık	0	2	2	1	0	4	0	0	1	10
7. Dayanışma	2	2	2	1	0	1	1	3	6	18
8. Duyarlılık	4	1	0	1	2	1	0	2	4	15
9. Dürüstlük	2	1	0	1	1	1	0	0	0	6
10. Estetik	5	1	0	0	0	3	2	3	1	15
11. Hoşgörü	3	0	0	1	2	0	0	0	0	6
12. Misafirperverlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13. Özgürlük	1	0	0	0	0	1	4	0	0	6
14. Sağlıklı olmaya önem verme	0	3	0	0	0	0	3	3	6	15
15. Saygı	1	0	3	1	0	0	0	1	1	7
16. Sevgi	2	4	2	0	6	0	3	4	3	24
17. Sorumluluk	1	1	0	0	2	0	0	0	1	5
18. Temizlik	0	1	0	0	0	3	0	4	1	9
19. Vatanseverlik	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
20. Yardımseverlik	1	2	3	4	0	0	1	3	2	16
Toplam	31	17	12	10	24	19	14	28	26	

Tablo 1'e bakıldığında en çok işlenen değer (24 defa) sevgi değerinin olduğu görülmüştür. Bunu dayanışma (18) ve yardımseverlik (16) değerleri izlemektedir. En az ya da hiç işlenmeyen değerler ise misafirperverlik (0), vatanperverlik (2) ve bağımsızlık (3) olmuştur.

Masallar açısından bakıldığında Yılanın Pişmanlığı'nın 20 değerden 15 değişik değeri, Kanguru Gogo'nun, Anneler Günü'nün ve Babalar Günü masallarının da onar değişik değer içerdiği görülmektedir. En az çeşit değer taşıyan masallar ise şu şekilde olmuştur: Korkak Sincap (5), Kaplan Pilo'nun Uykusu (6) ve Güzel Kırlangıç (7).

İçinde barındırdığı toplam değer bakımından incelendiğince ise en çok değer barındıran 3 masalımızın sıralaması Yılanın Pişmanlığı (31), Anneler Günü (28) ve Babalar Günü (26) şeklinde olmuştur. İncelenen değerler içinde toplamda en az değer içeren masallar ise Güzel Kırlangıç (10), Korkak Sincap (12) ve Kaplan Pîlo'nun Uykusu (14) olmuştur. Masalda yer alan değerler aşağıda ayrı ayrı açıklanacaktır.

3.3.1. Adil olma

Adil olma, adaletli olmayı gerektiren bir değerdir. Adalet ise eşitlikten daha farklı bir kavram olup hak edene hakkını vermek anlamına gelir. Bunu, olumlu veya olumsuz eylem ve düşüncelerimizin karşılığını yine olumlu ya da olumsuz bir şekilde almak olarak da anlamak mümkündür. İncelenen masalarda bu değere 2 masalda ve toplamda da 6 defa değinildiği görülmüştür. En çok Ağustos Böceği ve Komşuları masalında (4) bu değer işlenmiştir.

- Siz arkadaşınıza inanmadınız, yılanın yalanlarına inandınız. Peri Hîva da sizi cezalandırdı ve bu sevimli ormanınız kurumaya başladı. (YP)

Bu örnekte Sevimli Orman sakinleri dostluğun gereği olan sadakate bağlı kalmamış, birbirlerine güvenmeleri, inanmaları gereken yılanın uydurmuş olduğu yalanlara inanmışlardır. Bunun üzerine de birbirleriyle kavga etmişlerdir. Orman persi olan Hîva da bunun üzerine onları cezalandırmış ve çok güzel, sevimli, yemyeşil olan ormanlarını kurutmaya başlamıştır. Yani Sevimli Orman Sakinleri yaptıklarının karşılığını görmüştür.

- Bakacağız eğer yalanlarına devam ederse bu sefer onu cezalandıracağız. (YP)

Bilge Baykuş'un uyanıklığıyla Sevimli Orman sakinleri yılanın yalanlarını fark etmiştir. Yalnız yılanın yalanına karşılık onu hemen cezalandırmak yerine ona bir şans vermeyi tercih etmişler. Yılan, bu fırsatı iyi değerlendirmez, yalanlarına devam ederse de ona hak ettiği cezayı vermeyi kararlaştırmışlardır.

- Fare: “Doğru söylüyorsun, her gece sen de saz çalıp şarkı söyleyince biz de uyuyamıyorduk. (ABK)

Fare, kendilerini her gece saz çalıp şarkı söyleyerek rahatsız eden Ağustos Böceği'nin yaptığı yanlışını anlaması için onunla evini değiştirir. Ağustos böceği de sabah

tam uyuyacakken diğer komşuların çıkardıkları gürültüden rahatsız olmuş ve uyuyamamıştır. Bu şekilde yaptıklarının karşılığını görmüştür.

- Çekirge: “Evet, bilirim temizlemesi çok zordur. Sen her gece çöplerini yere atıp duruyordun. Biz de mecburen temizliyorduk. Şimdi düşünüyorum da hâlâ kolum ağrıyor temizlemekten.” (ABK)

Yine bu örnekten anlaşıldığı üzere Ağustos Böceği, tüm çöpleri komşularının evlerinin önüne atıyor ve bu şekilde komşularına rahatsızlık vermektedir. Komşuları da Ağustos Böceği'nin yaptığı hatayı anlaması için çöpleri onun kaldığı yere atmışlardır.

- Ağaçkakan: “ O gece sen de ısırığın elmayı attığında tam da başıma denk gelmişti.” (ABK)

Ağustos Böceği, komşularını da düşünerek hareket eden biri değildir. Yediklerinin artıklarını bilinçsizce atmaktadır hatta bu artıklar bazen komşularına değmekte ve onların canlarını acıtmaktadır. Onun bu yanlışını anlaması ve ondan vazgeçmesi için Ağaçkakan da aynısını Ağustos Böceği'ne yapmıştır. Yani yaptıklarının aynısı kendisine yapılmıştır. Bu durum onun hatalarını anlayıp onları düzeltmesi içindir ve hatalarını anlamasında etkili de olmuştur.

3.3.2. Aile birliğine önem verme

Aile, toplumun en temel yapı taşıdır. Sağlıklı bir toplum ancak aile bağlarının güçlü olduğu, aileye önem vermekle mümkün olacaktır. Aile en temel anlamıyla anne, baba ve çocuklardan oluşan yapıdır. Ancak belli bir yere mensubiyet de aile olarak tanımlanabilmektedir. Bu değere incelenen 3 masalda rastlanmıştır. En çok Maymun Hanım ve Ailesi (7) masalı olmak üzere toplam 9 defa bu değer işlenmiştir.

- Yılan kardeş, özrünü kabul ettik. Artık sen de Sevimli Ormanın bir ferdisin. Sevgiyle ve güzellikle aramızda yaşa. Yaşasın Sevimli Ormanımız, yaşasın!.. (YP)

Burada orman bir aile olarak, ormanda yaşayan hayvanlar da bu ailenin bir ferdi olarak görülmüştür. Yılan daha önce sevimli Orman sakinlerinin bu birlikteliğini zedelemiştir. Ancak sonrasında kendisinin hatasına rağmen ona sevgiyle yaklaşmaları, yılanın pişmanlığını sağlamıştır. Bu şekilde yılan da artık Sevimli Orman ailesinin bir ferdi olmuştur.

- Maymun Hanım'ın ailesi dört kişiydi: Anne, baba ile çocukları Miko ve Mikê. (MHA)

Burada çekirdek aile olarak tanımlanan; anne, baba ve çocuklardan oluşan yapı örneklendirilmiştir.

- Tamam! En iyisi bugün benle Miko dedenlere gidelim. (MHA)
- Biz anneannenin sobasını yakmaya gidelim. Bizi de bayağı özlemiştir. Sen de anneanneni özledin mi Miko, gidelim mi? (MHA)

Yukarıdaki örnekte ise geniş aileye atıf yapılmıştır. Her ne kadar Maymun Hanım'ın ailesi; dede ve nineyle aynı evde yaşamıyorlarsa da onlarla bir aile bağı içindeler. Yaşlı oldukları için onlara yardım etme ihtiyacı hissetmişlerdir. Onları görmedikleri zaman onları özlemekteler.

- Miko: "Evet, evet! Anneannem, anneanneme gidelim! (MHA)
- "Ben kardeşimi çok özledim. O, olmadan çok sıkılıyorum. İyi ki kardeşim var!" (MHA)
- Ne güzel, Kanguru Gogo kardeşiyle güzel bir kardan adam yapıyordu! (MHA)

Burada kardeş sevgisi ön plandadır. Aynı ailede yaşayan kardeşler paylaşım içinde olurlar. Bu paylaşım yiyecek paylaşımı olabileceği gibi oyuncak paylaşımı veya zaman paylaşımı şeklinde de olabilir. Örnekte de Kanguru Gogo'nun kardeşiyle güzel vakit geçirmesi, birlikte kardan adam yapmaları özendirilmiştir.

- Fotoğrafta Mikê, anne ve babasının kucağındaydı. Anne ve babası onu öpüyordu. (MHA)

Aile, çocuğun dünyaya gözlerini açtığı, hayatı ilk olarak tanıdığı yerdir. Çocukların yetiştirilmesi aile ortamında başlamaktadır. Sağlıklı bir çocuk gelişimi için olmazsa olmaz özellik sevgidir. Anne babanın aile ortamında çocuğa gösterdiği sevgi çocuk gelişimi açısından hayatidir.

- Ördek Hanım, yavrularını gezintiye çıkarmıştı. (ABK)

Anne-babaların çocuklarıyla vakit geçirmeleri mutlu, sağlıklı bir aile için önemlidir. Örnekte de Ördek Hanım, yavrularını alıp onlarla birlikte gezmeye çıkmıştır.

3.3.3. Bağımsızlık

Bağımsızlık hem bireyler hem de toplumlar için kullanılan bir kavramdır. Devletler için bağımsızlık, başka bir devletin hegemonyası altında olmamayı ifade eder. Bireyler içinse bağımsızlık kavramı eyleme geçme, karar verme süreçlerinde başkasına bağlı olmamayı ifade eder. Bu masallar incelendiğinde bağımsızlık değerinin sadece Maymun Hanım ve Ailesi (3 defa) masalında geçtiği tespit edilmiştir.

- Tamam! En iyisi bugün benle Mîko dedenlere gidelim. Sen de rahatça oynayiver. (MHA)
- Ben tek başıma rahat rahat oyuncaklarımla oynayacağım. (MHA)
- Ne güzel! Kimse oyunumu bozmuyor, kimse oyuncaklarımı çekiştirip durmuyor. Mîkê rahatça oynadı da oynadı... (MHA)

3.3.4. Barış

Barış içinde yaşamak, karşılıklı kabulü ve güveni gerektiren bir durumdur. Aynı zamanda sevgi ve saygının olduğu ortamlarda barış içinde yaşamak daha kolaydır. İncelenen masal setinde de bu değer 3 farklı masalda toplamda 4 defa işlenmiştir.

- Yılan, yalanlarıyla ormandaki kardeşliği bozmaya başlamıştı. (YP)
- Bilge Baykuş: “Aramızdaki dostluk, Peri Hîva'nın çok hoşuna gidiyordu. (YP)
- Ama yılan sizi kandırdı ve arkadaşlığımızı bozdu. (YP)
- İki kardeş birbirilerine koşup sarıldılar. Bir daha da kavga etmediler. (MHA)

Kardeşlik, arkadaşlık ve dostluk kavramları barış içinde yaşamakla doğrudan ilgilidir. Bu kavramlara haiz olan kişiler karşılıklı sevgi, saygı çerçevesinde barış içinde yaşarlar. Bu kavramların zedelenmesi barış ortamını zedelediği gibi kavga sonucunu da doğurabilir.

- Maymun Mîkê, Kaplan Pîlo, Kanguru Gogo ve Fare Mişê sevimli ormanda keyif içinde oynuyorlardı. (AG)
- Kahvaltı yaptıktan sonra el ele tutuştular şarkılarını söylemeye başlayıp tüm annelere hediye ettiler: (AG)

3.3.5. Bilimsellik

Bilimselliğin en temel özelliği insanoğlunun aklını kullanmasıdır. Aklın kullanılmadığı, dogmatik her bilginin peşinen kabul edildiği bir ortamda bilimsellikten söz edilemez. Bilimselliğin bir diğer önemli özelliği ise sistematik olması ve geçmişten geleceğe beslenerek devam etmesidir. Bunu da sağlayacak olan, bilgilerin yazılı kaynaklarda yer alması ve bir sonraki kuşakların bunlardan faydalanmasıdır.

Bu masal setinde Anneler Günü'nde 3, Yılanın Pişmanlığı'nda da 1 olmak üzere toplam 4 yerde bu değer işlenmiştir.

- Artık yağmur yağmıyor, çok az suyumuz kaldı, ağaçlarımız kurudu. Böyle giderse açlıktan ve susuzluktan öleceğiz. (YP)

Yukarıdaki örnekte sebep sonuç ilişkisi bağlamında bir akıl yürütme gerçekleştirilmiştir.

- Bilge Baykuş'un kulağına şöyle fısıldadı: "Wuuu, wuuu! Yarın Anneler Günü ve çocuklar bunu unutmuş, wuuu..." Bilge Baykuş, birden uçtu ve gidip takvimine baktı. Baktı da ne görsün gerçekten de yarın Anneler Günü. (AG)

Yukarıdaki örnekte Baykuş, kendisine söylenen bilginin doğruluğunu hemen kabul etmemiş bunun sağlamasını yapmıştır. Bilimsellikte bilgilerin doğruluğunun araştırılması önemlidir.

- Baykuş: " Hayır, siz düşünmelisiniz. İnanıyorum ki çok güzel fikirler bulacaksınız." (AG)
- Benim kitabım yarıda kaldı, onu tamamlamam lazım. (AG)

Bilimsellikte düşünme ve okuma eylemleri de çok önemlidir. Yukarıdaki örneklerde de bu eylemlere ilişkin örnekler yer almaktadır.

3.3.6. Çalışkanlık

Çalışkanlık her toplumda özendirilen, tembellik ise yerilen iki kavramdır. Çalışkan olan toplumlar maddi ve manevi anlamda terakki ederler. Tembel toplumlar ise sefalete düşmeye mahkûmdur.

İncelen setin 5 masalında çalışkanlığa ilişkin değerlerin var olduğu görülmüştür. En çok Ağustos Böceği ve Komşuları (4) olmak üzere toplamda 10 kere bu değer işlendiği saptanmıştır.

- Gogo: “Yok, güzel anneciğim! Kalkmak zorunda değilsin. Bugün evi ben toparlayıp düzelteceğim. (KG)
- Artık her gün, bugün yaptığım gibi çantamı ve elbiselerimi dolaba asacağım. Oyuncaklarımla da oynadıktan sonra onları toplayıp yerlerine koyacağım. (KG)
- Leylek; hemen arkadaşlarını da sırtına alıp uçmaya başladı, rüzgârı geride bıraktı. Hiç dinlenmeden korkunç ayının evine kadar uçtu. (KS)
- Leylek, hızla üçünü de kaptı. Ormana kadar aralıksız uçtu da uçtu. (KS)
- Tavşan Tûtê kış için odun kırıyordu. (GK)
- Gündüzleri tüm hayvanlar çalışıyordu: (ABK)
- Ormandaki tüm hayvanlar gündüz öyle yoruluyorlardı ki neredeyse pestilleri çıkıyordu. (ABK)
- O da arkadaşları gibi sabahları çalışıp geceleri uyumaya başladı. (ABK)
- Kendine güzel bir ev inşa etti. (ABK)
- Fare Hanım da boş durmamış ve bumar yemeği yapmıştı. (BG)

3.3.7. Dayanışma

Dayanışma, dayanmak fiilinden türemiş bir isimdir. Bir işin yapılmasında omuz omuza vermeyi, elbirliği yapmayı gerekli kılar. Dayanışma, hem ilahi dinlerde hem de toplumlarda özendirilen bir değerdir. İnsanların bencil, sadece kendilerini düşünen bireyler olmamaları için dayanışma bilincine sahip olmaları önemlidir. Bu bilinci vermenin önemli bir yolu da öğrencileri bu değer işlendiği metinlerle buluşturaktır.

Masal setimizin 9 kitabının 8’inde bu değer işlendiği görülmüştür. Toplamda bu değere 18 defa değinilmiştir. Bu yönüyle de *sevgi* değerinden sonra en çok işlenen değer *dayanışma* olmuştur. Bu değer en çok Babalar Günü masalında (6) geçmektedir. Maymun hanım ve Ailesi masalı ise bu değer işlenmediği tek masal olma özelliği göstermektedir.

- Bilge Baykuş: “Beni iyi dinleyin. Bu aralar yılan hastalanmış, üşütmüş. Arkadaşlar onu yalnız bırakmayalım. Ona güzel bir çorba yapın ve onu sevin” (YP)

- Karıncalar odun taşıdı, ocağı yaktılar. Fare çorbayı pişirdi. Sincap ve tavşan sıcak çorbadan yılana içirdiler.(YP)
- Yemeği de babamla beraber yapacağız. (KG)
- Beraber güzel bir sofraya hazırladılar. (KG)
- Kediyle sincap aramaya koyuldu. (KS)
- Korkunç ayı, zavallı yavruyu yemek üzere! Düşüncesiz kedi, ayının üzerine atlayıp ayıyı tırmalamaya başladı. Sincap da ayının ayağını ısırılmaya başladı.
- Leylek de düşmekte olan küçük yavruyu kucakladı. (KS)
- Bazıları da birbirlerine sarıldı ki rüzgâr onları alıp götürmesin. (GKA)
- Ağaçkakan yuvasını boyuyor; kirpi, arkadaşı olan farenin evini temizliyordu. Fare de çekirge arkadaşına yardım ediyor, evini tamir ediyordu. (ABK)
- Akşam olunca da zorla eve gelirmiş. Her akşam olaylı bir şekilde uyurmuş. Annesi bu durumdan çok şikâyetçiymiş. Öğretmen olan Keçi Zêzê'nin yanına gitmeye karar vermiş. Çünkü Keçi Zêzê bilge bir öğretmenmiş. (KPU)
- Fare Mîşê: Bence babalarımızdan da yardım isteyelim. (AG)
- Kanguru Bey, çayı demledi. Kangurunun oğlu tereyağını getirdi. Fare Bey, tavada yumurta yaptı. Fare Bey'in kızı da peynirin güzelinden getirdi. (AG)
- Kaplan Bey, sac ekmeği getirdi. Kaplan Bey'in oğlu da Derik zeytinlerinden getirdi. Maymun Bey süt, kaşık ve bardakları getirdi. (AG)
- Fare Mîşê ve Maymun Mîkê sofrayı kurdu. Kaplan Pîlo su getirdi, Kanguru Gogo da arkadaşları için balık tuttu. (BG)
- Maymun Mîkê: Çok iyi! Haydi, gidip sürprizimiz için annelerimizden yardım isteyelim!" (BG)
- Biz de size yardım edeceğiz ve çok güzel yemekler yapacağız. (BG)
- Çocuklar parçalanmış odunları, odunluğun önüne getirdiler. Mîşê, odunları Mîkê'ye uzattı. Mîkê de Pîlo'ya uzattı. Pîlo, Gogo'ya verdi. Gogo da odunları bir güzel odunluğa dizip yerleştirdi. (BG)
- Anneler de yemekleri hazırlamaya başlamıştı. Maymun Hanım, tandırı yaktı ve tandır ekmeği yapmaya başladı. Mîkê de annesine yardım ediyordu. (BG)
- Kaplan ve Kanguru Hanımlar balıkları getirdi. Gogo ekmeğin sepetini ve Pîlo da ayrıntı getirdi. (BG)

- Sofra yavaş yavaş kuruluyordu. Maymun Hanım et yemeğini ve pilavı yemek masasına koydu. Mikê kaşık ve tabakları getirdi. Fare Hanım da boş durmamış ve bumbar yemeği yapmıştı. (BG)

3.3.8. Duyarlılık

Duyarlı olmak insanın çevresinde olup bitenlere sessiz kalmamasını gerektirmektedir. Duyarlı insan hem yaşadığı ekolojik çevreye, hem eş dost akrabaya, hem de ailesine karşı hassas olur. Yaşadığı çevrede oluşan olumsuzluklar duyarlı insanı rahatsız eder; çünkü duyarlı insan *neme lazımci* değildir. Aynı şekilde duyarlı insanlar, başkalarını mutlu etmek, onları incitmemek adına da hassas olurlar.

İncelenen 9 masalın 7'sinde bu değere ilişkin bulgulara rastlanmıştır. En çok Yılanın Pişmanlığı (4) ve Babalar Günü (4) olmak üzere toplamda 15 yerde bu değer işlenmiştir.

- Ormandaki tüm ağaçlar yavaş yavaş kurumaya başladı. Ama bu durum Bilge Baykuş dışında hiçbir hayvanın dikkatini çekmemişti. (YP)
- Bilge Baykuş, arkadaşlarının yanına vardı ve onlara şöyle seslendi: “Arkadaşlar, görmüyor musunuz ormanımız ne hale geldi! (YP)

Bilge Baykuş yaşadığı yerde oluşan olumsuzlukları görmezden gelmemiş bu olumsuzluk onu rahatsız etmiştir. Bu olumsuzluğu gidermek adına da kendisi gibi ormanda yaşayan diğer hayvanları bir araya toplamış ve onların da duyarlı olmaları için gayret sarf etmiştir.

- Sen biraz yatıp dinlen. (KG)

Kanguru Gogo, okuldan eve gelirken annesinin hastalandığını görür. Annesi Gogo'ya hasta olduğunu ama kendisi için de bir şeyler yapması gerektiğini ifade eder. Gogo ise annesinin hasta olduğu için yatıp dinlenmesinin gerekli olduğunu ifade etmiştir. Annesinin hastalığında duyarlı davranmıştır.

- Zürafa Zêrê: “Kırlangıca kötü bir şey olmasını istemem, ona yardım edeceğim.” (GK)
- Babası: “Tabi kızım, dışarı çıkabilirsin; ama dikkatli ol! Kar yağıyor, kayıp düşme ve fazla da uzaklaşma.” (MHA)

- “Hiç ister misin kardeşinle ilgilenmeyelim; o da aç kalsın veya sobaya deyip kendini yaksın.” (MHA)

Yukarıdaki iki örnekte de Baba Maymun, çocuklarının başına bir şey gelmesin diye dikkat etmektedir. Kızının dışarı çıkmasına izin vermekle birlikte onu olumsuzluklara karşı uyarmıştır. Çocukları konusunda hassasiyete sahip olup bu konuda duyarlıdır.

- “Benim güzel arkadaşım, o ağaç dalında uyumak senin için soğuk olmuyor mu?” (ABK)
- Yarın Anneler Günü! Anneleriniz için bir şey yapmalısınız. (AG)
- Bence yarın erkenden kalkıp evlerimizi düzeltelim. Bu annelerimizi çok mutlu eder. (AG)
- Fare Mîşê: “ Yavaş, Bilge Baykuş sesimizi işitmesin! Anneler Gününi unutmuştuk. Belki Bilge Baykuş da Babalar Gününi unutmuştur. Hem Bilge Baykuş’a hem de babalarımıza sürpriz yapalım. (BG)
- Yarın Babalar Günü ve biz babalarımız için sürpriz bir yemek hazırlamak istiyoruz.” (BG)
- Gogo, Pîlo, Mîşê ve Mîkê; Bilge Baykuş amcalarını da unutmamışlardı. Onu da davet ettiler. (BG)
- Son olarak sevimli hayvanlar yaptıkları şarkıyı söyleyip tüm babalara hediye ettiler: (BG)

3.3.9. Dürüstlük

Dürüstlük, içinde doğru olmayı da içeren bir değerdir. İnsan kendi lehine veya aleyhine olduğuna bakmaksızın söylem ve davranışlarında doğru olmayı tercih etmelidir.

Dürüstlük değeri incelen masalların 5.’nde toplamda 6 defa işlenmiştir.

- Hayvancıklar didişmeyi bırakıp hep bir ağızdan: “Hayır, bilmiyoruz! Ama doğru söylüyorsun. (YP)
- Kendi gözümle gördüm tavşanın topunu yılan patlattı. Siz arkadaşınıza inanmadınız, yılanın yalanlarına inandınız. (YP)
- Her gün bu kadar yorulduğunuzu bilmiyordum, beni bağışlayın. (KG)

- Şımarık kırlangıç, arkadaşlarını çok kırdığını biliyordu. Onlardan özür dileyip şöyle dedi: “Ben Tavşan Tûtê’nin kulakları, horozun gözlüğü ve Zürafa Zêrê’nin uzun boynu sayesinde kurtuldum. Teşekkür ederim yardımlarınız için. (GK)
- Mîkê: “ Evet babacığım, kardeşim benimle oynamak istiyor. Ben de izin vermiyorum. Böylece o da ağlıyor.” (MHA)
- Yaptığı hatanın farkına vardı. (ABK)

3.3.10. Estetik

Estetik değeri için değişik tanımlamalar mevcuttur. Ancak genel olarak estetik güzellikle ilişkilidir. Göze, kalbe hitap edilebilirlik olarak da ifade edilebilir. Estetik genel bir beğeni düzeyini ifade etmektedir.

Bu değer, incelen Sevimli Orman masal setinde en çok Yılanın Pişmanlığı (5) olmak üzere, 5 ayrı masalda toplamda da 15 defa işlenmiştir.

- Uzak mı uzak, güzel mi güzel bir diyarda sevimli ve güzel bir orman varmış. (YP)
- Bu ormandaki tüm hayvanlar güzel ve sevimliymiş. (YP)
- Bu yüzden orman perisi Hîva, Sevimli Orman’ı daha da güzel bir hale getirmişti. (YP)
- Deresi bir ninni gibi güzel akıyordu. Orman, derenin bu güzel akışıyla uykuya dalıyordu. (YP)
- Bilge Baykuş: “ Aramızdaki dostluk, Peri Hîva’nın çok hoşuna gidiyordu. Bundan dolayı sevimli ormanımız her geçen gün daha da güzelleşiyordu. (YP)
- Her taraf yeşile bürünmüş; kırmızı, sarı ve mor çiçekler çıkmıştı. (A.B.K)
- İlkbahar çok güzel gelmişti. (ABK)
- Kendine güzel bir ev inşa etti. (ABK)
- Bülbüller şarkı söylüyordu. (KPU)
- Her yerin rengârenk süslerle süslenmiş olduğunu gördü. (KPU)
- Kaplan Pîlo: Annelerimiz için çiçek toplayalım ve onlar için bir şarkı yapalım. (AG)
- Maymun Bey’in kızı da masaya koymak için çiçek topladı. (AG)
- Anneler için güzel bir sürpriz olmuştu. (AG)
- Babaları için güzel bir sürpriz olmuştu. (BG)

3.3.11. Hoşgörü

Hoşgörü değeri, sabır kavramıyla doğrudan ilişkilidir. Çevremizdeki insanlar her zaman en doğru şekilde hareket etmemekteler. Zaman zaman yanlış davranış ve söylemlerde bulanabilmekteler. Onların bu yanlış söylem ve davranışlarına karşı ani tepkilerde bulunmak aradaki ilişkiyi ve iletişimi olumsuz etkiler. Onların bu hatalarına karşı sabreder ve bunları hoşgörüyle karşıladığımızdaysa hatalarını anlamaları ve bu hatalardan vazgeçmeleri daha olası bir durumdur.

İncelenen masalların 3'ünde hoşgörü değerine yer verilmiştir. En çok Yılanın Pişmanlığı (3), toplamdaysa 6 yerde bu değer vurgulanmıştır.

- Hayvanlar güzelce geçinip gidiyorlardı (YP)

- Karınca: “Ben yılanı ısıracağım.”

Fare: “Ben yılanı kuyruğumla döveceğim.”

Hayvanlar haykırıyordu: “Haydi gidip yılanı öldürelim, yılanı ölüüm!”

Bilge Baykuş: “ Arkadaşlar, arkadaşlar! Durun, durun benim daha güzel bir planım var! Önce birbirinize sarılın.” (YP)

- İnaniyorum ki yılan bu yaptıklarına pişman olacak. (YP)
- Tavşan Tûtê: “Kırlangıç bizimle de dalga geçti ama ona yardım etmezsek ya kanatlarını kaybedecek ya da rüzgâr onu alıp götürecektir.” (GK)
- Evet, kardeşi bazen oyununu bozuyordu. Ama beraber evcilik oynuyorlardı, toplarla oynuyorlardı. Yalnız başına oynamak güzel değildi. (MHA)
- Çocuklar bebekken konuşamazlar, bu yüzden ağlarlar. İyi bir şey değil bu ama bizim biraz sabırlı olmamız lazım ve sorunları güzellikle çözmemiz lazım. (MHA)

3.3.12. Misafirperverlik

Sevimli Orman masal setinde doğrudan misafirperverlikle ilgili herhangi bir değere rastlanmamıştır.

3.3.13. Özgürlük

Özgürlük, davranış ve söylemlerde serbestiyeti ifade eder. Yani karar verme sürecinde dış zorlayıcıların tesirinin olmaması, tamamen iç irade sonucu karar verme

anlamına gelir. Özgürlüğün olmadığı yapılarda (aile, okul, toplum...) zorbalık olur. Yeteneklerin, cevherlerin, güzel fikirlerin ortaya çıkması ancak özgür bir ortamın varlığıyla mümkündür.

Sevimli Orman masal setinin 3 masalında, en çok Kaplan Pilo'nun Uykusu (4) olmak üzere toplamda 6 defa bu değer in işlendiği saptanmıştır.

- Hayvanlar birbirlerine danıştılar ve oylama yaptılar: “ Yılanın kalmasını isteyenler parmağını kaldırsın.” (YP)

Özgürlüğün var olabilmesi demokratik bir ortamın varlığıyla mümkündür. Yukarıdaki örnekte de Sevimli Orman sakinleri, fikirlerini özgür bir şekilde ifade edebilmiş, karar alma sürecinde de birbirlerinden bağımsız bir şekilde oylama yolunu tercih etmişlerdir.

- İşi bittiği zaman yine sazını çalıp şarkı söylemeye devam etti: (ABK)
- Kaplan Pilo ne zaman istiyorsa o zaman uyusun... (KPU)
- ...eğer isterse biraz daha dışarıda kalıp oynayabileceğini söyledi. (KPU)
- Ben uyuyacağım; ama sen istiyorsan oyuncaklarınla oyna. (KPU)
- Sen oyuncaklarınla oynamak istiyorsan oynayabilirsin. (KPU)

Yukarıdaki örneklerde de Pilo'unun annesi, çocuğunun kendisiyle ilgili kararları yine kendi hür iradesiyle alması için ona tercihler sunmuştur.

3.3.14. Sağlıklı olmaya önem verme

Sağlıklı olmanın yolu birçok etmenin varlığıyla mümkündür. Bunların başında yiyecek, içecek olarak tüketilen ürünlerin sağlıklı olması gelmektedir. Uyku düzeni, spor yapılıp yapılmaması yine sağlığı etkileyen başka faktörlerdir.

Sağlıklı olmaya önem verme değeri, incelenen masalların 4'ünde, en çok Babalar Günü (6) olmak üzere toplamda 15 farklı yerde işlenmiştir.

- Annesi her sabah uyanır, Gogo için kahvaltı hazırlardı.(KG)
- Beslenme çantasını hazırlar, suluğunu su doldur ve Gogo'yu yolcu ederdi. (KG)
- Gogo, babasıyla mutfağa girdi. Babası ocağa bir çorba koydu pişmesi için. Etli pilav yemeği yaptı. Gogo da salataya limon sıktı. (KG)
- Bu yüzden ben de bugün erken uyuyacağım... (KPU)

- Pîlo: “ Yok, anne. Geç uyumak iyi bir fikir değildi! (KPU)
- Pîlo uyuması gereken saatte uyudu. (KPU)
- Gece erkenden uyudular, sabah da erkenden uyandılar. (AG)
- Kanguru Bey, çayı demledi. Kangurunun oğlu tereyağını getirdi. Fare Bey, tavada yumurta yaptı. Fare Bey’in kızı da peynirin güzelinden getirdi. (AG)
- Kaplan Bey, sac ekmeği getirdi. Kaplan Bey’in oğlu da Derik zeytinlerinden getirdi. Maymun Bey süt, kaşık ve bardakları getirdi. (AG)
- Yemeklerini afiyetle yedikten sonra... (BG)
- Çocuklar ve anneleri o gece erkenden uyudu. Sabah da erkenden uyandılar. (BG)
- Kaplan ve Kanguru Hanımlar balıkları getirdi. Gogo ekme sepetini ve Pîlo da ayranı getirdi. (BG)
- Sofra yavaş yavaş kuruluyordu. Maymun Hanım et yemeğini ve pilavı yemek masasına koydu. (BG)
- Fare Hanım da boş durmamış ve bumar yemeği yapmıştı. (BG)
- ...yapılan yemekleri hep birlikte afiyetle yemeğe başladılar. (B.G)

3.3.15. Saygı

Saygı deyince akla ilk, büyüklere gösterilmesi gereken hürmet ya da söz ve davranışlarda nezaket kurallarına uymak gelmektedir. Büyüklerin makul sözlerini dinlemek de saygı bağlamında değerlendirilebilir. Bunlar doğru olmakla birlikte, saygıyı farklılıklara olan bakış açımızın belirlediği unutulmamalıdır. Zira asıl saygı fiziksel olarak bizim gibi olmayan, bizim gibi düşünmeyen, davranmayan insanlara gösterilmelidir.

Bu masalarda da değişik yönlerden saygı çerçevesinde ele alınabilecek örnekler mevcuttur. 5 masalda, 7 değişik yerde bu değere ilişkin örnekler yer almıştır.

- Hayvanlar, Bilge Baykuşun dediğini yaptılar. (YP)

Kendilerinden daha büyük olan ve bilgisine güvenilen Baykuş’un sözünü dinleyerek ona saygı göstermişlerdir.

- — Kedi hala, ne kadar da akıllıca davrandın. Ayının üzerine atıldın, yüzünü tırmaladın, gözünü kararttın! Tüm hayvanlar hep bir ağızdan:

“Sen çok yaşa akıllı kedi,

Sen çok yaşa akıllı kedi!” (KS)

- — Anneciğim, sen nasıl da savaştın! Beni korkunç ayının pençesinden kurtardın. Hayvanlardan şu ses işitildi:

“Sen çok yaşa kahraman sincap,

Sen çok yaşa kahraman sincap!” (KS)

- Şımarık, havalı kırlangıç; güzel, efendi kırlangıca dönüştü. Bir daha kimseyle dalga geçmedi. Arkadaşlarıyla uzun ve uyumlu bir yaşam sürdü. (GK)

Arkadaşlarının farklılıklarıyla dalga geçen kırlangıç, zorda kaldığında yine arkadaşları tarafından kurtarılmıştır ve yaptığıın yanlış olduğunu, kimsenin farklılıklarıyla dalga geçilmemesi gerektiğini anlamıştır.

- Gogo: “Baykuş amca! Sen bilge birisin, bize bir fikir ver. (AG)

Yine yukarıda bilgi ve tecrübesine güvenilen Baykuş’tan kendilerine bir yol göstermeleri istenmiştir.

- Onun da Babalar Gününü kutladılar ve elini öptüler. (BG)

Büyüklerin elini öpmek, büyüklere gösterilen saygının en tipik örneğidir. Özellikle bayramlarda, özel günlerde büyüklerin elini öpmek yerleşik bir uygulama haline gelmiştir.

3.3.16. Sevgi

İncelenen masalarda en çok işlenen değer sevgi (24) olduğu görülmüştür. Bu değer masal setinde yer alan 9 masalın 7’sinde işlenmiştir. En çok Maymun Hanım ve Ailesi (6) masalında bu değere değinildiği gözlenmiştir. Kanguru Gogo ile Ağustos Böceği ve Komşuları masallarındaysa bu değer hiç ele alınmadığı görülmüştür.

- Ona güzel bir çorba yapın ve onu sevin.(YP)
- Gogo annesini öptü ve yorganı üzerine örttü. (KG)
- Güzel anneciğim benim, geçmiş olsun; çabucak iyileş! (KG)
- Sincap ve yavrusu birbirine sarılmıştı. (KS)

Sevgi, sözcüklerle ifade edilebileceği gibi bazı hal ve hareketlerle de gösterilebilir. Birini öpmek, ona sarılmak birer sevgi belirtisidir.

- Maymun Hanım: “Güzelim, seni sevmez olur muyuz? Biliyorum Miko, bazen seni kızdırıyor; ama Miko seni çok seviyor. (MHA)
- Mikê sordu: “Baba, ben küçükken beni çok seviyordunuz, değil mi? (MHA)
- Babası Mikê’yi kucakladı ve: “Kızım biz seni her zaman çok seviyoruz.” (MHA)
- Mikê kardeşini ve annesini çok özlemişti. Kapı zili çalınca sevinçle kapıya koştu: “Kardeşim geldi, kardeşim geldi!” (MHA)
- Annesini görünce kucağına atlayıverdi, annesine sarıldı. (KPU)
- Kaplan Hanım oğlunu kucakladı, öptü... (KPU)
- Babaları: Siz çok güzel çocuklarsınız ve biz sizi çok seviyoruz. (AG)
- Anneler hep birlikte: “ Hay siz çok yaşayın! Siz ne tatlı çocuklarsınız böyle. (BG)

3.3.17. Sorumluluk

Sorumluluk, duyarlılık kavramıyla yakından ilişkili olmasına rağmen bir işi üstlenme anlamını da barındırmaktadır. Türkçe Öğretim Programında da yer alan, çocuklara kazandırılmak istenen değerlerden biridir. İncelenen masalların 4’ünde bu değer işlendiği görülmüştür.

- Eğer özrümü kabul ederseniz ormanınızda kalmak sevimli ormanınızın bekçisi olmak isterim. Kimsenin size zarar vermesine izin vermem. (YP)
- Babacığım, yavaş ol. Ses çıkarma! Annem hasta, odasında uyuyor. (KG)
- ... çocuklar bebekken tek başlarına yemek yiyemezler, oyun oynayamazlar. Bu yüzden biz kardeşinle daha çok ilgilenmek zorunda kalıyoruz. (MHA)
- Bundan sonra ona daha iyi bakacağım. (MHA)
- Kaplan Pîlo ve arkadaşları pikniğe gitmişlerdi; ama evlerinden çok uzaklaşmadılar. (BG)

3.3.18. Temizlik

Temizlik, sağlıklı bir çevre ve sağlıklı bireyler için olmazsa olmazların başında gelir. Ağız temizliğinden tutun da içinde oturulan mekânların temizliği, yaşanılan çevrenin temizliğine kadar sağlıklı bir hayat için önem arz etmektedir.

İncelenen masallardan en çok Anneler Günü (4) olmak üzere 4 masalda bu değerin işlendiği görülmektedir. Toplamdaysa 9 ayrı yerde bu değere ilişkin bulgular mevcuttur.

- Kanguru Gogo, önce çantasını yerden aldı. Ellerini ve yüzünü yıkadı. Elbiselerini değiştirip dolabına astı. Oyuncaklarını yerden alıp topladı. (KG)
- Evlerinin önü çöp dolmuş. Çaresiz çöpleri topluyorlardı. (ABK)
- Ağustos Böceği biraz utandı: “Ama siz çöplerinizi de atıp duruyorsunuz ben nasıl temizleyeceğim buraları.” (ABK)
- Bir daha çöplerini yere atmadı ve arkadaşlarını rahatsız etmedi. (ABK)
- Anneleri daha uyanmadan, evlerini temizlemeye başladılar. (AG)
- Maymun Mikê, pencereleri sildi. (AG)
- Kaplan Pilo, bahçesini süpürdü. (AG)
- Kanguru Gogo da evinin içini yıkadı. (AG)
- ...sofrayı topladılar, çöplerini de özenle yerden aldılar. (BG)

3.3.19. Vatanseverlik

Vatan bir devleti devlet yapan özelliklerin başında gelir. En dar anlamıyla vatan, üzerinde yaşanılan toprak parçasını ifade etmektedir. Vatan olmadan devlet de olmaz, öğrencilerin vatan sevgisiyle yetiştirilmesi, devletin sürekliliği açısından çok önemlidir. Bu yönüyle Türkçe Öğretim Programı’nda zorunlu olarak işlenmesi gereken temalardan biri de “Milli Mücadele ve Atatürk” temasıdır. Bu vatanın hangi şartlarda kurulduğunu, üzerinde yaşanılan vatanımızın kıymetini öğrencilerin anlaması için vatanseverlik değerine yeteri önemin verilmesi gerekmektedir.

İncelenen masal setinde orman sakinlerinin vatanı da içinde yaşadıkları Sevimli Orman’dır.

- Bilge Baykuş, arkadaşlarının yanına vardı ve onlara şöyle seslendi: “Arkadaşlar, görmüyor musunuz ormanımız ne hale geldi! (YP)
- Yılan kardeş, özrünü kabul ettik. Artık sen de Sevimli Ormanın bir ferdisin. Sevgiyle ve güzellikle aramızda yaşa. Yaşasın Sevimli Ormanımız, yaşasın!.. (YP)

3.3.20. Yardımseverlik

Geçmişten günümüze insanlar farklı maddi manevi özelliklere sahip olmuşlardır. Kimi fizik gücü olarak, kimi maddi güç olarak, kimi de bilgi gücü olarak üstün durumda olmuştur. Ama insanlar bu farklı özellikleriyle hep birbirlerinin tamamlayıcısı olmuştur.

Toplumda dezavantajlı gruplar da mevcuttur. Bunların başında yaşlılar, çocuklar gelir. Kendisine yetinmeyecek durumda olan bireylere hatta hayvanlara ihtiyaçları olan yardımlarda bulunmak insanlığın bir gereğidir. Bu konularda sosyal devlet anlayışı gereği devlete de önemli sorumluluklar düşmektedir. Ancak, insanlar erdemli bireyler olarak yardıma ihtiyaç duyanların hemen yardımına koşmalıdır. Bu özelliği eğitim yoluyla öğrencilere aktarmak gerekmektedir. Bunun yollarından biri de buna ilişkin güzel örneklerin olduğu metinleri okutmaktır.

İncelenen masallarda en çok işlenen değerlerden birinin de yardımseverlik (16) olduğu görülmüştür. Sevimli Orman’da yaşayanlar birbirlerine ihtiyaç hâsıl olduğunda, hep yardımcı olmuşlardır.

- Bilge Baykuş: “Beni iyi dinleyin. Bu aralar yılan hastalanmış, üşütmüş. Arkadaşlar onu yalnız bırakmayalım. Ona güzel bir çorba yapın ve onu sevin.” (YP)
- Gogo’nun babasına yardım ettiğini görünce çok mutlu oldu. (KG)
- Gogo da babasıyla sofrayı topladı. (KG)
- Arkadaşlarımdan yardım isteyeyim,
Ki, kızımı korkunç ayıdan kurtarayım. (KS)
- “Güzel kedi güzel kedi, korkunç ayı güzel yavrumu kaçırdı, yardım eder misin bana? Kedi: Miyav, miyav; tabi yardım ederim sana! (KS)
- Sincap açıkça sordu: “Güzel leylek güzel leylek! Korkunç ayı, güzel yavrumu kaçırdı. Yardım eder misin bana. Leylek: Lek, lek, lek; tabi ki yardım ederim sana! (KS)
- “Arkadaşlar, arkadaşlar! İmdaaat! Yardım edin. Bu rüzgâr beni de alıp götürecektir. Arkadaşlar, yardım edin!” (GK)
- Şımarık kırlangıç yardım bekliyordu; ama horozla tavşan ağacın o dalına yetişemiyordu. (GK)

- Tavşan Tûtê ve horoz; Zürafa Zêrê'nin evine gitti. Şımarık kırlangıcın başına gelenleri bir bir anlattılar ve ondan yardım istediler. (GK)
- Zürafa Zêrê geldi ve uzun boynunun yardımıyla kırlangıcı takılı kaldığı dallardan kurtardı. Onu yavaşça yere indirdi. (GK)
- Kızım Bozê de bize bu planda yardım edecektir. (KPU)
- Peri Hîva, rüzgârdan yardım istedi. Rüzgâr: “Peri Hanım, sen meraklanma; bu sorunu ben çözeceğim!” (AG)
- Bilge baykuş: “Sen çok yaşa Gogo! Ama sadece yarın değil her gün anne ve babamıza yardımcı olmalıyız. (AG)
- Babalarından yardım istediler, babaları da bu duruma çok sevindi. (AG)
- Fare Mîşê: “Güzel annelerimiz, bizlere yardım edebilir misiniz? (BG)
- Babalarımız kış ayı için odun kesmişlerdi ama hâlâ o odunları dizmemişler. Biz bu odunları dizebiliriz. (BG)

3.4. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Bu alt probleme ait soru, Sevimli Orman masallarının okunabilirlik düzeyine ilişkindi. Aşağıya her bir masala ilişkin okunabilirlik düzeyini gösteren tablo çıkarılmıştır.

Tablo 2. Masalların Okunabilirlik Düzeyine İlişkin Bilgiler

Masal	Kelime Uzunluğu	Cümle Uzunluğu	Okunabilirlik Sayısı	Düzy
Yılanın Pişmanlığı	2,34	8,33	83,07	Kolay
Kanguru Gogo	2,79	6,25	70,42	Kolay
Korkak Sincap	2,28	6,25	90,91	Çok Kolay
Güzel Kırlangıç	2,47	5	86,54	Kolay
Maymun Hanım ve Ailesi	2,40	5,88	87,05	Kolay
Ağustos Böceği ve Komşuları	2,93	6,25	64,79	Orta Güçlükte
Kaplan Pilo'nun Uykusu	2,27	7,69	87,55	Kolay
Anneler Günü	2,37	8,33	81,86	Kolay
Babalar Günü	2,56	7,14	77,34	Kolay

Masalların cümle uzunluklarına bakıldığında cümlelerin 5-9 kelimedenden oluştuğu görülmektedir. Kısmen uzun sayılabilecek cümleler de birbirlerine bağlaçlarla veya noktalama işaretleriyle bağlanmıştır. Yani bu cümleler de iki ayrı cümle şeklinde yazılmaya müsait cümlelerdir. Bu masallardaki cümle uzunlukları, çocuk kitapları için ideal sayılabilecek bir uzunluktur.

Cümlelerin çok uzun olması durumunda çocuklar sıkılabilir. Çünkü çocuklar sondaki kelimeye gelene kadar öndeki kelimeyi unutabilir. Bu da metnin anlaşılmasını zorlaştırdığı gibi çocuklarda okuma alışkanlığının oluşmasına da zarar verir. Bu nedenle çocuklarda okuma alışkanlığı kazandırılmak isteniyorsa onların seviyelerine uygun, okurken sıkılmayacakları metinlerin okutulması önemlidir.

Tablo 2'ye bakıldığında, İncelen masal setindeki 9 masaldan 7'sinin *kolay*, 1'inin *orta güçlükte*, 1'inin de *çok kolay* olduğu görülmüştür. Bu masallar içinde en kolay *Korkak Sincap*'ken (Çok kolay) en zoru ise *Ağustos Böceği ve Komşuları*'dir (Orta güçlükte). Diğer masalların ise zorluk dereceleri aynı (kolay) çıkmıştır.

3.5. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Dördüncü alt probleme ilişkin “Sevimli Orman setindeki masallar Türkçe Öğretim Programı’ndaki (2019) hangi temalarla ilişkilendirilebilir?” sorusuna ait bulgular aşağıda verilmiştir.

Türkçe Öğretim Programı, zaman zaman güncellenmektedir. En son içinde bulunduğumuz 2019’da güncellenmiştir. Bu programa göre her sınıf düzeyinde yer alması gereken zorunlu temalar ve yazarın isteğine bırakılmış temalar mevcuttur. Bu zorunlu temalar: “Erdemler”, “Milli Kültürümüz” ile “Milli Mücadele ve Atatürk” temalarıdır. Söz konusu temalar her sınıf düzeyinde işlenmek zorundadır. Bunların dışında yer alacak beş tema ise isteğe bağlıdır (MEB, 2019).

Türkçe Öğretim Programının öngördüğü temalar ve konular aşağıda tablo şeklinde verilmiştir.

Tablo 3: Türkçe Öğretim Programına Göre Temalar ve Konu Önerileri

	TEMALAR	KONU ÖNERİLERİ
1	ERDEMLER	Ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayırahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb.
2	MİLLİ KÜLTÜRÜMÜZ	Aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb.
3	MİLLİ MÜCADELE VE ATATÜRK	15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut'ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb.
4	BİREY VE TOPLUM	Ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içerme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb.
5	OKUMA KÜLTÜRÜ	Bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arası okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane vb.
6	İLETİŞİM	Aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, 7 kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb.
7	HAK VE ÖZGÜRLÜKLER	Bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb.
		Başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi

8	KİŞİSEL GELİŞİM	öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri, öz güven, öz saygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi vb.
9	BİLİM VE TEKNOLOJİ	Bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb.
10	SAĞLIK VE SPOR	Adil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, sportmenlik, temizlik, uyku vb.
11	ZAMAN VE MAKAN	Çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb.
12	DUYGULAR	Bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb.
13	DOĞA VE EVREN	Bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb.
14	SANAT	Afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, özgünlük, pandomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb.
15	VATANDAŞLIK	Adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb.
16	ÇOCUK DÜNYASI	Çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb.

Yukarıdaki tabloyla birlikte Sevimli Orman setindeki masalların işlediği konular birlikte düşünüldüğünde bu masalların birçok temada kullanılabileceği görülecektir.

Masallarda işlenen konularla bu masalların hangi temalarda yer alabileceğine ilişkin tablo aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 4: Sevimli Orman Masallarında İşlenen Konular ve İlgili Oldukları Temalar

MASALLAR	İŞLENEN KONULAR	İLGİLİ TEMALAR
YP	Dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, yardımlaşma, Çevremiz, evimiz, bağışlama, duygu yönetimi, kıskançlık, bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, hayvanlar, iklim, renkler, yeryüzü, mevsimler	Erdemler Zaman ve Mekân Duygular Doğa ve Evren
KG	Çocuk kültürü, eğlence, hayal, merak, oyun, oyuncak, okul, sorumluluk, öz bakım	Çocuk Kültürü Kişisel Gelişim
KS	Fedakârlık, kahramanlık, dayanışma, yardımlaşma, üzüntü, korkma, sevinme,	Duygular Erdemler
GK	Beslenme, dengeli beslenme, öz bakım, sağlıklı beslenme, temizlik, bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, hayvanlar, iklim, renkler, yeryüzü, mevsimler, üzülmeye, pişmanlık, sevgi	Sağlık ve Spor Doğa ve Evren Duygular
MHA	Aile, büyüklerimiz, sılayırahim, insan ilişkileri, aile iletişimi, etkili iletişim, çatışma yönetimi, empati, çevremiz, evimiz, , kıskançlık, özlem, sevgi, üzüntü, yalnızlık, bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, hayvanlar, iklim, renkler, yeryüzü, kar, mevsimler, çocuk kültürü, eğlence, hayal, merak, oyun, oyuncak, sokak oyunları	Milli Kültürümüz İletişim, Duygular Kişisel Gelişim Zaman ve Mekân Doğa ve evren Çocuk kültürü
ABK	Adalet, barış, dayanışma, empati, hukuk, komşuluk ilişkileri, toplumsal kurallar, zaman yönetimi, komşuluk, bireysel haklar, hakkımı savunma, özgürlükler, çatışma yönetimi, empati, sorumluluk, zaman yönetimi, çevremiz, evimiz, Bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, hayvanlar, iklim, renkler, yeryüzü, mevsimle, adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik	Birey ve Toplum İletişim, Vatandaşlık Hak ve Özgürlükler Kişisel Gelişim Zaman ve Mekân Doğa ve Evren
KPU	Hareketlilik, uyku, çocuk kültürü, eğlence, hayal, merak, oyun, sokak oyunları	Sağlık ve Spor Çocuk Kültürü
AG	Kitaplar, okuma alışkanlığı, okuma sevgisi, toplumsal cinsiyet eşitliği, beğenme, mutluluk, sevgi, takdir etme, mevsimler, iş birliği, paylaşma, sorumluluk	Okuma Kültürü Hak ve Özgürlükler Duygular, Vatandaşlık Doğa ve Evren
BG	Beğenme, mutluluk, sevgi, takdir etme, mevsimler, iş birliği, paylaşma, sorumluluk	Duygular Doğa ve Evren Vatandaşlık

Tablo 4'te de görüldüğü gibi masal setinde yer alan masalların tamamı içerdikleri konu bakımından bazı temalarda işlenebilir özelliği taşımaktadır. Maymun Hanım ve Ailesi, Ağustos Böceği ve Komşuları adlı masallar ise Türkçe Öğretim Programında yer alan yedişer temayla ilişkilendirilebilmektedir.

Sette yer alan masalların özellikle Duygular, Doğa ve Evren, Hak ve Özgürlükler, İletişim, Kişisel Gelişim gibi sosyal hayata bakan yönleri olan temalarda metin olarak işlenebileceği görülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Her öğrencinin okurken keyif aldığı metinler farklılık göstermektedir. Bu yüzden Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin çeşitlendirilmesinde yarar olacaktır. Pilav ve Oğuz (2013) da yaptıkları çalışmada bu kanıya varmışlardır: Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri çeşitlendirilmelidir. Öğrenciler farklı farklı metinleri görebilmeli bütün metin türleri değerlendirerek kendine ait bir okuma alışkanlığı oluşturabilmelidir (Pilav & Oğuz, 2013).

Her dersin genel ve özel amaçları olur. Bu amaçlar, hazırlanan öğretim programlarında detaylı olarak yer alır. Programda hedeflenen kazanımların öğrencilere aktarılmasının temel şartı doğru materyal ve yöntemlerden yararlanmaktır. Bir öğretmen için en temel kaynak da ders kitaplarıdır. Bu nedenle Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin, Türkçe Öğretim Programının kazanımlarını içeren metinler olmasına dikkat edilmelidir. Pilav ve Oğuz (2013) da yaptıkları çalışmada ders kitaplarında yer alacak metinlerin kazanımlar için elverişli metinler olması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir. Türkçe ders kitapları Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan hedef ve kurallara uyarak hazırlanmalıdır. Programa uygun hazırlanmayan ders kitapları öğrencileri tam olarak programın kazanımlarına sahip kılamaz (Pilav & Oğuz, 2013).

Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin dil, içerik, görsellik, okunabilirlik açısından öğrencilerin seviyesine uygun olmaları gerekmektedir. İncelenen Sevimli Orman masal setindeki masalların görsellik açısından uygun olduğu, metin ile görselin uyumlu olduğu ve görsellerin metnin anlaşılmasına katkı sundukları görülmüştür. Yine masalarda karakterlerin olaylara verdiği tepkiler metindeki anlatıma uygun bir şekilde resmedilmiştir. Kullanılan renkler; anlatılan olay, durum, zaman ve mekâna göre seçilmiş ve bu bakımdan resimlerle metin tam bir uyum göstermiştir. Bu yönüyle söz konusu masallar Türkçe ders kitaplarında yer alabilir. Ercantürk (2015) yaptığı bir çalışmada, ilköğretim 5. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimlerin, metinde geçen olayları anlatmada yetersiz kaldığını belirtmiştir. Yine resimlerle metnin uyumsuzluğunun gerçekle kurgu arasında bir dengesizlik meydana getireceğini, nihayetinde de metnin anlaşılmasının zorlaştığını ifade etmiştir (Ercantürk, 2015).

Masal metinlerde yer yer benzetme, kişileştirme, abartma gibi sanatlara başvurulmuş bu da anlatımı tekdüzelikten kurtarmış, anlatıma bir canlılık katmıştır. Ayrıca kullanılan bazı ifade ve deyimler öğrencilerin kelime haznesine katkı sunacaktır. Ancak genel olarak bakıldığında metinlere hâkim olan dilin sade bir anlatıma sahip olduğu söylenebilmektedir. Bu yönüyle masal metinleri çocuklar açısından kolayca anlaşılabilir bir özellik taşımaktadır.

Bir metnin okuma güçlüğü, okumaya karşı olan tutumu belirlemede başat faktördür. Yani insanlar okurken zorlandıkları metinleri çoğu zaman tamamlamadan bırakabilmektedir. Bu nedenle özellikle söz konusu kitleni ilköğretim çağındaki çocuklarsa, hazırlanan metinlerde çok hassas davranılmalıdır. Bu metinlerin zorluk derecelerinin kolay ya da orta güçlükte olmalarına dikkat edilmelidir. İncelenen 9 masaldan 7'sinin kolay, 1'nin çok kolay, 1'inin de orta güçlükte olduğu görülmüştür. Bu yönüyle söz konusu masallar ilköğretim öğrencilerinin kolaylıkla okuyabilecekleri, okurken sıkılmayacakları metinler olma özelliği taşımaktadır. Bu anlamda Sevimli Orman masalları, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarına katkı sağlayabilecek özelliktedir. Bu yönüyle de Türkçe Öğretim Programı'na uygunluk gösteren Sevimli Orman masalları Türkçe ders kitaplarında yer alabilecek özelliktedir.

Toplumun ayakta kalmasını sağlayan, geçmişle gelecek arasında bağ kuran bazı değerler vardır. Bu değerlerin öğrencilere aktarılması, öğrencilerin bu değerler ışığında yetiştirilmesi amaçlanır. Bu değerlerin neler olduğu gerek Türkçe Öğretim Programı'nda gerekse Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda geniş bir şekilde yer almaktadır. Zira bilgiyle donanmış ancak değerlerden yoksun bireyler sağlıklı bir toplum oluşturmada yeterli olmayacaktır. Bu anlamda öğretim programları öğrencilerin hem evrensel bilgiyle donanmasını hem de evrensel ve milli değerlere sahip olmalarını hedeflemektedir. Sevimli Orman setindeki masallar incelendiğinde değerler eğitimi açısından oldukça zengin örnekler barındırdıkları görülmüştür. Sevgi, yardımseverlik, dayanışma başta olmak üzere öğretim programlarında yer alan değerlerin tamamının bu masallarda işlendiği görülmektedir. Bu yönüyle de Sevimli Orman masal seti Türkçe Öğretim Programı'na uygundur ve Türkçe ders kitaplarında yer alabilecek özelliktedir.

Sevimli Orman masal setinde işlenen değerlerin daha geniş kitlelere ulaştırılabilmesi için bu masalların sadece yazı formunda değil de animasyon, çizgi film gibi çocukların izlerken keyif aldıkları türlere dönüştürülüp sunulması yararlı olacaktır.

Türkçe Öğretim Programına göre ilköğretimin her düzeyinde işlenmesi gereken 8 tema vardır. Bu 8 temanın 3'ü zorunlu temalardır. Bunlar: Erdemler, Milli Kültürümüz, Milli Mücadele ve Atatürk temalarıdır. Bu zorunlu 3 temanın dışında kalan 5 tema ise kitap yazarının tercihine bırakılmıştır. Bu temaların tamamında işlenebilecek konular tekere teker belirtilmiştir. Sevimli Orman setindeki masallarda işlenen konular ile temalarda yer alması gereken konular karşılaştırıldığında bu masalların birçok temada kullanılabileceği görülmektedir. Özellikle de bu masallarda duygular, doğa ve evren, hak ve özgürlükler temalarında yer alması gerek konuların işlendiği görülmektedir. Bu nedenle söz konusu masallar Türkçe ders kitaplarının ilgili temalarında yer almalıdır.

KAYNAKÇA

- Alptekin, A. B. (2002). *Taşeli Masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arıcı, A. F. (2004). *Tür Özellikleri ve Tarihlerine Göre Türk ve Dünya Masalları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi.
- Arıcı, A. F. (2013). Hayale Dayalı Türler. Ö. Yılar, & L. Turan içinde, *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı* (s. 134). Ankara: Pegem Akademi.
- Arslan, E. (2000). *Türk Halk Edebiyatı*. Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Atalayer, F. (1994). *Görsel Sanatlarda Estetik İletişim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 770.
- Ateşman, E. (1997). Türkçede Okunabilirliğin Ölçülmesi. *A.Ü TÖMER Dil Dergisi*, 171-174.
- Belma Tuğrul, N. F. (2007). *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Araştırmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Boratav, P. (2000). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Buttanrı, M. (2013). Aytül Akal'ın Çocuk Oyunlarında Çocukları Hayata Hazırlamaya Yönelik Mesajlar. *Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Aytül Akal Sempozyumu* (s. 149-154). İzmir: Uçanbalık.
- Demirel, Ş. (2010). *Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Develioğlu, F. (1997). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilek, İ. (2007). *Altay Masalları*. Ankara: Alp Yayınevi.
- Doğan, D. (1996). *Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Dursunoğlu, H. (2013). Çocuk Edebiyatı Nedir? Ö. Yılar, & L. Turan içinde, *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk edebiyatı* (s. 33). Ankara: Pegem Akademi.
- Ercantürk, O. K. (2015). Türkçe Ders Kitaplarındaki Yazılı Metinler ile Metin Görsellerinin Uyumu. *Turkish Studies*, 427-454.
- Gönen, M. (2000). Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik, Resimleme, Fiziksel Özellikleri ve Türkiye'de Son On Yılda Çocuk Kitapları Alanında Yapılmış Tezler. *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu* (s. 385). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

- Gültekin, A. (2008). Eğitim Sen Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ölçütleri İçin Öneriler.
- Günay, U. (1992). *"Masal", Türk Dünyası El Kitabı, cilt 3*. Ankara: Türk Kültürü Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.
- Gürel, Z., Temizyürek, F., & Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Öncü Kitap.
- Karakuş, N. (2014). Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Dil ve Anlatım Yönünden İncelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 567-593.
- Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değerler Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 470.
- Kavcar, C. (1994). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kaya, İ. (2006). *Çocuk Kitabı Resimlerinde Estetik Boyut. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Sempozyumu: Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Ankara: AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını.
- Kaya, T. (2000). Kıbrıs Türk Çocuk Edebiyatında Ayşen Dağlı'nın Masalları. *III. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi Bildirisi* (s. 4). Gazimağusa: Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezi.
- Kazan, V. (2012). *Mevlâna İdris Zengin Masallarının Eğitsel Değeri*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Kurnaz, H. (2018). Bilgilendirici Metinlerde Okuduğunu Anlamayı Etkileyen Faktörler. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (6-7. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6, 7. Sınıflar)*. Ankara: www.muftredat.meb.gov.tr.
- MEB. (2018). Türkçe Öğretim Programı.
- MEB. (2019, Temmuz 15.07.2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. muftredat.meb.gov.tr.: <http://muftredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195716392253-02-T%C3%BCrk%C3%A7e%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%202019.pdf> adresinden alındı

- Nas, R. (2000). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- Oğuzkan, A. (2010). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Özbay, M. (2003). *Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık.
- Pektaş, H. (2001). *Ders Kitaplarında Tipografi ve Tasarım Sorunları*. Ankara: H.Ü. Güsel Sanatlar Fakültesi Sanat Yazıları 7.
- Pilav, S., & Oğuz, M. M. (2013). Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türleri Üzerine Bir Araştırma. *Soayal Bilimler Dergisi*.
- Sakaoğlu, S. (1992). *IV. Milletlerarası Türk Halk Kongresi Bildirileri "Yeni Masal Tiplerinin Kataloğa Yerleştirilmesi Meselesi"*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayınevi.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sürmeli, K. (2007). *Masal Kitaplarında Grafik Tasarım Sorunları ve Çözüm Önerileri", II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu,*. Ankara: AÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Şimşek, T. (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Konya: Suna Yay.
- Şirin, M. (1998). *Çocukluğun Kozası*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Şirin, M. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- TDK. (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- TDK. (2019, 06 29). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. sozluk.gov.tr: <http://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Timuçin, A. (1993). *Estetik*. İstanbul: BDS Yayınları.
- Toz, H. (2013). Çocuk Edebiyatı Tarihi. Ö. Yılar, & L. Turan içinde, *Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı* (s. 227). Ankara: Pegem Akademi.
- Tuğrul, B., & Feyman, N. (2007). *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Tural, S. (1992). *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler*. Ankara: Ecdât Yayınları.

Uyar, A. G.-N. (2009). *Ayla Çınaroğlu'nun "Babamın Burnundan Düştüm" ve "Babannemin Gözü Ağrıdı" Adlı Öykülerinin Estetik Bağlamda İrdelenmesi. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ayla Çınaroğlu Sempozyumu*. İstanbul: Uçanbalık Yayınları.

Vedat Kazan Akt. (2012). *Mevlâna İdris Zengin Masallarının Eğitsel Değeri*. . Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Yılar, Ö. (2013). *Çocuk Yayınları*. Ö. Yılar, & L. Turan içinde, *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı* (s. 44-45). Ankara: Pegem Akademi.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zarifoğlu, C. (2008). *Çocuklarımızla Büyük Atlara Biniyorduk*. İstanbul: Beyan Yayınları.

EKLER**Daristana Şêrîn Masal Setinden Bir Örnek: Çirçirk û Cîranên Wê**

Nûbihar: 06
Daristana Şêrîn: 6
Çirçirk û Cîranên wî

Nivîskar
Seyhan Karakoç

Wênesaz
Mahmut Karakoç

Redaksiyon
Huseyn Şemrexî

Edîtor
Süleyman Çevik

Berg û Mîzanpaj
Ridwan Polat

Çapxane
Aryan Basım
Tanıtım ve Matbaa Hizmetleri San. Ve Tic. Ltd. Şti
Yüzyıl Mah. Mas-Sit Matbaacılar Sitesi 5. Cadde No: 57
34550 Bağcılar - İstanbul / Türkiye
Tel: +90 212 544 99 06 (pbx) Fax: +90 21243206 22

Çapa Yekem: 2015

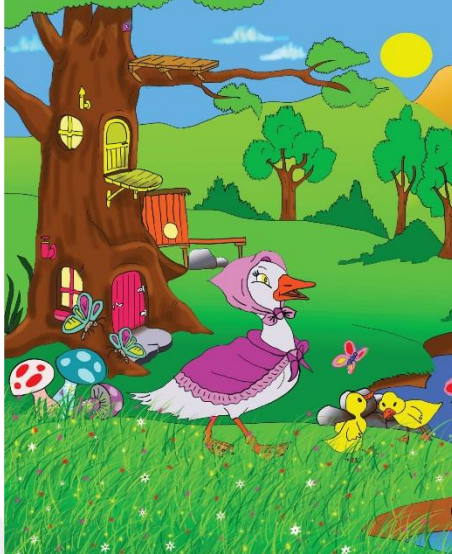
ISBN: 978-605-5053-79-6
Yayın Sertifika No: 16919

Nûbihar

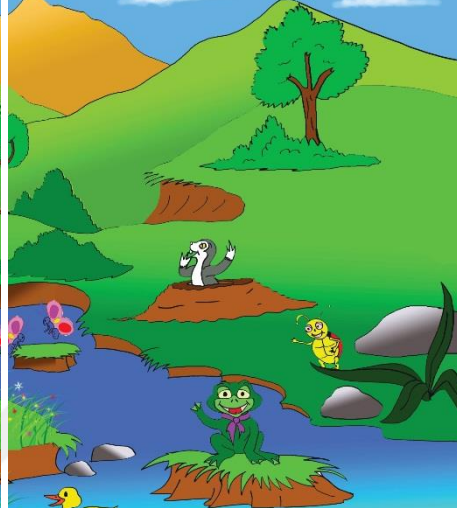
Pak Ajans Yayıncılık Ltd. Şti.
Büyük Reşitpaşa Cad.
Yümnî İş Merkezi No: 22/29
Vezneciler - Fatih - İstanbul
Tel&Faks: 0212 519 00 09
www.nubihar.com | email: nubihar@gmail.com

Hebû tunebû,
germ pirtir bû,
ewr pingir bû,
ba gindir bû,
li Daristana Şêrîn bihar hatibû.

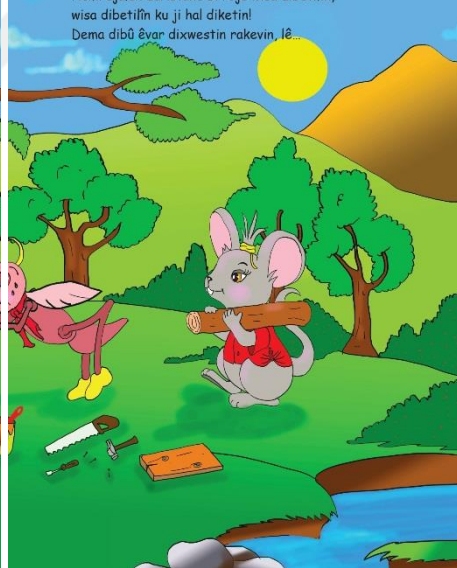
Tava girover dibiriqî.
Derdor şîr bûbû; kullîkên sor, zer, mor bişkiwîbûn.
Hemî ajalên daristanê ji hêlînên xwe derketibûn.
Beq; bi viraq viraq xwe hevalên xwe şiyar dikirin,
pinpinîk li ser kullîkan difriyan.
Xalxalok bi kêf li ser pelan digeriyan.
Werdek Xanimê, çêlikên xwe derxistibûn gerê.

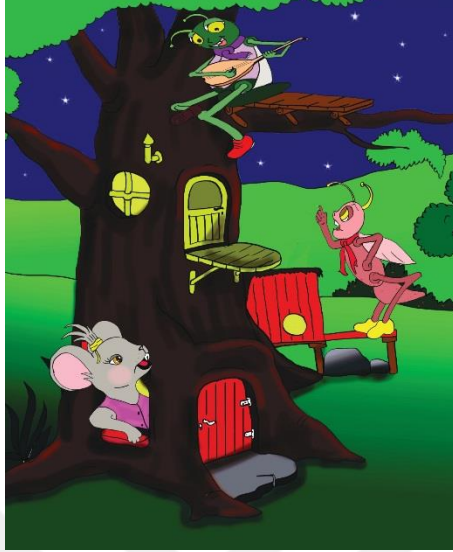
Bihar pir xweş hatibû, pir xweş hatibû;
lê van rojana tişteki wan aciz dikir.
Bi rojê hemî ajal dixebifîn: Darkutok hêlîna xwe boyax dikir,
ji'ya mala hevala xwe ya mişkê paqî dikir.

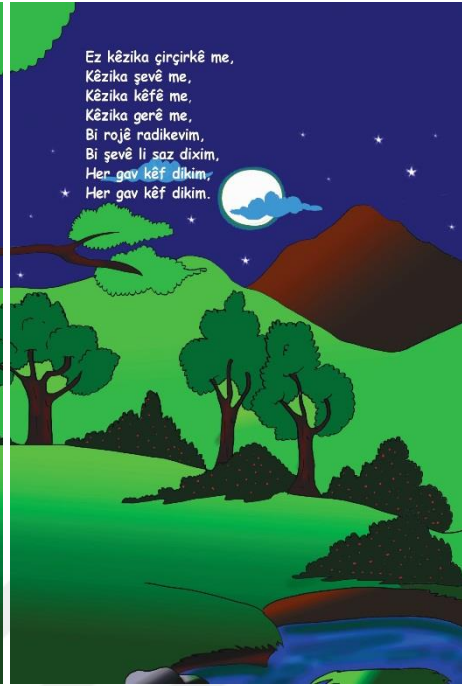
Mişkê ji alî hevalê xwe kullî dikir.
Mala wî tamîr dikir:
lê çirçirk ji serê sibê heta êvarê li ser saxa darê radiket.
Hemî ajalên daristanê bi rojê wisa dibetifîn,
wisa dibetifîn ku ji hal diketin!
Dema dibû êvar dixwestin rakevin, lê

Ji ber ku çirçînk bi rojê radiket,
 Îcar bi şev xewa wî nedihat.
 Heta sibê li saza xwe dixist,
 Kilama xwe digot:

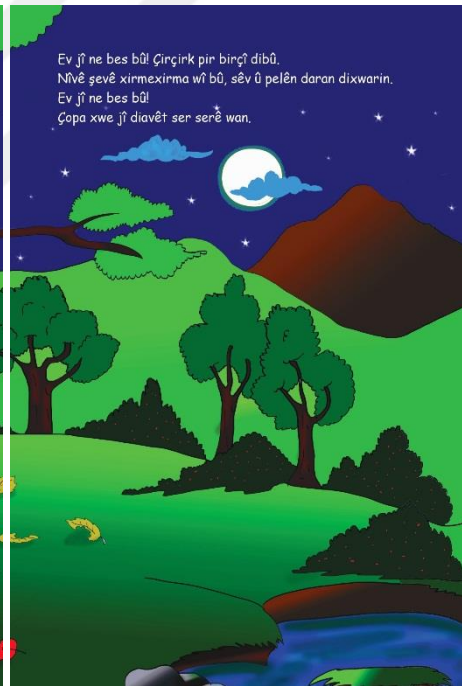
Ez kêzika çirçînkê me,
 Kêzika şevê me,
 Kêzika kêfê me,
 Kêzika gerê me,
 Bi rojê radikevim,
 Bi şevê li saz dixim,
 Her gav kêf dikim,
 Her gav kêf dikim.

Çirçînk hem li saza xwe dixist, hem distira.
 Hemî ajalên reben pin aciz dibûn.
 Nikaribûn raketana.

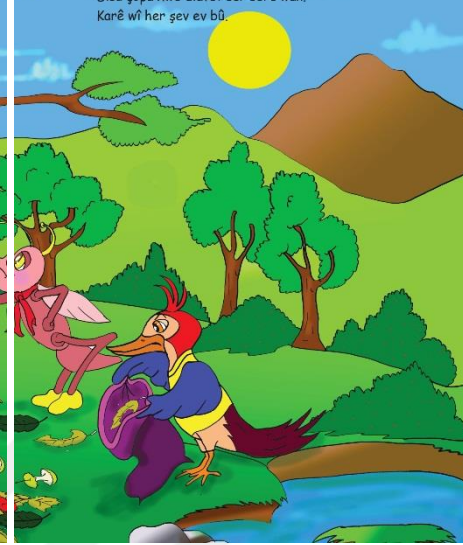
Ev jî ne bes bû! Çirçînk pin birçî dibû.
 Nivê şevê xirmexirma wî bû, sêv û pelên daran dixwarin.
 Ev jî ne bes bû!
 Çopa xwe jî diavêt ser serê wan.

Di bin saxa çirçirkê de hêlma darkutok,
di bin hêlma darkutok de mala kulî û mişkê hebû.
Darkutok, mişk û kulî her sibê radibûn ku çî bibînin!

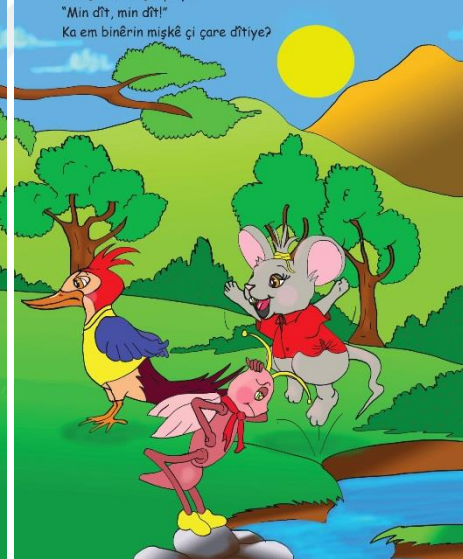
Pêgiya mala wan bûye çop.
Bê çare paqij dikirin.
Lê dîsa çirçirk bi rojê radiket,
bi şevê li saza xwe dixist.
Dîsa çopa xwe diavêt ser serê wan,
Karê wî her şev ev bû.

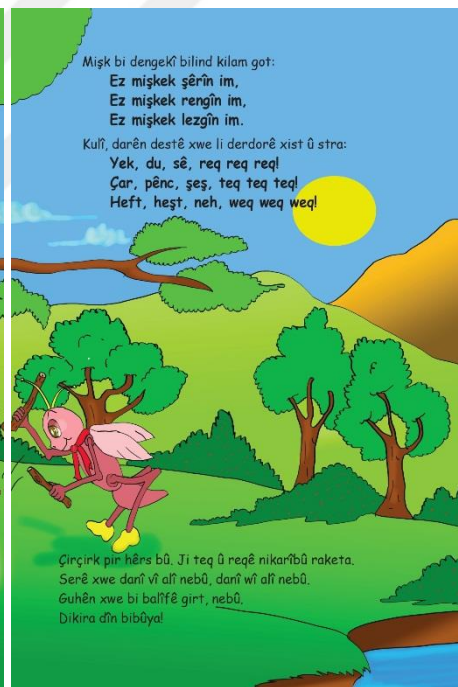
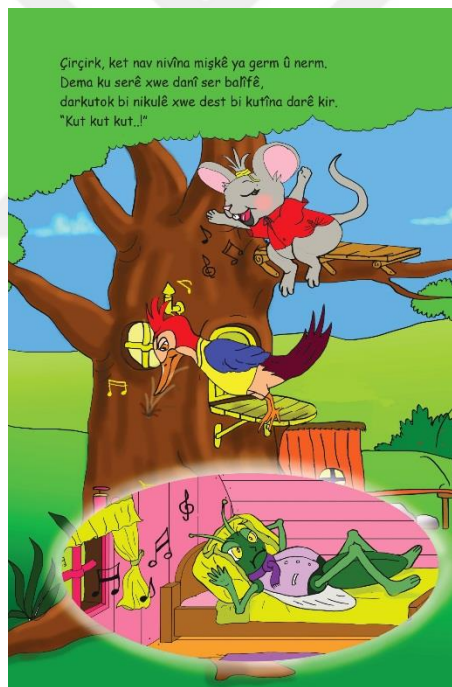
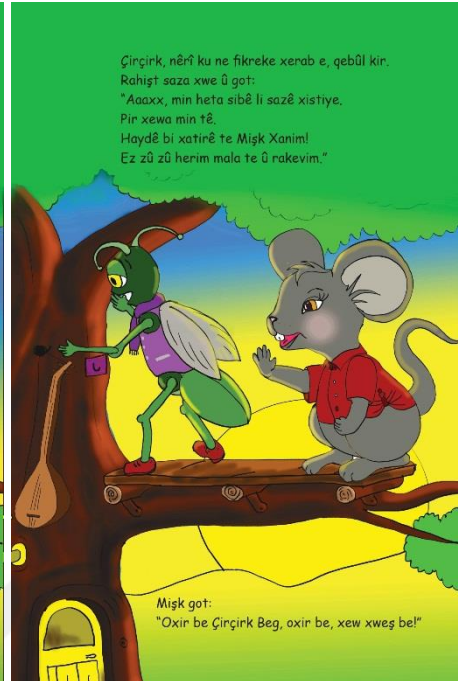
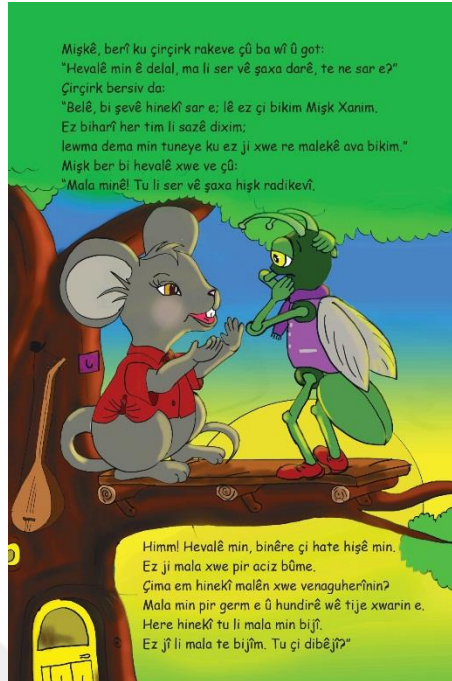

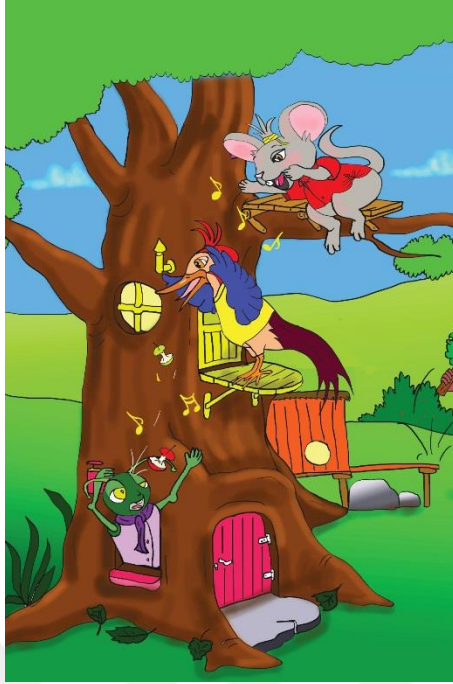
Êdî ajal pir hêrs bûn. Cîvînek çêkirin û gotin:
"Wisa nabe! Çirçirk me pir aciz dike, em nikarin rakevin.
Çopa xwe diavêje erdê, em nikarin her rojê paqij bikin.
Em jê re dibêjin, li me guhdarî nake."

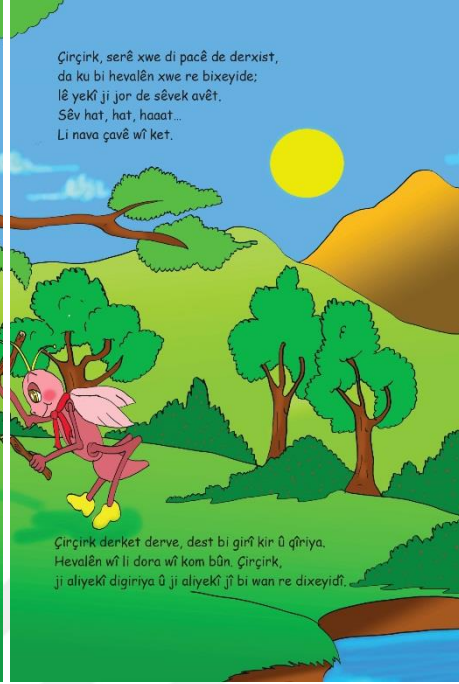
Divê em çareyekê bibînin, tişteki bikin. Lê em çî bikin?"
Hemî ajal li dora hev dizivirîn û difikirîn:
"Em çî bikin, em çî bikiiin..."
Jî nişka ve mişk qîriya:
"Min dît, min dît!"
Ka em binêrin mişkê çî çare dîtiye?"

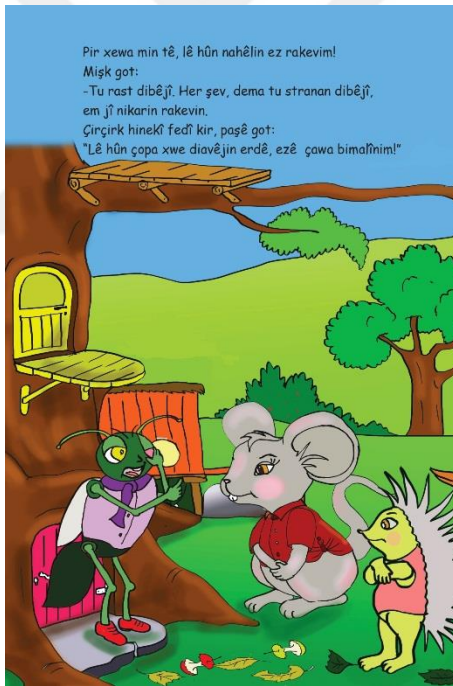

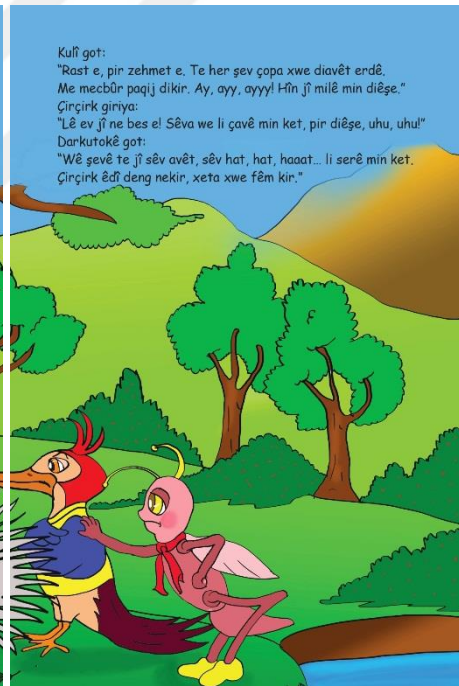
Çiçirîk, serê xwe di pacê de derxist,
da ku bi hevalên xwe re bixeyde;
lê yekî jî jor de sêvek avêt.
Sêv hat, hat, haat...
Li nava çavê wî ket.

Çiçirîk derket derve, dest bi girî kir û qîriya.
Hevalên wî li dora wî kom bûn. Çiçirîk,
ji aliyekî digiriya û ji aliyekî jî bi wan re dixeyidî.

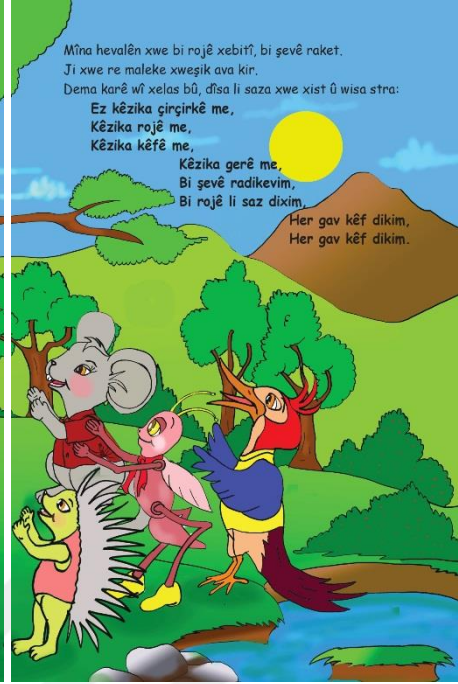

Pir xewa min tê, lê hûn nahêlin ez rakevim!
Mişk got:
- Tu rast dibêjî. Her şev, dema tu stranan dibêjî,
em jî nikarin rakevin.
Çiçirîk hinekî fedî kir, paşê got:
"Lê hûn çopa xwe diavêjin erdê, ezê çawa bimalimim!"

Kulfî got:
"Rast e, pir zehmet e. Te her şev çopa xwe diavêt erdê,
Me mecbûr paqij dikir. Ay, ayy, ayyy! Hîn jî millê min diêşe."
Çiçirîk girîya:
"Lê ev jî ne bes e! Sêva we li çavê min ket, pin diêşe, uhu, uhu!"
Darkutokê got:
"Wê sevê te jî sêv avêt, sêv hat, hat, haat... li serê min ket.
Çiçirîk êdî deng nekir, xeta xwe fêm kir."

1. Çima cîranên çirçirk aciz dibûn?
2. Mişk çî çare dît?
3. Çirçirk, êdî kengî li saza xwe dixist?

Ferhengok:

nikul: gaga
bêçare: çaresiz
civîn: toplanti
xalxalok: uşur böceği
darikutok: ağaçkakan

bersiv: cevaplamak
şax: ağaç dalı
pînpînlîk: kelebek
teq û req: gürültü

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Adnan TOPRAK

Doğum Yeri: Eruh

Doğum Tarihi: 01.02.1987

Medeni Durumu: Evli

İletişim: adnantoprak56@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

2013–2019: Yüksek Lisans, Siirt Üniversitesi-Atatürk Üniversitesi (Ortak YL Programı), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

2017-... : Lisans, Yakın Doğu Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Hukuk Bölümü

2005-2009: Lisans, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü

2010-2012: Ön Lisans, Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi, Adalet Bölümü

İŞ DENEYİMİ

2015-... : MEB, Müdür Yardımcısı, Siirt

2010-2015: MEB, Türkçe Öğretmeni, Siirt